

Muusikaleht

Nr. 9
September
1998
Hind 8.-

Muusikalehe seekordsed usutletavad:

Tõnu Kaljuste (lk.2)

Ines Maidre (lk.11)

Kristjan Järvi (lk.15)

Lembi Mets (lk. 16-17)

Järgmises numbris
jutuajamine ERI KLASiga
teemadel:

* Pärnu, Võru, Tõrva ja kogu Eesti suvine muusikaelu

* E.Klasi alanud hooaja tööd ja tegemised

* Noored ja vanad
*Kuidas korraldada laulupidusi?

Viimasel teemal ka teisi mõtteavaldusi.

Eesti Kontserdi direktor ENNO MATTISEN arvab, et järgmises lehes võib ta öelda meie lugejaile midagi uutset.

KOKKUVÖTTE SELLEST KULTUURISUVEST

teeb Virumaa Teataja kultuuritoimetaja Aarne Mäe oma 4.augustil avaldatud artikkeljuhtkirjas

"PIDU PEO OTSA"

"Autoturist..., kes tahab omaette naudiskledes kodumaaga tutvust värskendada, on tänava suvel olnud päris plindris," leiab ta. Paide-Põltsamaa- Tõrva- Pärnu- Haapsalu-Tallinn-Rakvere - igal pool peoks valmistumine või pidu, Tallinnas koguni krantside oma. "Ainult Matsalu looduskaitseala linnuvaatlustornis ei leia ta peale kahe tühja õllepudeli eest kedagi ning absoluutset vaikust häirivad vaid õiendavad veelinnud."

Veel numbris:

* "Validud palu" augusti muusikaürituste kaskaadist Eestis on peaaegu pool ML täis (lk.3-6, 9-15)

* Kas muusika on kasulik või kahjulik?

* Tallinna, Tartu ja Kanada eesti muusikute juubelisünnipäevad ja sünniaastapäevad

* Välisuudised

* Artur Schnittket mälestades

* Dmitri Hvorostovski tähelend

TÖNU KALJUSTE ilmast, stepslitest ja esmajoones muusikast

1. Muusikaleht tülitab Teid juba viiendat kevadet intervjuuga. Kas Te leiate, et see on vajalik ja Teile meeldiv tähelepanuavalendus või mõttetu, tüütult järjekindel kohustus?

Kui küsijal on huvi ja minul aega, olen meeleldi andnud teada, mida teen ja mõtlen.

2. Mida Te üldse arvate Muusikalehest? Kui peaks juhtuma ime ja äsjaloodud mittetulundusühing Muusikaleht hakkab sponsorite abil lähedamalt elama, siis mida Teie isiklikult tahaksite seal lugeda? Milline peaks olema teemade ja rubriikide ring?

Pean häbiga tunnustama, et pole ML viimasel hooajal lugenud. Seega on mul raske midagi soovitada ja kommenteerida. Tellin lehe järgmiseks hooajaks, üks siis aasta pärast vastan.

3. Päevalehe poolt näotult suureks paisutatud arusaamatus Teie ja ERSO vahel on nüüdseks vaibunud. Aga kas Te oskate öelda, kuidas üldse võivad konfliktid minna loomingulised kollektiivid ja isiksused? On see "reegel" või erandjuhtum?

Igal kollektiivil on omad harjumused ja aastast aastasse kujunenud hoiakud. Kui midagi neist luubi alla võtta ning neile kriitilise pilguga osutada, siis on reaktsioon võimalik mitmel erineval moel. Eks vastavalt kollektiivis struktüürile ja tavadele leitakse lahendused. Inimestevahelistel juhtumitel on mõnikord omavahel mittesobivad

pistikud ja stepslid. Ma ei tea, kas see on "reegel" või erandjuhtum.

4. Kolm aastat tagasi heitsite kriitikele ette viitsimatust midagi tõsisemalt analüüsida ja kirjutada. Ilmselt on põhjust teha sama ka täna. Miks Teile meelst ei edene mele muusikakriitika, ei kasva arvustajate read ja nende kutseoskus?

Pidasin silmas vist seda, et kui muusikast kirjutada, peaks enne sellega tutvuma. Õnneks on noodid saadaval. Samas ilmast võivad ju erinevad inimesed vastavalt tujule erinevalt kirjutada, ka ilmaennustusega on vabamad käed. Ent kui on tegu kirjanud muusikast ja selle ettekandmisest kirjutamisega, siis peaks muusikakriitik imaanu-tijast erinema, vähemalt Sirbis. Seega - kas oled kriitik või interpreet: tähtis on adekvaatsushelilooja parituuriga.

5. Kodupubliku tarvis kroonis EFK ja TKO lõppenud hooaega ooperisari "Juhid ja Jumalad" - kõik eri ajastutest ja maadest. Kuidas Te need "üles leidsite" ja kokku liitsite?

Olen lihtsalt palju juhtide ja jumala(te) peale mõelnud. Seekord sattus kokku niisugune koosseis.

6. Mida huvitavad olete viimasel ajal korda saatnud väljaspool Eestit TKO ja EFK-ga ja nendeta?

Viimased kontserdid, mida juhataasin, olid juuli algul Madalmaade kammerkooriga Haarlemi

(Holland) orelefestivali avamisel ja Fribourgi (Šveits) kirikumuusikafestivalil. Kuid vast kõige silmapaistvamad sellel suvel olid retsensioonid EFK-ga tehtud Arvo Pärdi plaatide Beatus ja Kanon pokojanen kohta. Neile plaatidele osutati üle maailma suurt tähelepanu. Viimane retsensioon (Beatus) USA plaadiajakirjas Fanfare'is kõditas eriti.

7. Mis on ees lähikuudel?

TKO ja EFK 1998/99 kontserdihooaeg algab kahe kontserdiga Tallinna Toomkirikus - 21. augustil on kavas Mozarti ning 2. septembril Pärdi muusika.

Septembri algul esineme Saksamaal Bremeni ja Uckermarki muusikafestivalidel.

Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Tallinna Kammerorkestri kontserdielul Eestis kujundavad kolm kontserdisarja: "Vox Romanticum", "Kammerorkestri kallid külalised" ja "Kammerfilharmoonia 98/99". Kavad sisaldavad romantilist koorimuusikat, Mozarti ja Vivaldi kirikumuusikat, külalisdirektoreid üllatusi ja Heino Elleri loomingut.

Plaadistusplaanides on Mozarti kahe vespri ning nelja litaamia salvestamine Stuttgardi noodi- ja plaadifirmale CARUS. Tormise teoseid salvestame firmale ECM.

Hooaja kaalukaimaks välisürituseks kujuneb Tallinna Kammerorkestri ja Eesti Filharmoonia Kammerkoori esinemised novembris Inglismaal nüüdiseaegse muusika festivalil Huddersfieldis, Durhamis ning Londoni Elizabeth Hallis.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor andis lahkelt Muusikalehele ka eelmäinutud retsensiooni ajakirjas Fanfare, mille küllalt keeruliselt kirja pandud sisu püüame siinkohal võimalikult täpselt edasi anda eesti keeles.

PÄRT Statuut ei Dominus. Missa syllabica. Beatus Petronius. 7 Magnificat-Antiphonen. De profundis. Memento. Cantate Domino. Solfeggio. Tõnu Kaljuste, cond; Estonian PCCh. VIRGIN 7243 5 45276 2 3 (61:02)

Sellel Pärdi plaadil on neli maailmaesiettekannet *Statuut ei Dominus*, *Beatus Petronius*, *Memento* ja *Missa syllabica* oma saateta versioonis. *Statuut ei Dominus* ja *Beatus Petronius* olid tellitud Bologna San Petronio hiigelkiriku ehitamise alustamise 600 aasta möödumise tähistamiseks. Need mõlemad lühikesed heliteosed on partituurina olemas ka kahele koorile ja kahele orele ja moodustavad teravalt kontrastsetena efektiivsed küllpillarid *Missa syllabica*. Pärt kasutab palju antifooniilist struktüüri. *Statuut ei Dominus* on traditsioonilises modaalses stiilis dramaatilisem, kuna *Beatus* (mis on andnud plaadile nime) kujutab endast üllatavalt õrna koraalset virvendust koos oreli sooja, trööstiva hõõgusega. *Missa syllabica* a capella esitus nende vahel tundub mulle olevat edukam hiljutisest Paul Hillieri/Theatre of Voices'i poolt pakutust (Harmonia Mundi). Seal kõlas variatsioon skeem võtmeseõnade silpide suhete ja heliridade astmestiku osas staccatona ning mitte ainult väheke ebaloomulikuna. Eesti esitus oma naturaalses voolavuses ja ladina keele omapära parema tunnetamisega, kuigi kolm minutit pikem, tundub mulle olevat õnnestunud lahendus.

7 Magnificat-Antiphonen on nende ridade kirjutaja jaoks üks Pärdi kõige kaunimaid teoseid. Seekordses tulihingelisel ühtesulandatult ettekandes on ta peaaegu vastupandamatu. **De profundis** on niisama edukalt esitatud oma tähelepanuvõlt kindlalt fokuseeritud meeshältega. Kaljuste valitseb koori suure osavusega, peenelt, kuid väljendusrikkalt dirigeerides. Eesti kõrgete hääle eeterlik laul **Mementos** on ka kenasti välja treitud, teksti patukahetsuslikkus on liigutavalt edasi antud koraalsele hääle kõrgpuhtusega. Ometi pole see mitte modaalne mäletsemine ja lühikesed **Cantate domine** rõõmsalt hüplev rütm antakse edasi väga kirglikult. Plaadi aimukene Pärdi tintinnabuli-stiili eelne muusikateos **Solfeggio** viitab sellele, kuidas eesti helilooja seejärel arenes edasi ning kujunes välja tema lihtsam stiil oma tõusvate oktaavide ja koori osaliselt kattuvate sisseastetega. Kuigi see on ajalooliselt tagapõhjalt huvitav, puudub bukletis kahjuks põhjalikum selgitus plaadi uuemate teoste muusika kohta.

See plaat dubleerib viie teose osas Paul Hillieri Harmonia Mundi poolt väljalastud plaati, mida ma olen varem nii kiitnud kui ka laimnud. Tuumustades Hillieri pioneerirolli selle repertuaari esitamisel eelistaksin ma seda uut plaati. Salvestatud sobivas atmosfääris, väga oskuslikult dirigeeritud, lauldud kirglikult ülitäpselt ühtesulatatud ansambli poolt, on see Pärdi mitmete tööde kollektisioon tema muusika austajatele juba iseenesest huvipakkuv tema nelja teose esmaesituse poolest. Need vähesed, kellel seisab Pärdi muusika peene vaimse ilu avastamine alles ees, teeksid halvemini, kui nad ei alustaks sellest plaadist.

Lawrence A. Johnson

Fanfare May/June 1998

Euroopa noorte koorijuhtide akadeemia

Suvel toimus Vitorias (Põhja-Hispaania) *Europa Cantati* poolt korraldatav Euroopa noorte koorijuhtide akadeemia, sedapuhku kolmandat korda. Akadeemia juhendajaks oli tänavu Peter Erdei Ungarist.

Eelvaliku põhjal kutsuti sellele suveakadeemiale 15 noort koorijuhti kümnest riigist. Eestist osales akadeemias Hendrik Vestmann.

Tööprotsessis moodustati neist nn aktiivseist osalejaist koor, kuhu lisajõududeks paluti ka kohalikke baski lauljaid ning akadeemia vabakuulajaid. Iga kutsutud koorijuht sai loodud

Hendrik Vestmann

koori ees viimistleda oma dirigeerimisvilumusi; repertuaar hõlmas teoseid vanamuusikast kaasajani.

Kuna samal ajal tegutses Vitorias ka Euroopa Noortekoor, siis avanes akadeemia kolmel paremal koorijuhil (nende seas H. Vestmannil) võimalus kahel kontserdil juhataeda seda kollektiivi. Euroopa Noortekooris osales ainsa eestlasena Riina Jürimäe.

Hendrik Vestmanni osalemist koorijuhtide akadeemias toetasid Eesti Rahvuskultuuri Fond ning Eesti Kultuurkapital.

Järgmine Euroopa noorte koorijuhtide akadeemia toimub tuleval kevadel Saksamaal.

Augustis jätkus ja jõudis põhiliselt lõpule kihelkonna-, valla-, külapäevade, memme-taadi pidude ja muude sellelaoliste ettevõtmiste laavin, mille raames kõlas ikka ka muusika. Palju oli ka taidlus-kollektiivide vastastikuseid külas-käike, nii Eesti-sisesid kui ka rahvusvahelisi, esmajoones naaberriikidega, domineerimas Põhjamaade suund. Orelifestivali kontserte oli kavakohaselt mitmetes kirikutes väljaspool Tallinna.

HARJUMAALT

* 5.augustil suri Keila muusik Ene Oja.

* Prangli rahvamajas tähistas ühemeheõuga oma 60.sünnipäeva tuntud muusikaajakirjanik **Priit Kuusk**, kes on ühtlasi selle rahvamaja direktor ja Prangli kooli muusikaõpetaja.

* 30.augustil esines Keilas Harjumaa muuseumi 10.aastapäeva puhul **Kuusalu kammerkoor** Taavi Esko juhatamisel. Enne seda oli koor käinud andmas kontserte Soomes.

HIUMAALT

* 5.augustil esinesid Kärda kirikus vennad-õde **Johansonid**, Jaak Johanson ka Ave Vita! keskuses.

* 7.-8.augustil olid Lääne-Hiiumaal lisaks taidlejatele mitmed professionaalsed muusikud (L.Väimmaa, duo Paas-Luhtsalu jt.) osalemas kahel üritusel - **Suuremõisa lossipäeval** ja **päeval Käina kiriku juures**. Suuremõisas avati klassikakohvik neile, kellele ei meeldi tümps.

* **Käina Kunstide Kool** sai 2 digitaalklaverit, samaaegselt nenditi vallavalitsuses, et kooli on rahaliselt pea võimatu ülal pidada.

* Augusti keskel andis Hiiumaa kirikutes (Kärda, Emmaste jt.) kontserte **Tallinna Kaarli koguduse koor** Ene Üleoja juhatamisel, kes oli enne seda esinenud edukalt Itaalias ja Prantsusmaal.

JÕGEVAMAALT

* 7.augustil oli M.Regeri "Psalm 100" (vt. lähemalt Rapla ja Pärnu festivali kohta) esimene ettekanne **Põltsamaa kiriku varemets**, millele oli kile peale tõmmatud. Sealset akustikat hinnati võrdseks kontserdisaali omaga. Kontserti rikastasid oma muusikaga pääsukesed.

* 22.-29.augustil toimunud **Vooremaa Päevadel**, millega samaaegselt tähistati Luua Metsakooli Puukooli asutamise 60.aastapäeva, esinesid tuntud taidlus- ja professionaalsed muusikakollektiivid, sh RAM.

JÄRVAMAALT

* **Lehtse kultuurimaja** ehitatakse ümber, sinna tuleb ka teisi asutusi.

* **Taastatud** on vandaalide poolt lõhutud mõisnike ja Vene armee ohvitseride Tollide matmispaik-kabel. 8.augustil andsid kontserdi Koeru taidlejad.

* 12.augustil esinesid **Türi kirikus** Rapla kirikumuusikafestivali raames Tallinna Barokksolistid.

LÄÄNEMAALT

* **Haapsalu Augustibuusil** oli sel aastal vähe külalastajaid.

* 8.augustil esines Haapsalu koguduse lastekoor Loviisa rahufestivalil Soomes, ülekanne Soome Yleisraadios.

PÖLVAMAALT

* 2.augustil paikusk Viljandi maanteel 2,5 m kõrguselt tammitl rabasse väikebuss **Seelikukätkidega**. Naismuusikutest rohkem said kannatada pillid.

* 27.augustil ilmus ajalehes Koit anonüümne sisukas lugu Võru järve muusikast.

PÄRNUMAALT

* 1.-2.augustil toimunud **Häädemeeste** kodukandipäevad olid pühendatud kohaliku helilooja Peeter Laredei mälestusele. Möödunud on 100 aastat tema laulu "Hoiä Häädemeeste randa" loomisest.

* 2.augustil lõppesid kontserdiga Tahkurannas Ilmar Tõnissoni organiseeritavad **VII noorte keelpillikursused**. 15 kuulajat õpetas 6 õppejõudu Eestist, Peterburist ja Lätist.

* Augusti algul esinesid Eliisabeti kirikus ühendkoor Via Europae (100 lauljat 20 maalt, dirigendid R.Vermelin Hollandist ja T.Siitan Eestist) ning Corelli Consort ja Teele Jõks Tallinnast.

* **Pärnu segakoor Kungla** oma uue dirigendi, Pärnu sümfoonia-orkestri direktori **Tõiv Tiitsu** juhatamisel käis esinemas Hiiumaal.

* 8.augustil etendus Endlas muusikal "On the way", osalemas noored muusikud 6 riigist (Eestile lisaks Skandinaaviamaadest, Venemaalt, Austriast). Kriitikute arvates oli etenduseks valmistatud lohakalt.

* 13.augustil Endlas samuti rahvusvahelise meeskonna poolt (Eesti, Soome, Rootsi, Tšehhi) ettekantud G.Pergolesi "**La serva padrona**" sai kiita.

* 14.augustil algasid Pärnu muusikakursused Kaie Parmase organiseerimisel. 6 planeeritud sektionist suudeti komplekteerida 2. Populaarsem oli Matti Pelo laulukursus - 11 osalejat, esmakordselt ka EMAs - 3.

* 14.-15.augustini oli **Pärnu kantri**.

* 15.augustil laulis Tõstamaa vallapäevadel RAM.

* 22.augustil avaldas Pärnu Postimees pikad lood Pärnu laulupidude ajaloost 1923.aastani ning Valter ja Jaak Ojakäärust.

* 23.augustil langetati Pärnu suvepealinna lipp. Rahvaküsitluse põhjal oli parim muusikaüritus olnud Oistrahhi festivali lõppkontsert.

* 27.augustil oli PP-s pealkirja all "Ja kui see laul meil korda läeb, ei Erki kimpu jää" intervjuu Budapestis Euroopa kergejõustiku meistrivõistlustel aktiivselt tegutsenud Erki Noole fännide klubi (üle 100 liikme) pärnakast presidendilt Rain Jungilt.

RAPLAMAALT

* Augustikuu viimase nädala Alu **keskajapäevadel** hoolitsetesid muusikalise poole eest Tallinna Vanalinna Muusikamaja vanamuusikaansambel Tõnu Sepa juhatamisel ja Rondellus.

SAAREMAALT

* 7.-8.augustil viidi Saaremaal läbi **akordionimuusika** päevad ja **merepäevad**, mis omavahel

põimusid läbi. Akordionipäevade poolele jäid kindlalt Tiit Kallaste-Villu Veski, merepäevade raamesse Pirjo Levandi, Saaremaa Poistekoori, Kuressaare linnaorkestri esinemised. Ilutulestik oli ka.

* 15.augustil mängis Pädaste lossis **Pavarottit ootavale** rahakale seltskonnale jazzmuusikuile lisaks ka Peeter Paemurru trio.

* 20.-21.augustil korraldas Kuressaare kontserte Eesti O.Wilde'i Selts (T.Kuter, E.Otsmann jt.).

* 22.-23.augustil oli Kuressaares koos elektronmuusika ansambli **Depeche Mode** fänniklubi, vahetult enne oma lemmikute kontserti Tartus 2.septembril.

* 23.augustil esines Kuressaare lossi kapiitlisaalis **Hortus Musicus**, tähistades ühtlasi oma 25.sünnipäeva.

* 24.augustil avati **Karja** kihelkonna päeva raames sealses vanas mõisahoones paikkonna info- ja kultuurikeskus.

* Saaremaa rohelised kuulutavad välja **külalaulude** (mii uemate kui ka vanemate) **kogumise võistluse**.

VALGAMAALT

* Tallinna Orelifestivali raames **Valga kiriku pooleli remonditud orelil** esinenud itaallane R.Bertero kiitis seda pilli suurepäraseks eriti barokkmuusika esitamiseks. Seejärel korraldati seal ühel laupäeval orelimuusika pooltund, ka raha

R.Bertero

hankimiseks remondi lõpetuse jaoks.

* Otepääl augusti teisel nädalavahetusel toimunud kalapüügi-võistlustel andsid kohalikud taidlejad Pühajärve ääres **kala(gala)-kontserdi**.

* 17.augustil oli esmakordselt Valga laululaval varietee-etendus.

* 22.augustil andis Pühajärve-äärses Leigo turismitalus kontserdi klassikalises muusikast Tallinna Brass. Publikul hulgas oli vähe omakandiinimesi.

* 25.-28.augustini oli Valga Muusikakoolis **Lõuna-Eesti pianistide suvekool**, lektoriteks Ivari Ilja, Anto Peit jt.

VILJANDIMAALT

* 2.augustil mängiti Suure-Jaani kirikus Lloyd Weberi kompanii loal plaadid katkendeid tema rokkoperist "**Jesus Christ Superstar**", andes ühtlasi sõnalise selgituse. Sama tehti seejärel veel 5 Eesti kirikus.

* 3.augustil **lõhkusid** 12-14.aastased lapsed Karksi Peetri kiriku 140-aastast **orelit**, tekitades kuni 20

tuhande krooni eest kahju. Kätte saadi 4 poisslast ja 1 tütarlaps.

* 9.augustil oli Viljandi Pauluse ja Jaani kirikus **gospelmuusikafestival**. Esinesid Viljandi ja Tartu koorid ning Soomes elav ameeriklane Christian-Charles Plicque.

* 9.augustil oli Viljandi lauluväljakul üle 1000 osavõtjaga **Lõuna-Eesti memmede-taaside suvepidu**. Lipu vardasse tõmbamise ajal lauldi Tarvastu kandist pärit laulu "Mul meelen kuldne kokukotus".

* 20.augustil tähistati Pilstivere kirikus **ERSP loomise 10.aastapäeva**. Muusikalises pooles esinesid tütarlastekoor Ellerhein, Pille Lill, Urmas Vül jt.

* Viljandi ingeri-soomlaste koor käis koos rahvatantsijatega esinemas Soomes Hyvinkää festivalil.

IDA-VIRUMAALT

* Jõhvi parki suvelava ehitamise konkursil tunnustati parimaks Tallinna firma Reissini Büroo OÜ kavand, mille kohaseltse tuleb paekivist puitkatusega kaarjas ehitis. Sama firma on projekteerinud ka Toila laululava.

* 21.augustil toimunud Püssi linna 5.aastapäeva pidustustel astusid lisaks kohalikele eesti ja vene taidlejatele üles ka Untsakas ja lapsed esitasid folkloorikava.

* Tudulinna rahvamajas tähistati peoga Tudulinna 415.aastapäeva ja kohaliku külakapelli 20.aastapäeva. Peole olid kutsutud kõik, kes on selle aja jooksul kapellis mänginud.

LÄÄNE-VIRUMAALT

* 5.-13.augustini käis **Virumaa Poistekoor** Hirvo ja Anneli Surva juhatamisel esinemas Austrias. Anti 3 kontserti ja tutvuti sealsete muusikavaatamisväärsustega.

* 15.augustil korraldati Roela rahvamajas **maameeste muusikapäev**, esinemas mitmed Lääne-Virumaa vokaal- ja instrumentaalsolistid. Sellega püüti taastada 10 aasta eest alguse saanud ja ainult 2 korda toimunud üritust.

* 16.augusti Virumaa Teatajas kurtis kunagine Estonia operetilaulja Valdo

Petri **Eesti opereti allakäigu üle**. Ta tegi ettepaneku korraldada kohtumine Estonia Teatri kunagiste ja praeguste operetilauljate vahel. Lehe samas numbris oli juttu Rakvere praegustest **arvutimuusikutest**.

* 22.augustil pääses **Siiri Sisask** oma bändiga pärast esinemist Türi kirikus koos Boris Björn Baggeriga Esku kabelisse kesköö paiku laulma. Pastori korraldusel ajas konstaabel muusikud sealt välja. Sellest sai järjekordne skandaal, millest kõik lehed täis. Keegi pole küsinudki, kuhu jäi **Boris Björn Bagger**.

VÕRUMAALT

* 8.augustil valiti Meremäel peetud 5.Seto Kuningriigi päeval ülemsootlaseks ehk kuningas Peko asemeheks Tartu Ülikooli folkloristist õppejõud Paul Hagu. Muusikat tegid kohalikele vokalistidele ja puhkpillimängijatele lisaks ka taidlejad Marimaalt.

* 8.augustil tähistas Parksepas oma 120.aastapäeva orkester Kungla Väino Reppi juhatamisel. Külalisesinejaid oli Soomestki.

AUGUSTI SUURÜRITUSED KOHALIKUS PRESSIS

VÖRU

Ilmest ärevuses oli kantud 6.augustil **Võrumaa Teatajas** ilmunud artikkel: suuremal osal kontserdipaigast lainetab vesi. Tamula allalaskmine olukorda ei paranda, sest Peipsi ei suuda vett vastu võtta. Otsustati rannaribale viia peale liivataide - esialgu planeeriti 3000 kuupmeetrit, siis hakkas kasvas see arv 5 ja lõpuks 10 tuhandeni. Raha saadi linnaelarvest tulevale aastale planeeritud liivaveo arvelt. 10.augustil avaldasid kontserdi korraldajad pika materjali organiseerimistöö üksikasjade kohta, mis pärastist vastukajade põhjal otsustades Võrumaast kaugemale ei jõudnud. Kontserdi päeval, 22.augustil ilmunud lehes rõõmustati: eile oli ilus ilm. Kuid enne lehe lugejateni jõudmist oli öösel jälle ränk sadu.

25.augustil ilmunud kokkuvõtväs artiklis väidetakse, et üldmulje oli hea (helivõimendus ja valgustus töötasid suurepäraselt), kuid sisaldas ka kriitikat nii konkreetsete puuduste kohta: (ilutestiku liiga varane algus, ebaõnnestunud laserluik, viletsad ekraanid jne.) kui ka üldisemaid laadi märkusi: 16 000 piletit on liiga palju, ei maksaks kuhjata ühele kontserdile liiga palju elemente, olgu nad nii atraktiivsed kui tahes. Antakse edasi Eri Klasi sõnad, et korraldajad olid teinud kõik võimaliku Võru populariseerimiseks ja Eesti kultuuriajalukku jäädvustamiseks ning kultuuriministri J.Alliku mõte, et järve ilu mõjulepääsemiseks oleks kontsert pidanud algama varem.

29.augusti juhtkiri kannab ilmselt solvumise märke keskajakirjanduses ilmunud kriitika peale. Pole korraldajad süüdi, et ilm on närune. Tuleb au anda tehnilisele personalile, kes oleks võinud keelduda niisugustes tingimustes töötamast, kuid nad ei jätnud Võrut häbisse: lavaehitajad töötasid kaelani vees, kontserdi ajal kui vatasid tehnikud juhtmete ühenduskohti, et midagi ei juhtuks.

Tõrjutakse tagasi ka süüdistused Tšaikovski süldistamises tulevargi ja laseriga, mis olevat tehtud klassikalise muusika suupärasemaks tegemiseks just maainimestele (kas tõesti? - toim.). Küsitakse vastu, mis selles halba on, kui klassikaline muusika seostatakse tänapäeva tehniliste võimalustega, vana uuega.

TÕRVA

Valgamaalane avaldas veel juulis protestiartikleid linna ümberehituse vastu seoses suunavõetuga turismi arendamisele ning "Porgy ja Bessi" vabaõhulavastuse korraldamisele, eriti sellega seonduva äsjaremonditud bussijaama lammutamise kohta. Kirjutati, et Tõrva linnavolikogu pole selleks raha eraldanud, kuigi seal on enamuses linnapea valmisblokk. Ometi raha tuli ohtralt ja augustis, kui töö käis täie auruga, ilmusid üksteise järel materjalid suurtest, juba toimuvatest ja planeeritavatest ümberehitustest ning luksushotellide Tolly (Barclay de Tolly nime järgi) ja Pigilinna (pigi=tõrv) valmimisest. Nende esimesteks külastajateks pidid saama vabaõhulavastust vaatama sõitvad prominendid.

"Porgy ja Bessi" ettekandmise järel avaldas Valgamaalane 1.septembril sellest vaid lühiuudise, rõhutades, et ilm oli hea, kõik läks kenasti ning tänu heale võimendusele võidi kontserti kuulata ka piletita väljaspool vaateplatsi. Lühiuudis lõpeb sõnadega: "Niisugune suurejooneline muusikaüritus jääb kauaks ajaks kõigile meelde."

LOODI KA EESTI KOOLINOORTE SEGAKOOR

Augusti algul oli Puurmanis viiendat korda koos eesti segakoorilauljad. Nagu ikka, tegutsesid suur seminarikoor, kirikurahvalaulu- ja kerge muusika koor, olid hääleseade-, muusikateooria- ja dirigeerimistunnid ning meeleolukad õhtused peod. Samuti, nagu varemgi, koorilauljate lastel oma laagriprogramm ja lauluvõistlus.

Kuid oli ka mõndagi uut, millest äramärkimist väärivad vähemalt kaks momenti. Esmakordselt olid esindatud kõik Eesti maakonnad, lisaks veel eestlased Lätist, Leedust ja Ameerika Ühendriikide läänerrannikult.

Teiseks loodi Eesti Koolinoorte Segakoor, esialgu 60-liikmeline, neist koolidest, kust sopranist, aldist, tenorist ja bassist koosnev neljaliikmeline kvartett oli tulnud kohale. Dirigentideks said Kadri Leppoja Tartust ja Taavi Esko Kuusalust. Õpiti põhiliselt Veljo Tormise pulmalaulu, helilooja ise abistamas, ja anti ka kontsert, nagu teised kooriliigidki. Üleeestiliste poiste ja neidude koori edukad esinemised rahvusvahelistel konkurssidel on nüüd moodustatud samalaadsele segakoorile suureks eeskujuks. Plaaniatakse koos käia 3-4 korda aastas Eesti erinevates paikades.

Ja veel - Eesti Kooriühingu esimees Ants Soots tegi elevustekitava ettepaneku võtta kooriimemete jaoks kasutusele uudisõna "koorik".

KALLE RANDALU KÄIS VIRUMAAL PEETER PAEMURRU JUUBELIL

3.-5.augustini oli Virumaa Noorteorkestri II suvekool. Anti mitu kontserti. Tšellomuusika päevpühendati orkestrit juhatava prof. Peeter Paemurru 50.sünnipäevale. Koos temaga rääkis tšellost ka üks Saksamaa kuulsamaid selle pilli mängijaid Martin Ostentag, kes oli mõni päev varem esinenud Vösul koos Göteborgi Noorte Kammerorkestriga.

Suvekooli avapäeval mängis Vösu rannas Virumaa Kontsertorkester Hando Põldmäe juhatamisel, solistina esines teine saksamaalane, eesti soost Kalle Randalu. Ta käis andmas ka muusikakursusi Rakvere Muusikakoolis.

Interjuus Virumaa Teatajale ütles Kalle Randalu, et Eestis tehakse klaverimängu õpetamisel head, rahvusvahelisel tasemel tööd mitte ainult Tallinnas, vaid ka mujal, k.a. Rakveres. Ta lisas, et tal on mõnus käia sünnimaal esinemas, tema praeguses elukohas Karlsruhe on 150-liikmeline Saksa-Eesti ühing, peamiselt sakslased. Kalle Randalu juures õpivad Ave Nahkur ja Toomas Vana, sügisest asub Karlsruhe oboed õppima Kalle Kuljus.

Järgnenud Rakvere klaveri suvekool 14.-18.augustil toimus juba ilma Kalle Randaluta.

HAAPSALUS VANADE KUULSUSTE JÄLGEDES

Augusti esimesel ja teisel nädalavahetusel korraldati Haapsalus kultuuriüritusi, seotuna nähtustega, mille poolest ta Eestis kuulus on: Valge Daam ja Tšaikovski suvituskohat.

Valge Daami päeval oli muidugi põhimina Hardi Volmeri vabaõhulavastus verd tarretama panevate keskaegsete õudustega: neitsipõletamine, patustel pea maharaiumine, hobustel neljaks tükiks vedamine ja muu taoline. Aga ka lauldi.

Lisaks oli kuhjaga muid ettevõtmisi, sh muusikaüritusi, Lauri Väinmaa mängis jällegi Urmas Sisaski tähistava muusikakoori kommentaaridega (sama korraldaja ka Lihula kultuuripäeval), esinesid laulusolist Kuproset (Faofan Georgis) ja Rootsist (Anna Söderbäck), Soome koor ja Taebla kvartett.

Järgmisel nädalavahetusel Tšaikovski päeval oli põhiesinejaks kuulus Borodini kvartett Venemaalt, kes esitas Tšaikovski seksteti. Kuna neljakesi on kuut pilli raske mängida, kasutati lisajõududena kahte eestlast - Arvo Haasmad violal ja Pärt Tarvast tšello.

Lääne Elu 19.augusti numbris leiab viiuliõpetaja Peep Tõldsepp, et esinemispaik - Läänemaa kultuurikeskus - polnud akustiliselt kõige õnnestunud ja küsib, miks on hooletusse jäetud Wiedemanni kooli saal, mida ta peab kõlaliselt üheks kõige paremaks Eestis. Autor kiidab kvartetti, rõhutades kahte momenti: täpset kinnipidamist helilooja noodist ning vaashoitud, paatose välimist seal, kus see pole hädavajalik. P.Tõldsepp leiab, et selle nõude vastu eksis hiljuti Haapsalus esinenud kuulus Sergei Stadler.

Ka teeb autor ettepaneku kasutada tulevikus Tšaikovski päeval Haapsalus muusikakooli paremaid õpilasi, kes selleks varakult valmistuksid. Hiljutisel Haapsalus viilipäeval õigustas see end igati.

Tšaikovski päeval osales ka Venemaa saatkonna esimene sekretär Dmitri Tsvetkov. Ajakirjaniku küsimuse peale, kas ta tegutseb ka luurajana, puhkes Tsvetkov naerma ja vastas, et ta on luuraja kultuuri ja teaduse vallas.

Tuleval aastal plaaniatakse Tšaikovski päevad korraldada koos Venemaa saatkonnaga.

Lääne Elu 25.augusti numbris on jällegi sõnajärg antud P.Tõldsepale tagasi vaateks Haapsalus muusikasüvete. Autori hinnang on kõrge: kõik on kulgenud tõusvas jões. Rõõmu on teinud Haapsalus oma kammerorkester J.-R.Kanguri juhtimisel jne.

Samaaegselt leiab autor, et kõrged pilethinnad tegid paljud ettevõtmised kodupublikule kättesaamatuks, reklaami Borodini kvartetile oli vähe ning Toomkirikule on hädasti vaja korralikku orelit.

KÕIK PLANEERITULT, VÄI- DAVAD KORRALDAJAD

Paljude festivalide kuhjumine sel suvel üheaegselt Pärusse on ajakirjanduses esile kutsunud vastakaid arvamusid. 2. augusti Pärnu Postimees tõi ära vestluse sealsete kultuurijuhtide Aili Pörki ja Villu Naelaga. Nende väitel oli kõik hoolikalt ette planeeritud, näiteks koorifestival üheaegselt Oistrahhi festivaliga, selleks et koorilauljad saaksid kuulata tippmuusikute esinemisi. Alati ei jätkunud publikut (puhkajaid oli mullusest vähem) ja kurdetakse selle üle, et Eestis pole võimalik tasulisi šokkontserte ja välisesinemisi kindlustada nagu läänemaailmas. Pärnu linn taotleb 2010. aasta hansapäevade korraldamist.

KOHTLA-JÄRVEL ARVA- MUSED VASTAKAD

Arutused Kohtla-Järve kultuurielu ümber jätkuvad. 14.augusti Põhjarannik avaldas jutuajamise sealse kultuurihoone direktori Maimu Brückiga, kes räägib sellest, millised tuntud kultuurikollektiivid (RAM, Estonia Teater jt.) tulevad sinna esinema, hakatakse korraldama üle-eestilisi üritusi jne. Samal leheküljel kritiseeritakse Kohtla-Järve kultuurijuhte

eestlaste kultuurielust kõrvalejätmise, koonilaulu (linna pole ühtegi koori), süvamuusika (pole orkestrit, mis on nii Narvas kui ka Rakveres) arengukava puudumise jne. pärast.

VILJANDLASED OMA KULTUURISUVEST

21. augustil avaldas Sakala nelja Viljandi kultuuritegelase arvamuse selle aasta kultuurisuvest. Viljandi Kultuurikolledži rektor Enn Siimer, koorijuht Külli Salumäe ja kunstnik Mart Rand tõstavad esile folgifestivali. "See on ainus, mis annab linnale imago ja tooni. Kui miski inimesi väljaspoolt Viljandit siia tõmbab, siis on see folk," arvab M. Rand. E. Siimer lisab: "Juba mitmendat suve järjest naudin folgipäevade omalaadset fiilingut, mis Viljandi neljaks päevaks hoopis teistsuguseks muudab." Tal ei ole midagi ka selle vastu, et üritusel osaleb palju rahvast väljaspoolt Viljandit. Rektor lisab, et kultuurikolledži üliõpilaste ettevõtmised toovad kultuurilist elevust ka talvisesse vananevasse Viljandisse.

Ugala arendusdirektor Linda Arro peatub teisel folgiüritusel, milleks on tänava Baltica raames toimunud Viljandimaa virred. Ta arvab, et korduvad lood muutuvad igavaks ning et "meie rahvapärane on mitmekesine ja seda sügavuti uurides leiaks sealt midagi põnevat." Maakonna laulupeole on juurde tulnud mudilaskoore, kadumas on aga mees- ja naiskoonid ning puhkpilliorkestrid. Kavas peaks olema rohkem Viljandimaa suurte heliloojate Mart Saare ja Kappide loomingut.

Küllä Salumäe tõstab omakorda esile gospelmuusikafestivali, mille organiseerija ta ise oli ja milles osales palju noori.

HIUMAAL RAHAPUUDU-SEL HEATEGEVUSKONTSERT

Pärast seda kui ansambli Suvetrio liige Heino Kooa sai Emmaste valla kultuurinõunikuks, püüdis ta kohaliku muusikaelu edendada. Augustis toimusid Sõru paadikuuris kolmel laupäeval muusikaüritused: 15. augustil simman, 22. augustil mängisid seal Hiiu ansamblid, 30. oli suvelõpurokk.

22. augusti kontserdi sissetulek (täiskasvanule pilet 25, lastele ja pensionäridele 15 krooni) läks kohaliku Tohvri hooldekodu heaks. H. Kooa sõnul juhitud mitte ainult altruistlikest motiividest: korraldada honorari poleks suudetud esinejatele maksta, heategevusüritusele tulid nad tasuta.

Külastajaid pani imestama suur puhtus kolkapiirkonnas.

MÕELDAKSE AASTALE 2000

21. augustil korraldasid Saaremaa maavanem Jüri Saar ja kultuurijuht Lea Kuldsepp vastuvõtu suviste kultuurürituste organiseerijatele, millele kaasnus arutelu. Kuna üritusi oli olnud palju, oli vastuvõtul inimesi paarikümne ringis. Positiivsetena märgiti ära, et kui veel 10 aastat tagasi võis Saaremaa kultuurikeskuseks pidada vaid Kuressaaret, siis praegu leiab kultuuriüritusi aset kogu maakonnas ja nad on erinevad. Rahamuret jätkub, aga nii mõnigi üritus jõudis ka selles osas esmakordselt plusspoolele.

Märgiti, et kõige suurem probleem on transport - kalli praamiülesõidu tõttu on mandrilt esinejaid kutsuda kulukas. Maavanem lubas selles osas midagi ette võtta. Üles kerkis vajadus maakonna piires teostatava vabaõhulava ja telgi, uute esinduslike kontserdipaikade ja muusikainstrumentide järele.

Leiti, et selline kokkusaamine on väga vajalik ning peeti otstarbekaks kokku tulla edaspidi ning hakata valmistama aastatuhandevahetuse tähistamiseks.

"TAMMEPUU TUGEVU-SEGA TAMMELID - SAAREMAA LAULUGA LAIA MAAILMA"

Sellise pealkirja all avaldas 22. augustil Oma Saar tervelt kaks lehekülge täitva jutuaajamise Leili Tammeli ja tema Saksamaal Karlsruhe õppiva vennapoja Aimar Tammeliga, kes samal päeval andsid ka Kuressaares kontserdi, tähistades ühtlasi A. Tammeli sünnipäeva.

Jutustades oma õpingute- ja lauljateest, rääkis Leili Tammel, et ta on korduvalt jõudnud kriisi, leidmata oma õpetajate ja nõuandjate

Aimar ja Leili Tammel

FOTO: ENDA NAABER

ühist keelt. Praegu aga tundvat ta end eriti hästi. "Laulja ei vanane, kui ta hääli ei vanane. Olen oma hääli noorendanud, värskenendanud ja arvan, et see kestab veel üsna kaua."

Estonia Teatri kõrgperioodiks peab L. Tammel iseenda teatrite algusaega, rõhutades kahte momenti. Esiteks võeti siis noori reegina laulma varakult, juba konservatooriumis õppimise ajal ja neil oli võimalus oma talenti laval arendada. Samuti Saaremaalt pärit üliõpilasele Ain Angerile praegu Estonia laval annab ta aga kõrge hinnangu.

Teiseks andsid lavastajad siis võimalust solistidel oma kuu välja töötada ega kirjutanud iga vähimatki detaili ette. Leili Tammeli arvates on selles osas Estonia ümmikuse viinud külalislavastajad Läänest. Oma liigse reglementeerimisega on nad muutnud lavastuse kangelased kiretuteks. "Kui artist on kinni mängitud, siis ei ole lavastaja oma tööd õigesti teinud." L. Tammel lisab, et seda on õelnud ka teised autoriteetsed eesti muusikud.

Aimar Tammeli sõnul on ta ka Saksamaal õppides näinud kiretuid, absurdseidki lavastusi. Kõige enam ajavat teda naerma Lääne vaatajate pikad aplausid etenduse lõpul. Tema arvates tuleneb see sellest, et piletid on kallid ja selle, mitte aga saadud elamuse põhjal arvab publik lavastuse hea olevat.

VIULIKURSUS VÄIKELAS-TELE

3.-8. augustini toimus Värskas keelpilli-õpilaste suvekursus, põhiorganisaatorid Ülle-Liis Sõõt ja Tiina-Mai Arund Põlvast ning Niina Murdvee Tallinnast. Erinevalt Haapsalu viiulikursusest võivad sellest osa võtta ka alla 12-aastased lapsed. Kunagist Noorte Viuldajate Ansamblist erineb Värskaa laager, kus osales 80 9-17-aastast õppurit, sellepoolest et osalejad saavad ka

individuaalõpet. Tööd ei tehtud suure ansamblina, vaid lisaks nõudlikuma repertuaariga suurele orkestrile tegutsesid ka kuus väiksemat ansambli. Nagu ERSOski, anti repertuaari omandamiseks aega 4 päeva. Mõnedest koolidest (Kuressaare, Rapla) oli tulnud ka omaette huvitava kavaga. Oli ka meelelahutust.

Suvekursused lõppesid kontserdiga 7. augustil Värskas ja 8. augustil Rāpinas, mõlemad erineva kavaga. Kuulajaid oli üllatavalt palju.

EESTI AINUKE VANAMAMMI - MUUSIKA PILLIDE MEISTER

Peeter Talve töötab Jänedal ühe vanamammi maja teises otsas, kirjutatakse Järvamaa

Teataja 1. augusti numbris. Tosina aasta eest käis ta Otsa-koolis. See jäi haiguse tõttu pooleli ja siis spetsialiseerus ta pillimeistriks just vanamuusika pillide osas: lauto, fiidel, rebekk, salteerium jne. Valmis on juba teine klavessiin, mis läheb Otsa-kooli ja valmimas kolmaski - Tallinna Mustpeade Majja stuudiole Cantores Vagantes. Klavessiini tegemiseks kulub pool aastat.

Pillimeisterdamist on Peeter Talve õppinud Inglismaal, nüüd tegutseb tihedas koostöös Hortus Musicusega. Eelistab ta eestimaist puitu. Klavessiiniks sobib näiteks päim, haab või must lepp, mis ei muuda end niiskuse mõjul. Pille valmistab ta käsitsi ja põhjendab seda nii: "Käsitsi saagides läheb kaduma 0,7 pilli, masinaga läheb kolmest pillist kaks saepuruks."

Peeter Talve on ise alles noor mees, aga tal on ka õpilane - Ginta Elsans Lätist, kus on vanu pille veel vähem kui Eestis. "Naised on head meistrid, kannatlikud," kiidab P. Talve oma õpilast.

SÕRMED PIDEVAS LIIKUMISES

26. augustil Põhjarannik avaldab jutujamamise Püssis esinenud ansambli Untsakad liikmetega. Põhhiselt sajandi alguse repertuaari mängivad ansambliil oli suvel palju pidudel mängimist ja head suhted samalaadset repertuaari mängiva Väikeste Lõõtspilide Ühinguaga. Vajadusel vahetatakse mängijaid ja kavatsetakse välja anda ühine plaat.

Meestel on mängimine nii veres, et teevad seda magadeski. Üks Saaremaa perenaine, kelle juures nad ööbisid, imestanud, miks üks mees libistab teki peal terve öö sõrmi edasi-tagasi. Sama häda olevat raadio või kontserdi kuulamisel. "Kui sõrmedel funktsiooni ei ole, siis hakkavad nad teiste meeste muusika taktis kaasas käima," ütles viuldaja Ilmar Kard.

VIRUMAA PARIMAD FOLKLORISTID

Põhjarannikus kiidab Arvo Lekk Virumaa tänavustele rohketele folklooriüritustele viidates Virumaa parimaid selle ala entusiaste: peale kuulsa Tarvanpää (juhendaja Maria Orav) ka Aseri keskkooli (Elvi Raudsepp). Jõhvi koolinoorte maja (Kersti Pärnamets), Maida Põhikooli (Helve Filimonova) ja Püssi kultuurimaja (Hilda Kaukas) lastefolkloorirühmi. Tunnustavalt märgib ta ka ära Narva muuseumi vene rahvakunstiansambli Suprjadki (Marina Kuvaitseva) esinemismaneeri ja ekspeditsioone autentse repertuaari saamiseks.

Üldistav on artikli viimane lõik: "Küsimusele, kas eestlased peaksid Euroopasse minnes kaera-jaani kaasa võtma, sai ajakirjanik Rein Sikk Viru sõnul osalejail üheselt jaatava vastuse. Millega üllatavad Euroopat siinsed muusika- ka õllelaatade korraldajad?"

LÕÕTSPILLIMÄNGIJATE OMAMOODI KONKURSS

14.-15. augustini olid Avinurme külje all olevas Põrna kõrtsis Virumaa esimesed lõõtsamängijate päevad, osalemas ka akordionistid ja suupillimängijad. Esialgul oli planeeritud päevade raames ka pillide müümine-ostmine, kuid ei sooritatud ühtegi tehingut. Hindades räägiti küll - tavaline lõõts maksab 10 tuhande krooni ümber, A. Teppo valmistatu 20 tuhat.

Konkurss oli omapärane - selle peale, kes pärast 5-minutilist tutvumist võõra pilliga mängib sellel välja kõige parema loo.

Arutati lõõtspilli-akordioni praegust populaarsust. Veteran Taavi Teinbas arvas, et nõudmine on vähenenud. Mati Murakas aga ütles, et teda kutsutakse pidevalt pidudele mängima.

Tänavu uut moodi

15.-20. augustini oli Vana-Vigalas traditsiooniline seminarlaager koorijuhitule, muusikaõpetajatele, lauljatele ja puhkpillimuusikutele, sedapuhku 16. korda.

Võrreldes varasemate aastatega oli laagri struktuuris toimunud oluline muutus. Sel aastal kogunesid Vigalas üle-eestilised kollektiivid - Vabariiklik Koorijuhitule Segakoor (VKS), segakoor Ugandi, Eesti Koorijuhitule Naiskoor (EKN), Kooriühingu Kammerkoor (KÜKK), Eesti Naislaulu Seltsi neidude koor Leelo, Vabariiklik Orkestrijuhitule Puhkpilliorkester (VOP) ning Eesti Noorte Puhkpilliorkester (ENPO). Seega oli nüüd võimalus laagris osaleda vaid nende kollektiivide liikmetel.

VKS, Ugandi ja EKN valmistasid Vigalas ette VKS-40 juubelikontserdi ning G. Ernesaksa 90. sünniaastapäeva kontserdi kava. Vigala Tehnika- ja Teeninduskooli saalis toimunud kontserdil juhatasid koore Olev Oja, Ants Sõöt, Kuno Areng, Ants Üleoja, Jüri Rent ja Valli Ilvik. Kõlasid G. Ernesaksa, M. Saare, E. Mägi jt. koorilaulud. Samal kontserdil esines ka VOP, mida juhatasid Andres Avarand ning

külalisdirigendina Peeter Saan. Meeleolukas kontsert lõppes ühislauluga - R. Kulli "Kodumaa".

KÜKKi ning neidude kooriga töötas külalisdirigent Portlandist Ameerikast - Lonnie Cline. Tema valitud repertuaar hõlmas suures osas ameerika muusika, kuid mitte ainult. Lonnie Cline viis läbi ka workshopi jazz-muusikast. Nii KÜKK, ENPO kui neidude koor esinesid kahel kontserdil - Vigala kirikus ja kooli saalis. Neidude koori juhatasid ameeriklase kõrval Toomas Voll ja Lennart Jõela, noori puhkpillimängijaid Harry Illak ja Ago Lend.

Esimest korda viidi Vigalas läbi Eesti Muusikaakadeemia täienduskoolituskursused, mille lõpetamisel sai iga osaleja vastava tunnistuse. Võimalus oli osaleda foniaatria (hääle korrashoid, juhendaja dr. Ülle Kirss) ja muusikateraapia (mag. art. Alice Pehk) kursustel. On meeldiv, et esimene sellelaadne katsetus mõõdukas edukalt, see annab lootust koostööle muusikaakadeemiaga ka tulevikus. Siinkohal suur tänu pr. Ene Kangronile meeldiva koostöö eest!

Lisaks proovidele ja loengutele oli osalejail võimalus saada hääleseade tunde (Leelo Talvik, Katrin Ehala). Nagu alati, olid populaarsed Almer Jansu tantsutunnid (Hip-hop ja Latino).

Meeldejäävaks kujunes show-programm, kus iga osalev kollektiiv pidi etendama lühinäidendi teemal "Olen 16, saan 17". Seda võimalust kasutasid KÜKK, neidude koor ning EKNi kehakultuuritrupp. Kõik olid lähendanud teema omamoodi ning humoorikalt, eeskätt EKNi kehakultuuritrupp pani publiku ennastunustavalt naerma. Kõige krooniks esines oma programmiga Vigala kooli õpetajate showgrupp. See on igal aastal oodatud sündmus ning ka seekord ei tulnud pettuda, saal rõkkas naerust. Ent kes ütles, et naer pole terviseks?

Loodan, et seekordses Vigala laagris osalejatel jäid möödunud päevadest head mälestused ning järgmisel aastal võime taas kokku saada armsaks kujunenud paigas - Vana-Vigalas.

Hendrik Vestmann,

Vigala seminarlaagri kunstiline juht

TORE SUVEKURSUS BAIERIMAAL

Suvel osales 25 Eesti lauluõpetajat Juurust Jõgevani, Tallinnast Toilani Lõuna-Saksamaal Augsburgi lähedal Markobersdorfs Rahvusvahelisel Noortekooride Suvekursusel. Organisaatorid olid soliidsed - Rahvusvaheline Koorimuusika Föderatsioon, Europa Cantat ja Baieri Muusikaakadeemia. Seda arvestades oli meie grupi eesotsas olev Eesti Kooriühingu sekretär Inge Raudsepp teinud eduga kroonitud suuri jõupingutusi fondidelt raha hankimiseks ja eesti grupp oligi suurim.

Seminar oli huvitav mitte ainult vähem- vaid ka rohkemkogenud muusikaõpetajatele, koorijuhitule. Oli kaks põhivormi - workshopid ja mitmete maade tugevate noortekooride esinemised.

Mõned lektorid olid tulnud väljastpoolt Euroopat - Uus-Meremaalt, Iisraelist, Kanadast, ja toonud kaasa haruldast repertuaari. Oma väljaandeid levitasid ka Soome lektorid eesotsas prof. Erkki Pohjolaga. Nancy Telfer Kanadast lubas Eestisegi esinema tulla.

Koorid laulsid ülipuhtalt, nii et vahepeal tuli pähe patune igatsus millegi vähem steriilsel järele. Aga hindajad konkurssidel muidugi nii

ei mõtle - Saksa oma Hannoveri tütarlastekoor oli konkurssidel võitnud ainult kuldmedaleid. Tõsi, nende kollektsioonis polnud grand prix'd.

Suuremad elamused. Saksa professori Gerhard Schmidt-Gadeni hääleseade oma kuulsa poistekoori solistidele. Millise võimsa hingamise oli ta saavutanud - kui pikalt võisid poisid häält katkestamata laulda. Aga nad esinevad ka ooperis. Sofia poistekoor üllatas veel tõsisema olemisega kui kevadel Riias Viini Poistekoor, millest oli juba juunikuuses Muusikalehes juttu. Selgus, et poisid ei tunne nooti, tuubivad päevad läbi laule pähe. Eks see võib poisist ranga küll teha.

Ja veel - Denes Szabo Ungarist, kes tutvustas oma suurepärase tütarlastekoori videolt, ütles, et ta tunneb minu Tallinna Poistekoori. Oli ostnud selle kasseti Jaapanist, kus me mõlemad oleme käinud oma kooriga laulmas. Kui väike on ikka see meie planeet!

Lydia Rahula

Helide tajumine on nii tähtis, et koguni 3% meie ajukoorest tegeleb akustilise info töötlemisega.

Nahk oma 3000 tajurakuga iga ruutsentimeetri kohta reageerib kergeimatelegi puudustele, sh ka võnkumistele, mida tekitavad helid, ja juhatab need ajukeskustesse, kus need "säilitusühikud" jagatakse meeldivateks, erutavateks, rahustavateks, ärritavateks, ohtlikeks, leevendavateks, ergutavateks, uinutavateks, hoiatavateks jne.

Kurt Masur, New Yorgi Filharmoonikute muusikadirektor ja mitmekordne Viini Filharmoonikute uusaastakontsertide dirigent, on tõsiselt mures meie laste ja noorte tuleviku pärast. "Aasia maades ei tunta Euroopa klassikalise muusika vastu suurt huvi mitte ainult kuulamise, vaid eriti tema äraõppimise seisukohast. Mäletan: Taipeh's oli kontsert viimase kohani välja müüdnud. Enne kontserdi algust paluti meilt luba kontsert hii-gelekraanil ja väga heade kõlarite abil majaesisele platsile üle kanda. Muidugi olime nõus. Saali kogunes 3000, platsile vähemalt 25 000 vaimustatud kuulajat, kes meid, sümfoonikuid, nagu mujal rokistaare sõna otseses mõttes kätel kandsid. Kuulajate hulgas oli rohkesti lapsi ja noori.

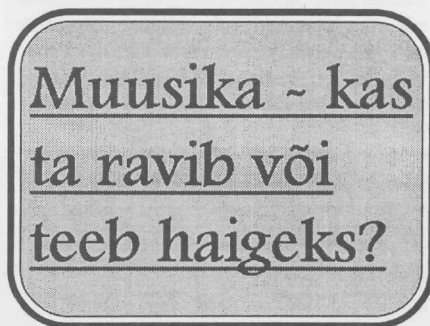
Pealiskaudsus ja süvenematus ajavad juuri

Euroopas on noori järjest raskem tõsise muusika kontsertidele saada, sest klassikast koolides enam ei räägita. Ameerika lapsed suudavad keskenduda kõige rohkem 10-15 minutiks, sest telesaated, ka kontserdiülekanDED, katkestatakse ikka ja jälle reklaamklippidega... Jaapani lapsed seevastu süvenevad ja keskenduvad oma tegevusele mitmeks tunniks. Ehk seletub sellega jaapanlaste väga suur huvi, austus ja armastus klassikalise muusika vastu. Meil on kadumas see inimtüüp, kes ilma hea raamatu, hea muusika ja hea kunstita oma elu üldse ette ei kujuta. Pealiskaudsus ja süvenematus on tohutul sügavalt juuri ajanud ning kurb, kuid tõsi on, et oleme sellega harjunud. Me püüame lastele ja noorele generatsioonile kavandatud muusika-üritustega neid uuesti klassikast huvituma panna, kuid see on väga, väga hiljaks jäänud. Asiaatide vaimustus euroopa klassikalisest muusikast ei muuda midagi ülemaailmsel muusikaturul."

Sisutihedat kunsti ihalev inimtüüp ei kao

Kui kaua see veel kestab? Kes seda teab. Aga ka kõige pessimistlikumad ennustajad on ühel nõul, et sisutihedat kunsti ihalev inimtüüp ei kao kuskile. Iseasi on, kui suur see huviliste ring on ja kui suurena või väiksena see püsima jääb, sest sümfoonia kuulamine või filosoofilise raamatu lugemine eeldab sügavat ettevalmistust.

Mida oodatakse sisutihedast loomingust? Et sellesse saaks süveneda. Ajaviitelooming ei täida süüvimatuse tühimikku, ta ei suuda sügavust ja tõsidust tunnetama panna. Sealjuures oleks rumal eitada, et ka m. kerges muusikas on suurepäraseid teoseid. Rääkimata folkmuusikast. Brasiilias ja Argentiinas on lummas rahvamuusika. Õigesti interpreteeritud argentiina tango, brasiilia samba - neis on sügavust, kaasakiskuvust ja üldinimlikku filosoofiat.

Maailma on vallutanud rütmimuusika ning inimesed, paljud küll vastumeelselt, on sellega harjunud, sest muud pakutakse imenapilt. Inimloomus on aga juba selline, et ta ei talu üksluisust, ainult takkapiitsutamist (müra, tormamist, üksteisest mõõdakihutamist, isoleerimatust jne.), ta vajab ka midagi sisukat, looduslähedast ja harmoonilist. Siis pöördub inimene looduse poole, ta leiab taas tee muusika, raamatute ja näituste juurde, millegi sellise juurde, mis annab tasakaalu, rahu ja harmooniat, muidu jääb ta hingelt haigeiks või läheb hulluks.

Igalt kontserdilt pisut rikkama, tervema ja paremana

Kurt Masur rõhutab: "Iga kontserdi eel küsin ma endalt, kas me mängime, kellele me mängime, milline peab kava olema, et inimesed ei tunneks tühjust, pessimismi, eluväsimust ja -tühimust, vaid läheksid koju pisutki rikkama, tervema ja paremana."

Muusikamaailmas on tuntud Arnold Schönbergi oopus 16, mille kohta autor ise olevat öelnud: "Kuulajad mind ei huvita, mind huvitab ainult materjali loogika." Tekib küsimus: kellele ta siis oma muusikat kirjutab (sõna "loob" siia justkui ei sobi)? Küsime veel: mis üldse on helilooming, komponeerimine? Sobitamine, helide kokkusebitamine, millest kujuneb muusikaline keel või kõne, millel on oma emotsionaalsus ja mis on vaimselt ja hingeliselt mõistetav, millel on oma vorm, mõte, sisu ja sõnum.

Tõemeeli räägitakse muusikalisest kirjaoskamatus - muusikat tarbitakse, seda ei naudita enam. Kurt Masur soovitab: "Lapsi tuleks juba varakult harjutada mõttega, et nende edaspidise elu kvaliteet oleb suurel määral sellest, kui tõsiselt nad ise oma elule aluse panemisse suhtuvad. Noored peaksid endale teadvustama, et oma elu kujundavad nad ise. Tuleb õppida ja lugeda, ennast arendada, niipalju kui vähegi võimalik; seda mitte ainult karjääri pärast, vaid selleks, et rohkem teada, osata ja suuta. Õppida hindama ja väärtustama ilu, et teised võiksid ütelda: jah, tema teab, tema oskab, tema peale võib kindel olla.

Müra vastandiks on vaikus

Hindan õnnelikeks neid inimesi, kellele ema elu algupäevil hällilaulu on ümisenud. Nende suhtumine muusikasse ja kõigesse ilusasse kujuneb hoopis teiseks kui neil, kelle kõrva ääres on mürisenud raadio või makk oma tampivate rütmidega.

Müra vastandiks on vaikus. Vaikus saab erakordselt mõjus olla, näiteks Bruckneri II sümfoonia või Poola avangardistidel - Tadeusz Bairdil ja Penderecki varajases loomingus. Kui pärast suurt emotsionaalset tõusu valitseb saalis mõni hetk täielik vaikus, kuulatakse muusikat hinge kinni pidades. Olen rõõmus ja uhke, kui pärast jõulist finaali publik emne plaksutamist pool minutit pausi peab. See on suur saavutus, sest siis oleme suutnud kuulajad mõneks hetkeks kusagile mujale viia. Mingisse puhtamasse, paremasse maailma."

Sama mõtet edasi arendades laieneb see üldinimlik vajadus ka näiteks olümpiamängude hümnidele. Neiski kajastub Beethoveni IX sümfoonia idee või sõnum: kui kogu maailm üheaegselt hümnile kaasa ümises, valitseb maa peal rahu. Kõlaga see pealegi utoopiliselt - kõik suured ideed ehedal kujul on alati utoopilised. Ka kunstis. Kuni meil on mittepri vilegeeritud, alandatud ja kannatavaid, ei kao see põhiidee kusagile, ta on ajatu.

Muusikal on väga palju ühist hingehoiuga. Aga mitte igal muusikal. Kui hing jääb helist puudutamata, muutub kauneimigi heli müraks, heliks heli enda pärast, mõtestamatuks. Me oleme sunnitud sellega harjuma, seda taluma, meid uputatatakse sellesse. Kui aga tahame jääda inimesteks, siis teisiti me ei saa: lalina sekka on ka hingelist sõnumit vaja."

Niisiis - kas muusika ravib või teeb haigeiks? Vastaku igaüks endale ise: laseb ta ennast helidest maad ligi tümitada või tõuse helitiibadel kõrgustesse...

Boleslaw Weidebaum,

muusikaterapeut, Sakala, 05.08.98

"Elektra" arvamuste risttuules

Richard Straussi ooperi "Elektra" etendus Pärnu Ooperi poold kutsus ajakirjanuses esile mitmesuguseid, kohati vastakaidki reaktsioone. Üks põhjalikumaid ja samaaegselt mitmetahulisemaid retsensioone ilmus Pärnu Postimehes Mati Põdra sulest.

M. Põdra seab kahtluse alla Vanalinna kooli hoovi uueks kontserdipaigaks kujundamise vajalikkuse. Tema arvates leidub Pärnus teisi paiku, kus väiksemate rahaliste kulutustega saaks etendada nii ooperit kui ka balletti. Kui aga ikka tahetakse selleks välja kujundada just Vanalinna kooli hoovi, peaks hoolikalt läbi mõtlema akustika küsimused ning etenduse ajal peatama selleks ajaks sealkandis mootorsõidukite liikluse. Seekord poldud seda tehtud.

Kõige rohkem imponeeris retsen dile Rein Laose lavastus, eriti kooli siseruumide oskuslik ärakasutamine. Etteheiteid on küll ka.

Lauljatest jäi retsensent rahule vaid Pille Lillega. Rita Kriik ja Jaan Willem Sibul olid muidu korrektsed, kuid mõned noodid olid nende jaoks liiga kõrged või madalad, teised eestlastest solistid olid küündimatud. Ning orkestri asendamist klaveriga - heale võimendusele vaatamata - ei pea ta R. Straussi kui just orkestrile suurt tähelepanu osutava helilooja puhul vabandatavaks. Ka mitte seoses tekkinud rahaliste raskustega. Seda enam, et A. Kallastu suhted Pärnu Linnaorkestris pole head ja seda viimast võib-olla poleks kaasatud ka finantsraskuste tuletamise puhul.

Sony poolt beebidele Brahms tasuta

USA Georgia osariigi kuberner Zeil Miller jätkab oma kurssi vastsündinutele nende intelligentse töstmiseks klassikalise muusika mängimist (vt. ML nr. 5, lk. 9). Ta toob üha uusi põhjendusi, näiteks väidab ta, et sellest peale on teadlased täheldanud korrelatsiooni muusikalise ja matemaatilise võimekuse vahel. Kuid mitmed maksumaksjad protestivad: nad pole nõus sellega, et nendelt võetud raha eest mängitakse beebidele Brahmsi.

Zeil Millerile tuli appi kompani Sony, kellel on plaadivabrik Georgia osariigi asuvas Carroltoni linnas. Selle vabriku vanemprodutsent Tom Lasher teatas, et vabrik kavatseb valmistada ja sümmitusmajades tasuta jagada CD-d "Arenda oma imiku aju muusikaga" ("Build Your Baby's Brain Through Music") ning kulutada selleks 500 000 dollarit - ligi viis korda rohkem, kui kuberner palus selleks eraldada osariigi eelarvesse.

Plaadile plaanitakse salvestada Mozarti, Händeli, Schuberti, Vivaldi ja Bachi muusikat ning lüünlise tenori Mike Maguire'i laule. M. Maguire ütles, et see on hea mõte ja seda CD-d kuulates jäävad beebid mõnuga magama, mis soodustab nende vaimset arengut.

Reuters-ETA.

Ka rottidele mõjub Mozarti muusika hästi

Ameerika teadlased, kes olid katseliselt kindlaks teinud, et Mozarti muusika kuulamine soodustab vastsündinud inimlaste arengut, jõudsid samasuguste tulemustele ka rottide puhul. Frances Rauscher ja tema kolleegid mängisid klassikalist muusikat tiinetele emarottidele ja seejärel kahe kuu jooksul nende äsjasündinud poegadele. Võrreldes teise katsegrupiga, keda nii ei töödeldud, leidsid sellised rotipojad labürinti lastult kiiremini üles toidu.

Samasugune katse tehti ka nüüdisaegse minimalistliku muusikaga. See ei avaldanud rottide intellektuaalsetele võimetele positiivset mõju.

Reuters-ETA

Salzburgi festivali ilme muutub

Mozarti sünnilinnas Salzburgis hakati temanimelisi muusikapidustusi korraldama 1877. a. Praeguseni püsivad Salzburgi Festspläze, mis kestavad juuli lõpust augusti lõpuni, said alguse 1920. a. Aastatel 1964-91, kui peakorraldajaks oli Herbert von Karajan, omandasid nad eriti akadeemilis-elitaarse ilme: väga tugevad muusikakollektiivid esitasid klassikalist muusikat valitud publikule, kellele olid kallid piletid taskukohased.

Pidustuste ilme on paljuski säilinud praeguseni. Tänavu esitati Verdi ooper "Don Carlos", Mozarti "Figaro pulm", Beethoveni "Fidelio", Wagneri "Parsifali" kontsertvariant kuulsate dirigentide ja solistide osalusel. Viimast dirigeeris Valeri Gergijev Peterburist, soomlane Matti Salminen laulis Gumemazi osa ja kõik kolm esitust olid pühendatud George Solti mälestusele. Soomlastest laulis veel Tom Krause Messiaeni ooperis "Püha Franciscus", mida esmakordselt kanti ette 1992. a., orkester Los Angelesest Esä-Pekka Saloneni dirigeerimisel. Ka soome mezzosopran Monica Groop andis Salzburgis kontserdi Schumanni teostest.

Kuid pärast H. v. Karajani surma Salzburgi festivali kunstiliseks juhiks saanud belglane Gerard Morties on asunud ka seda tänapäevastama. Festivali kavasse on lülitatud vana-, aga ka uusimat, sh. rokilaadset muusikat. Morties väidab, et ooper on oma aja laps ja tänapäeval asendub see millegi

muuga. Praegune menüüfilm "Titanic" oleks mõeldud sajalil esitatud ooperina.

Muutub mitte ainult muusika, muutuvad ka elulised probleemid, mis muusikas kajastuvad. Verdi ooperid on samased kitarristide tinistamisele.

Tänavusel Salzburgi festivalil oli uue suuna esindajaks esmajoones 39-aastase ameeriklase Hal Hastley film "Peagi" (Soon), mille žanrit on raske määratleda: pooleldi rokkoper, pooleldi koreo-graafiliste piltide jada. Tänavu oma filmiga "Henry Fool" Cannes'is esikoha võtnud H. Hastley käsitleb selles oma uues filmis teravat ühiskondlikku teemat: usuhullustust, mis on viinud massiliste enesetappude ja muude ebarekordsete vormideni, kristlike sektide omavahelist vihkamist. "Paljud kristlased unustavad, kui karm õieti on kristlus," ütles Hastley ning ühe peaosatäitja lisas, et film ei taha pakkuda meelelahutust, vaid panna inimesi mõtleva.

Vastuvõtt kujunes üldiselt negatiivseks. Populaarne päevaleht Kurier oli kategooriline: niisugune asi on kokkusobimatu Salzburgi festivali traditsioonidega. Teised väitsid, et filmi muusika on ilmetu.

Morties ise ütleb, et ta ei loobu festivali ajakohastamise plaanidest, kuid ajakirjanduse arvates muutub ta tulevikus selles osas siiski ettevaatlikumaks.

Reuters-STT-ETA

Bernsteini mälestussammas

Kieli

Ameerika heliloojale Leonard Bernsteinile püstitatakse 8 aastat pärast ta surma mälestussammas Kieli linna aual. Schleswig-Holsteinimaal võeti vastu niisugune otsus seoses sellega, et Bernsteinil olid tihedad sidemed selle Saksa liidumaa muusikapidustustega. 60 sentimeetri kõrguse rinnakuju valmistab Viimi skulptor Hubert Wilfan ja see läheb maksma 50 000 Saksa marka.

STT-ETA

Wagner mitmest kandist

Ameerika läänerranniku linn Seattle, kus asuvad Boeingi ja Microsofti peakorterid, on muusikamaailmas esmajoones tuntud oma roki- ja popmuusika ansambelide Nirvana ja Pearl Jam, samuti kitarristide poolest. Vähesed aga teavad, et see on ka paik, kus Ameerikas kõige rohkem etendatakse Richard Wagneri oopereid.

Juba 1975. a. tehti Seattle'is ära tõeline vägittegu, millega Metropolitan Opera sai hakkama alles 15 aastat hiljem - toodi lavale Richard Wagneri 4 ooperist koosnev "Nibelungide sõrmus". 1985. a. etendati seal "Valküüre", seejärel "Lohengrim". Käesoleva aasta 1. augustil esilinastus "Tristan ja Isolde" maailma selle parimate osatäitjate Kanada tenori Ben Heppneri ja Inglise soprani Jane Eaglandi kaasatöötajana. Järgmiseks on planeeritud "Parsifal".

Seattle'is kavandatakse ette kanda kõik Wagneri ooperid ja saada omamoodi Ameerika Bayreuthiks, kus igal aastal etendatakse Wagneri oopereid.

Bayreuthis toimus kuuepäevane sümposium Richard Wagneri loomingust põhilise eesmärgiga teha see vastuvõetavaks ka juutidele. Neid oli sinna kutsutud mitmeid. Wagneri-ekspert professor Dieter Borchmeyer Heidelbergist väitis, et juutide vastumeelsus Wagneri suhtes on mõistetav, kuna ta tegi tõepoolest antisemiitlikke avaldusi, neid kasutas

Adolf Hitler, kes pealegi kuulutas Wagneri oma lemmikheliloojaks, kuid tänapäeval oleks juba aeg läheneda küsimusele vähem dogmaatiliselt.

Sellega nõustus ka Iisraeli Wagneri-ekspert Ami Maayani. Ta ütles, et aeg oleks mängida Wagnerit Iisraelis, kuid millegipärast on sealne noorem põlvkond veelgi vaenulikumat meelestatud Wagneri vastu kui vanem põlvkond, kelle tunnetest võib aru saada.

Siiski lepitati kokku, et järgmine sümposium Wagneri teemal toimub Tel Avivis.

dpa-ETA

Vaidlus interneti-piraatluse üle

Fonograafiatööstuse Rahvusvaheline Föderatsioon (FRF), mis ühendab maailma tähtsamaid plaadifirmasid, arendab kampaaniat Euroopia Ühenduse interneti eelnõu kohta. FRFi andmeil on globaalsesse kompuutrivõrku illegaalselt salvestatud 2000 paigas 30 riigis kuni 80 000 muusikateost autoriõiguse norme rikkudes. Tihti peale on tegemist mittekommertsiaalseks kasutamiseks lindistatud teostega. FRF leiab, et Euroopa Liidu seaduseelnõu on liiga leebe ka muude interneti kuritarvituste suhtes. Tema nõudmised on aga vastuolus kompuutertehnika tootjate, telekompaniide jt. huvidega, kes kardavad, et FRFi nõudmiste rahuldamine kahjustaks nende ärihuvisid.

Vaatamata vastuseisule Euroopa Ühenduse interneti seaduseelnõule leiavad plaadifirmad, et tervikuna on muusika viimine interneti kasulik, kuna see võimaldab neil oma toodangut väga odavalt levitada.

Reuters-ETA

Rudolf Nurijevi testament jääb jõesse

USA Föderaal kohus jättis jõesse legendaarse tantsija Rudolf Nurijevi testamendi, milles ta pärandas miljoni dollari ulatuses USA aktsiaid loodavale Nurijevi Tantsu Fondile mitmete tantsurühmade toetamiseks.

Nurijev oli üks neist Nõukogude kõrgprofessionaalsetest kunstnikest, kes Läänes esinedes ei pöördunud tagasi kodumaale. See juhtus juba 1961. a. Jätkates tantsimist veel 30 aastat, kogus ta endale 21 miljoni dollari suuruse varanduse. Nurijev suri Pariisis 1993. a. AIDSiga seotud haigusesse. Teadlik oma peatset surmast, koostas ta paar kuud varem testamendi, milles oli ka punkt tantsufondi asutamisest.

Nurijevi õde ja õetütar on takistanud kohtu kaudu raha fondi üleandmist, väites, et testamendi koostamisel polnud kuulnud tantsija enam täie mõistuse juures ja laskis end juristil mõjutada.

Kohus leidis, et Nurijevil säilis terve mõistus ja tugev tahe elu lõpuni ning ta sugulaste pretensioon on alusetu.

Reuters-ETA.

Naise halva mõju alt pooleldi väljas

Al Bano Carrisi, kes on end kuulsaks poplauljaks laulnud duetis Romina Poweriga, laskis välja CD, milles ta esitab Verdi, Puccini, Bachi, Beethoveni, Schuberti ja Tšaikovski klassikalist muusikat. Tuntu ooperiaariate kõrval on laulja arranžeerinud ka nende instrumentaalmuusikat ja ise seda värsistanud.

"Ma olen alati armastanud klassikalist muusikat. Kuid Romina ei jaganud kahjuks mu kirge. Mul ei õnnestunud teda veenda kordki üles astuda ooperis ja kodus võisin ma kuulata klassikalist muusikat vaid kõrvaklappidega," selgitas Al Bano.

Üheaegselt Al Bano klassikapladi väljaandmisega ilmus müügile ka CD, millel ta koos Romina-ga esitab 13 omal ajal kuulsat hitti.

RIA-Novosti - ETA

VI rahvusvaheline kirikumuusika festival Raplamaa'98

Kuna Rapla kirikumuusika festivalidest pole Muusikalehes kordagi pikemalt kirjutatud, tasub vaadata põgusalt ka

minevikku.

Tihedas koostöös EELK Rapla koguduse õpetaja Mihkel Kuke ning kohalike linna ja valla juhtidega pani suurte mänedzerioskuste ja -kogemustega Raimo Kivistik sellele suurüritusele aluse 1993.aastal.

I festivali bukletis seadis maavanem Kalle Talviste eesmärgiks "viia Eesti Vabariik taas maailma kultuurikaardile, teadvustada iseenest kunstis, muusikas, kultuuris üldse, et sobituda mosaiiki, mille üldnimetuseks on Põhjamaade ja Euroopa kultuur ja traditsioon."

1993.a. suvekuude nädalavahtetustel astusid Rapla Maarja-Magdaleena kirikus üles Soome ja Eesti koguduste koorid, meie solistide kõrval ka organist E.de Geest Belgjast ja lauljad A.Ollinkari ning T.Nyman Soomest. Üheksast kontserdist koosnev tsükkel lõppes Bach'i Johannese Passiooni esitusega.

Ka järgneval kolmel aastal hajutati festivali kümme kontserti nädalalõppudele. Külalisi tuli nii Soomest kui ka Rootsist (Stockholmi St.Jacobi kiriku kammerkoor, kontratenor M.Bellini ja dirigent G.Graden), Inglismaalt (organist C.Williams), Taanist (organist C.Larsen), Venemaalt ("Da camera e da chiesa"). Festivale kroonisisid Händeli "Messias" ja "Belsatsar" ning Bach'i Missad.

1995.a. asutas Ulrika Kristian Festivali Kammerorkestri, mis tegutses tänini, nüüd Mati Ufferti eestvedamisel. Alates V festivalist koondati kontserdid üheksale augustipäevale ja viidi neid ka teistesse maakonna kirikutesse. Kui mullu sai neljateistkümmet kontserti kuulata seitsmes kirikus, siis sellel aastal ulatus kontsertide arv kahekümne kaheni ja neid viidi läbi neljateistkümmes kirikus.

Traditsiooniks on saanud Soome ja Eesti muusikute ühisprojektid, millega käiakse enne sinest üritust esinemas Põhjamaades. Aastatega on kujunenud välja teatud püsiv ansambli ja solistide sõpruskond, keda näeb-kuuleb igal festivalil.

* * *

Kuiigi muusikapeol on soliidne finantsiline toetus, pole tõeliselt kõrgtasemeliste kollektiivide kutsumine

välisriikidest

siiski jõukohane. Õige tagasihoidlikuks jäi seekordsete külaliste - The Tavastica Chori ja Toholampi Puhkpilliorkestri tase (Viitasaari meesansambli et õnnestunud kuulata). **Hämeenlinna** koguduse organisti ja koorijuhi Matti Oikarise koostatud projektkoor laulis koos Festivali Kammerkooriga Vivaldi ja Bach'i kantaate - oeldavasti esmaettekandes Eestis.

M.Oikarinen ei püüdnud eriti sekkuda muusika peenehituse, piirdudes vaid tempo ja põhimeeleolu dikteerimisega. Barokkmuusikat võib vast isevoolutede lasta, midagi hullu ei juhtu, kõik on niigi ilus-võlv, iseasi, kas see rahuldab nõudlikumat kuulajat. Harali oli ka solistidenelik,

igatiis tõlgitsemas omamoodi Liina Saari lohkava tundelisusega, Annika Ollinkari kuidagi sissepoole pöördunult, Heiki Rainio otseku kõrvalseisjana, kõige asjakohasem näis Mart Miku kontseptsioon.

Toholampi on tilluke Põhja-Soome keskus, aga Osmo Jämsä rajatud - paraku aina vahetuva õpilaskoosseisuga - puhkpilliorkester, on siiski jõudnud Soome meistri-võistluse A-sarja ja jäädvustanud oma kunsti kolmele plaadile. Püüdlikult vaimulikuna hoitud kava jäi üheplaaniliseks, ühtlaselt raskepärane kõlamassiiv taandus harva

Grupp sagedasemaid festivalil osalejaid: esireas Mati Uffert, Liina Saari, Annika Ollinkari, tagareas Heikki Rainio, Matti Oikarinen ja Mart Mikk.

rühmarepliikide ees. Ent tuntud tenori Anssi Hirvoneni sooleerimine väärtustas kõvasti kontserti - tema ilus, kume tämber sulas hästi orkestri helivärvi.

Kuna mul jäi kuulmata ka Soome tšellisti J.Liimatta ning organistina üles astunud M.Oikarise kontserdid, pean hindamisel piirduma eespool vaid

meie muusikutega.

Regeri Psalm 100-st on juba palju kirjutatud, teos kõlas ju ka Põltsamaal, Pärnus ja Tallinnas. Rapla sooviva akustikaga kirikus detsebellide vahesuse üle kurta ei saanud. Pidevate kulminatsioonide kuulajat lausa füüsiliselt töötlevas möllus oli detaile raske tabada, aga üldiselt sündis avakontserdil tohutu religioosse vaimustuse puhang.

Samas toimunud **lõppkontsert** sellist elamust ei pakkunud. Mozarti vaimulikke, jumalateenistuse osadena välja käidud helitöid kandsid ette Studio Vocale ja Tallinna Barokkorkester Toomas Siitani juhatusel. Tõhusate vokaalsete jõududega, nagu Kaia Urb, Mati Turi, Teele Jöks, Uku Joller jt. rikastatult näitas Studio Vocale tõesti kõrget taset. Asjatundlikult barokkajastu pillidel mängijad on kindlustanud juba üle 10 aasta tegutsenud orkestrile hea maine, vaevalt oleks nendega muidu koostööd teinud W.Kuijken, H.Gebhard, L.Krämer. Üldjoontes oli kõik suurepärase, ainult et viiulite ebalev intoneerimine ja kirikusonaatides justkui üksteisest mööda mängimine - vast segas Siitan enamasti dirigendita musitseerijaid? - lahjendas vaimustust.

Præguses koosseisus esinevad **Tallinna Barokksolistid** alates 1995.a. Nelja peale käsitletakse seitset pilli moodustamaks

arvukalt erinevaid kooslusi. Tänu sellele on piiritletud perioodi küllalt ühelaadsest muusikast võimalik koostada huvipakkuvaid kavu Telemanni soolofantaasiatest mahedal altviulil (Marti Mägi) Cima Triosonaadini kogu ansambliilt, Poglietti Toccatast klavessiinil (Imbi Tarum) Händeli ja Scarlatti aariateni, kus vokaalpartii Liina Saari käes. Ansamblile annab näo suurte kogemustega Raivo Tarumi barokispetsiifika tundmine. Iseloomulik omamoodne lopsakus ja elurõõmsus vaatas eriti jõuliselt vastu L.Saari etteastetest, kus ta hõiskas võidu särava barokktrompetiga. Kõige sumedamates toonides rakendas ajastatuud mängulaadi Tõnu Jõesaar (Telemanni sonaadis viola da gambale ja klavessiinile).

Imbi Tarum andis ka soolokontserdi Hispaania heliloomingust, tehes selgitavate tekstidega kauge ajastu teosed kõrvapärasemaks. I.Tarumi juures kõidab obligatoorse meisterlikkuse kõrval väga selge fraseerimine ja poeetiline väljenduslaad. Hispaanlaste süngevõitu helikeelele kontrastiks mängis I.Tarum aastakümneid Hispaanias elanud Scarlatti särtsakaid sonaate. Lõpunumbri, Soleri Fandango jonnaka bassi külge haagitud meloodiakeensid kutsusid aga esile lausa ekstaatilise osasaamise.

Väärrib mainimist, et kirikute **kubatuurid olid seatud täpsesse korrelatsiooni esinejate arvuga.** Samas

nukulikult armsas Järvakandi kirikus, kus esines I.Tarum, mängisid ka U.Vulp ja T.Peterson, aga mina kuulasin neid väikeses hubases Kärvi kirikus.

Bachi Partiiast d-moll loovutas Urmas Vulp Tiit Petersonile Ciaconna. See muidu nii monumentaalsena nähtud osa muutus kitarril tänu T.Petersoni tehnilisele laimatusel ja siirale suhtele muusikasse intiimselt peenekoeliseks ja kummaliselt veetlevaks. Ja ega erisus pealtnäha kaugetel instrumentidel pakutu vahel oludki nii suur. Ka U.Vulp ei lähtu Bach'i tõlgitsemisel teatud perioodil valitsenud paatoslikust suurejoonelisusest. Temal oli kõik lihtne, loogiline, väärkas.

Magustoiduna lõppu jäetud **Ellerheina** kontserdist Hageri kirikus saab rääkida vaid üli võrretes ja pisaraga silmanurgas. Koori vokaalset ja esituslikust meisterlikkusest räägivad loendamatud edukad esinemised Euroopas, Ameerikas, Aasias. Lisaks üldisele professionaalsusele peitub neis eriline lumm, mille taga seisab muidugi Tiia-Ester Loitme võimas isiksus. Pruugib vaid jälgida tema tavapäraselt dirigeerimist asendavat "loitsimist" või peensusteni paikapandud "lavastust", rääkimata nähtamatust eeltreeningust ja laimatus kasvatustööst!

Kava oli kohta silmas pidades küllalt julge, ehkki suures osas vaimulik. Ei peljatud väljenduda nüüdisaegses helikeeles (Melnläsi "Aglepta") või lausa vallatult (spirituaal "Babylon's Falling"), ega laulda ilusaid "ilmalikke" laule Tormiselt, Ernesaksalt, Veevolt. Ometi tituleeriti Ellerhein festivali tipuks.

Olgu veel öeldud, et kontserte külastas 4950 inimest ja kõige enam kogunes neid Ellerheina teisele kontserdile Rapla kirikus.

Ines Rannap

Tallinna Rahvusvaheline Orelifestival,

seekord 12., on taas saanud ajalooks. 31.juulist 9.augustini toimunud muusikapidu tõi paljudes Eestimaa paigus kokku kirikutäied kuulajaid; Tallinnas helises lisaks Nigulistele ka Toomkiriku vastsetl uue elujõu saanud orel. Esinejaid, nii kuulsaid kui ka kummalisi, sõitis kokku Saksamaalt, Prantsusmaalt, Belgiast ja Itaaliast ning oma koduseid mängijaidki oli varasemast arvukamalt. Ei puudunud ka tavapärase festivali läbiv peateema - nii olid tänava oma loomingu tähelepanu keskpunktis kaks heliloojat-organisti - Artur Kapp (1878-1952) ja Max Reger (1873-1916).

Festivali avanud Helen Tammeste on läbi aegade noorimaid esinejaid. Asja Eesti Muusikaakadeemia lõpetanu kava oli väärikas ning esituslikult ühtlaselt küps. Tammeste alustas mulluse festivali põhihelilooja N.Brühnsi prelüüdigaga e-moll, haarates kohe kuulajaid veenva stiilitaju ning võluvate registrivärvidega. Järgnes M.Regeri komplitseeritud Fantaasia koraalile "Nüüd paistab meile kaunisti". L.Vieme'i fantaasiapalas "Naiades" saavutas organist tõelise voolavuse, efekti sillerdavast vetevulinast. Kontserdi avapoole lõpetas Peeter Süda fuuga f-moll, kinnitades taas Tammeste stümfaatset eesti muusika tunnetust ning jõuliselt meisterlikku pillikäsitsust. Kava II poole täitis C.M.Widori V orelisümfoonia mõjusate karakterilahendustega, mida kroonis suurejooneline "Finaal".

Eestimaa orelielu viimase aja tähtsündmuseks on kindlasti Tallinna Toomkiriku oreli restaureerimine. Saksa firma "Orgelwerkstatt Christian Scheffler" poolt teostatud töö valmis festivaliks. 1.augustil toimus oreli pidulik sisseõnnistamistseremoonia, millele järgnes õhtul mastaapne galakontsert paljude festivalikülaliste ja eesti organistide osavõtul, kus igatüks võis kogeda 1913.-14.aastal Wilhelm Saueri firma ehitatud instrumendi kaunist kõlarikkust - asjata ei peeta Toomkiriku pilli Euroopa oreliehituse romantilise suuna üheks paremaks näiteks. Lisaks tämbrihõldeomadustele on märgatavalt paranenud ka pilli mängutehniline pindlikkus. Pea kõik galaõhtu esinejad valisid instrumendi omadustest lähtuvalt kavva ulatuslikke romantilisi oopusi, pakkudes kuulata oreli orkestraalset täiskõla, vähem aga võluvalt värskeid üksiktämbreid. Meeldivaks erandiks oli siin A.Uibo esitatud värvikontrastidel põhinev "Improvvisatsioon" M.Surzyski sulest. Festivali külalisorganistide Susan-Carol Woodsoni, Roberto Bertero ja Bernhard Haasi kõrval jättis mõjusa elumuse enam dirigendina tuntud Leo Krämeri esinemine M.Regeri ja F.Mendelssohn-Bartholdy teostega.

Väärikat "konkurentsi" külalistele pakkusid eesti noored mängijad - Aare-Paul Lattik, avades kontserdi A.Kapi I orelisonaadiga, ning Tiia Tenno õhtu jõuliseks finaalselt esitatud J.Reubke sonaadiga e-moll.

Müüd soolokontsertidel kuuldust.

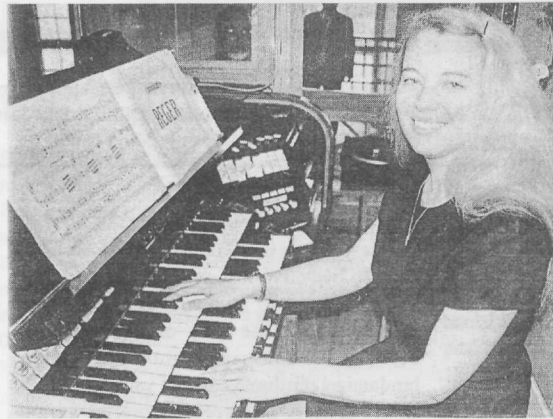
Roberti Bertero Itaaliast on noorusele vaatamata mitmekülgset tegev nii kontserteerija, kirikumuusiku kui õppejõuna. 2.augustil Nigulistes kõlanud kava oli mitmekesine ja suhteliselt kergekaaluline, koosnedes enamjaolt karaktersest väikevormidest. Bertero mängulaad on temperamentselt ergas, püües saavutada võimalikult selge kõlapilt viis kohati siiski liigstaccatoliku

artikulatsioonini, mõjudes rabeledalt. Elamust-pakkuvad olid itaalia barokimeistrite teoste esitused, enim aga meditatiivne S.Barberi "Adagio".

Belgias töötava ameeriklanna Susan-Carol Woodsoni kava oli surmtõsine, sisaldades F.Liszi, S.Karg-Elerti ja M.Regeri raskepärastel mõjuvaid teoseid. Kas pärssis interpreedi muusikalist väljenduslikkust liigtihe esinemisgraafik (organist andis igal õhtul kontserdi Eestimaa eri paigas) või sobimatu (kütündimatu?) repertuaarivalik, igal juhul oli see muusikaõhtu Tallinnas kuulajale pigem kannatuseks kui rõõmuks, paljastades mängija mängutehnilisi ning tunnetuslikke probleeme.

Tänavuse festivali "suurmeisterid" - Bernhard Haas ja Olivier Latry - pääsesid mängima vastsete Toomkiriku Sauer-orelile. Bernhard Haas Stuttgartist Saksamaalt osales Tallinna Orelifestivalil juba kuendat korda. Seekordse festivali põhihelilooja Max Reger näib Haasile erilisel hingelähedane olevat, mida kinnitas ka organisti antud sisukas meistrkursus.

4.augusti kontserdil kõlas helilooja ulatuslikumaid ning komplitseeritumaid teoseid - "Introduksioon, variatsioonid ja fuuga fis-moll op.73". Organisti fenomenaaalseks "omapäraks" on mängida esitatavaid teoseid valdavalt noodi abita.

Muusikakriitike hinnangud interpretide kohta on mõnikord üpris erinevad. Belgias töötava ameeriklannast organisti Susan-Carol Woodsoni mängu suhtes on Imbi Laas kriitiline, orelifänn Mihkel Mänd kiidab teda 8. augusti Võrumaa Teatajas taevani.

Seekordse Muusikalehe numbris leiab lugeja veel lahkavamusi eri festivalidel mänginud muusikaansamblike hindamisest.

Teiseks Haasi lemmikuks Tallinnas kujunes R.Wagneri ooperimuusika: galakontserdil pakutud "Parsifal"-prelüüdi le lisandus soolokontserdil transkriptsioon avamängust ooperile "Nürnbergi meisterlauljad". Wagneri orkestrimuusika kaotab oreli esitana paraku mõndagi oma mõjujõust, tõstatades küsimuse transkriptsioonide otstarbekusest.

Iga-aastaselt täidab ühe kontserdiõhtu ka festivali kunstiline juht Andres Uibo. 5.augustil Nigulistes kõlas kontserdi I pooles J.S.Bachi loodu. Uibo esitus ilmestas energiarikas mängulaad ning tämbrihõldeid leidlikkus.

Kirkam oli kontserdi II pool, sisaldades kaks romantilise muusika tähtteost - "Fantaasia ja fuuga teemale B-A-C-H" Max Regerilt ning samanimelise teose Ferenc Liszti sulest. Säärane kõrvutus on iseenesestki huvipakkuv, lisaks Uibolt efektselt särav ja suurejooneline esitus.

Olivier Latry, Pariisi Notre-Dame'i kiriku titulaarorganist, oli oreliasjatundjate jaoks kindlasti festivali mitteametlikuks peasinejaks. Tallinnas

mängis Latry juba kolmandat korda, tuues Toomkirikusse rekordarvu kuulajaid. Kava täitis mitmekülgne valik prantsuse muusikat alates A.Boëly klassitsistlikus stiilis "Andantest" kuni nüüdisaegse helikeelega teosteni. Latry probleemitult pillivaldamist täiendab esituste veenev, mõtestatud loogilisus, kadestamisväärselt selge muusikatunnetus. Seekordse kontserdi kõrghetkedeks olid ehk C.M.Widori, L.Vieme'i ja M.Dupré teoste ettekanded. Kontserdi finaalselt demonstreeris organist meisterlikku improviseerimisoskust, luues kauni arengujoonisega ulatusliku kõlakompositsiooni tuntud meloodiale "Meil aiaäärne tänavas".

Festivali orelikontsertide sarja lõpetas Ines Maidre, pakkudes kuulamiseks värvika valiku prantsuse ja saksa barokkmuusikat galantselt stiilses esituses ning eriti maitsekas registrivalikus. Kontserdi II pooles kõlanud romantilise muusika interpreteering jäi märksa vähemveenvaks; eriti staatilise mõjus M.Regeri teose "Introduksioon ja passacaglia d-moll" arendus.

Tallinna Orelifestivalide muusikaprogramm ei piirdu juba aastaid üksnes orelikontsertidega. Seekordseks suurelamuseks kujunes Stuttgarti Kammerkoori ja Barokkorkestri esinemine.

Nimetatud kollektiivide asutajat ning dirigenti Frieder Berniusi loetakse praegu üheks maailma professionaalsemaks vanamuusika interpreteerijaks.

6.augustil Oleviste kirikus olud said õnnestunud kohaliku puhul kindlasti kordumatu kuulamisnaudingut osaliseks. J.S.Bachi motetid "Komm, Jesu, komm" ja "Singet dem Herrn ein neues Lied" eksponeerisid esitajate äärmiselt tihket, terviklikku muusikatunnetust ning koori vapustavat vokaaltehnikat. D.Scarlatti "Stabat Mater" vokaalne 10-häälsus aga oli oma intoneerituse lausa hingematvalt täiuslik, mõjudes kõlakvaliteedi absoluudina.

XII Orelifestivali kulmineerus suurejoonelise, kuid samas kestuselt lüheldase lõppkontserdiga Estonia kontserdisaalis, kus taas vastakuti festivali "kaks kanget" heliloojat.

Avapooles kõlas Artur Kapi I Orelikontsert F-duur Ines Maidre ja ERSO esituses. Teos on suhteliselt

vähemahukas, kuid samas mõtetihke, omades eesti (ja ehk mitte ainult) helimaastikul väärikat kohta. 9.augustil Estonias oli kahjaks mõjusam kontserdi orkestripartii. Põhjus selleks häbitult primitiivne: Ines Maidre registri- ja dünaamikavalik jäi liigsuures osas kõlajõult napiks, jättes solisti pigem saatja rolli.

Festivali lõpetas sel suvel Eestis 4 korda kõlanud Max Regeri vokaal-sümfoonia suurteos "Psalm 100". Esitusel osalesid Oratooriumikoor ja Eesti Rahvusmeeskoor, Leo Krämer seekord dirigendina. Regeri esitus Tallinnas oli emotsionaalne, kirstgastavalt jõuline, pakkudes värvikaid mõttekulminatsioonide ning selgelt diferentseeritud vokaalpolüfooniat. Hooaja algusele vaatamata esines igati väärikalt orkester: seavastu vokaalkoosseisus näis kohati kaduvat dünaamiline pingestatus ning kannatavat sopranirühma tämbrikvaliteet. Siiski saavutati esituses olulisim - mõttesügavus ning sisuline veenvus.

Imbi Laas

XII orelifestival (31.07-09.08.98) on leidnud jooksvat kajastust juba mitmetes ajakirjandusväljaannetes.

Mille poolest oli eriline XII orelifestival? Selle jälgijana tõstaksin esile kaks momenti - ühe vanaduse, teise nooruse poole pealt.

Tallinna Toomkiriku vana orel on jälle korras. Ja see on samaaegselt omapäraseim oopuse eaka professori Hugo Lepnurme elutöös. Ja ka president avaldas talle tänu "vana Saueri noorendajana" (L.Meri läkitusest 1.VIII 98).

Teiseks sai esmakordselt võimaluse festivali raames üles astuda terve plejaad eesti oma noori organiste. Iseseisva ja heatasemelise kontserdi andsid **Uibo** ning **Maidre** kõrval Helen Tammeste, Aare-Paul Lattik ja Tiia Tenno. Toomkiriku korraldatud sarjas "Orel korras!" esinesid Toompeal nädala jooksul kaaluka repertuaariga ka Kadri Ploompuu, Ene-Mai Salumäe, Kristiina Hoidre, Aaro Tetsmann ja Jaanus Torrim. Neid ja oreli käidi arvukalt kuulamas.

Festivali ajal õnnestus jutule saada perega Pärnus suvepuhkust veetva, meie praegusaja ühe rahvusvaheliselt tuntuma organisti **Ines Maidrega**.

KUI NOORELT TULID SA MUUSIKA JUURDE JA KUST SAID INNOSTUST?

Enam viis mind muusikakooli katselapseks, kui olin 4-aastane. Ja üks ka innustus oli algul rohkem ema- kui minupoolne. Muusika köitis mindki küll päris algusest peale, kuigi harjutada ei viitsinud ma küll sugugi.

SINU ÕPNGUD? MILLAL TULI OREL?

Millegipärast sain muusikakooli sisse ja seal need klaveriõpingud siis jätkusid 11 aastat. Oreliga puutusin kokku harva kirikusse sattudes ja ta võlus mind seletamatul kombel. Mõte, et ma ka ise võiksin proovida kätt oreli poole küünitada, sai alguse alles konservatooriumi avauktsel, kui prof. Lepnum tuli klaverikateetri kogunemisele küsima, kas keegi oreli ka tahaks õppida. Kibelesin küll püsti kargama, et "mina tahaks!", aga olin äsja prof. Bruno Luki õpilaseks saanud ega julgenud sellest iitsatadagi! Võttis veel 2 aastat, enne kui sõandasin oma oreliõppimise soovi teatavaks teha ning tööga alustada. Objektivselt võttes oli juba hilja, sest olin 20-aastane, samas kui läänemaades selle pilliga alustatakse 10 aastat varem. Klaverimäng tuleb suures osas oreli juures kasuks, kuid heli tekitamine ning käte-jalgade koordineeritud tegevus on mõlemal puhul siiski erinevad.

KAS OLED PIDANUD ARVET, MITMEL ERINEVAL ORELIL OLED MÄNGINUD?

Kunagi alguses, kui neid oreleid oli veel suhteliselt vähe. Hiljem kuidagi kadus huvi selle vastu. Eks neid tuleb kokku üle saja.

MILLIST INSTRUMENTI NEIST HINDAD KÕIGE ROHKEM, KUS TAHAKSID KORDUVALT ESINEDA JA MILLISEL ORELIL EI TAHAKS SA ÜLDSE MÄNGIDA? MIKS?

Üks viimastest suuremat naudingut pakkunud "hingega orelist" on Helsingi Kallio kirikus. Sinna on ehitatud Åkermand-Lundi 3 manuaaliga prantsuse sümfoonilise Cavaillé-Colli stiili oreli koopia. Lausa valatud prantsuse 19-20. sajandi muusika esitamiseks. Salvestasin seal H.Mulet' "Bütsantsi eskiisid" ja O.Pierre'i "Neli palverännakut Püha Neitsi juurde".

Möödunud suvel mängisin jälle Riia Toomkirikus ning tundsin uuesti, milline meistriteos see on. "Walker" ehitatud hoopis teist tüüpi saksa romantiline orel: eriliselt laulva kõlaga, mis levib ideaalselt kirikuruumis ja pakub tohutult värvikombinatsioone. Kaugematest orelitest

Ines Maidrel

juured ikka kodupinnases

meenutan ikka jälle Pariisi Cavaillé-Colli oreleid, eelkõige St.Sulpice'i oma, samuti Gloucesteri katedraali ning Westminster Abbey oreli.

Mängima ei meelita muidugi sellised pillid, mis ei laula, vaid puhuvad, undavad, kriiskavad, ei kannu rumisid või on halvas olukorras.

MILLISED ON SINU HARJUTAMISE JA KVADE ETTEVALMISTAMISE VÕIMALUSED?

Nii Eestis kui Norras on mul esmase töö tegemiseks kodus elektriorel, mis pole muidugi ideaalvariant, aga vileorelit ei jaksaks esialgu endale muretseada. Edaspidi katsun muidugi õigel oreil töötada, mis paraku on Tallinnas muutunud aina keerukamaks. Väga hea tahtmise puhul varahommikul ärgetas ning muud ohvreid tuues on see siiski võimalik.

OLED ABIELUS TEISEST RAHVUSEST INIMESEGA. KUIDAS OLED KOHANENUD JA SÜGAVUTI OMAKS VÕTNUD TEISE RAHVUSLIKU KULTUURI OMADUSED? MILLISED ON SINU PIDEPUNKTID NORRAS, MIS KUTSUB SIND KODUMAALE?

Nüüdseks olen enam-vähem kohanenud, aga ei ütleks, et see oli väga kerge. Esiteks olin ma muudatuste aegu 30-aastane, mu Eesti- sidemeid ei saanud enam olematuks teha ega uues kohas samaväärsetega asendada. Üldiselt ei peaks vahe eesti ja norra ellusuhtumises nii suur olema kui näiteks eestlase-venelase vahel. Mõlemad on väikesed rahvused talupoegliku päritoluga, võrast ülevõimu kogunud visad põhjamaalased. Germaanlik täpsus, sõnapidamine ja korraarmastus, mis vahel läheb juuksekarva lõhkijamiseks, on eestlasele ehk võõra võimu ajal veidi kaugemaks jäänud, aga seda meeldivam on taaskohtuda.

Norralaste suhtumine perekonda ja lastesse väärbi suurt lugupidamist, neid väärtustatakse palju enam kui meil ning see kehtib nii naiste kui meeste (!) kohta. Norralaste poolt ei ole ma kunagi tunnetanud upsakat või üleolevat suhtumist, mida on ette tulnud nii inglaste, prantslaste kui ka soomlaste puhul. Mis kutsub mind tagasi kodumaale? Kallid lähedased inimesed, sõbrad-tuttavad, lapsepõlve- ja noorusajad ning tunne, et olen ikkagi tükike Eestist ja eesti kultuurist.

LAPSED?

Lapsi on mul 3. Vanem neist Ingmar (12) püüab ka sammude seada muusikaõppuri okkalisel teel. Tema mängib viiulit. Siis tuleb Iris (3) ja tema kohta kehtib raudselt ütlemine, et laulis enne, kui hakkas rääkima. Isa sooviks on, et temast saaks lauljatar. Ka lauluõpetaja on välja valitud. Paadunud instrumentalistina tahaksin, et ta teeks algust ikka mingi klavhpilliga. Ja lõpuks aastane Ormar. Tema on veel kaisukar rollis.

VÕIMALIK LÕHE INIMESTE IDENTITEEDI JA VÄLJASTPOOLT PEALE SURUVA REAALSUSE VAHEL?

Eks inimese identiteeditunne tuleneb sellest kesk- ja ühiskonnast, kust ta on pärit. Kui see miljöo on stabiilne, pole ka põhjust eriliste vastuolude tekkeks. Kriis identiteedi ja pealesuruva reaalsuse vahel võib tekkida suurte muutuste (näit. ühiskondlike) tagajärjel, kui endised töökspidamised ja käitumine satuvad vastuollu uute võimalustega või nende puudumisega. Igasuguste muutustega kaasneb tavaliselt teise äärmusse minek ja alles pikkamisi leitakse üles kuldne kesktee. Meie ühiskonnas toimunud suunamuutused on paljudele olnud üsnagi jalustrabavad. Praegune aeg on nagu lakmuspaber, mis näitab, kes endast mida kujutab.

KUIDAS OLED SUUTNUD LAHENDADA OMA MÕTTEMAAILMAS VÕIMALIKUD VASTUOLUD PERE JA KUTSE VAHEL?

Vabakutselise muusiku eriala ja pere ühendamine ei ole ületamatult raske. 8 tundi päevas kontoritööga seotud olles oleks see palju keerukam. Kontsertidega seoses teki vahel muidugi kodust eemalolekud, kuid need pole kunagi olnud ülesamatult pikad. Kõige raskem oli Pariisis õppimise ajal. See pikk kaugelolemine perest ahistas küll. Aga ma olen muusikaga nii kaua ja nii sügaval seotud olnud, et ma ei saaks ilma selleta elada. Muusika on minu jaoks parim uimastusaine.

MILLEST SA UNISTAD?

Unistused on minu jaoks midagi kõrgemat-kaugemat, millele lähenetakse, kuid kunagi täpselt ei tabata. Soovid ulatuvad alati kaugemale sellest, mis on käes. Praegu on mul soov välja anda CD-l paar sissemängitud kava, üks neist "Kellad orelist", mida esitasin paari aasta eest ilma kelladeta oreli kaasavõetud kellade ning Terje Terasmaaga. Sama kava on salvestatud Rápina kirikus, selle oreli on tõepoolest 1,5 oktaavi kelli, mis annavad koos orelihelliga lausa lummava efekti. Teine soov on leida professionaalne agent, kes teeks ära tüütu ja aegavõtva organiseerimistöö. Täitumatute unistuste lahtrit ma siinkohal ei ava. Las jääb midagi ka saladuseks.

SINU PLAANID-PROGRAMMID?

Kevad oli väga pingeline. Seoses klavessiin-õpingutega Bergenis Griegi Akadeemias kirjutasin diplomitööd G.Frescobaldi tokaata stiilist. Seejärel oli klavessiini lõpupeksam. Võin end nüüd diplomeeritud klavessinistiks nimetada. 1.juulil oli kontsert Nigulistes koos Pille Lillega, kus ekslesime Bach'i hamoonilistes labürintides. Ka orelifestivali raames oli 8. augustil kontsert Nigulistes ja lõppkontserdil Estonias mängisin A.Kapi Orelikontserdi nr. 1 F-duur teemale E-A-H-S (es). Pämu suvemuusika festivalile valmistasime kava Debussy ning Francki loomingust Tatjana Lepnurme harfile ja orelile. Lisaks veel mõned traditsioonilised kontserdid Norras ja Soomes. Tahaksin jätkata koos Andres Siitaniga fantaasiad oreli ja oboele. See sobib ideaalselt esitamiseks ka maakirikutes.

KÕIGI MUUSIKALEHE LUGEJATE JA ENDA NIMEL TÄNAN SIND MEELDIVA VESTLUSTUNNI EEST JA SOOVIN EDU KÕIGES.

Küstites **Aime Tampere**

Süvamuusikanädal suvepealinnas

Juba neljandat aastat järjest on süvamuusika paadunud austajatel augusti teisel nädalal asja Pärnu poole, kus kohaliku linnavalitsuse kultuuriamet koostöös Eesti Kontserdiga viib läbi Raemuusika festivali. Sellel aastal oli toimumise täpseks ajaks 10.-16. august.

Teel intiimsusest mastaapsusesse

Peeter Vähi, selle festivali kunstiline juht, on mõõnud, et niihästi esinejate kontingendi kui ka kontserdipaikade osas on nende aastate jooksul toimunud oluline nihe mastaapsema poole. Tõepoolest, kui esimene festivalidest viidi läbi põhiliselt raekojas, siis nüüd jätkub üritusi kõikmõeldavatesse linna kontserdipaikadesse. Oli üllatusigi. Nende ridade autori jaoks näiteks avastus, et Rannahotelli terrass on täiesti mõnus vabaõhulava.

Mis puutub esinejatesse, võttis pisut silme eest kirjuks. Valik oli nagu supermarketis ning midagi leidis endale igaüks. Paraku oli professionaalsema kõrva jaoks maailmataseme kõrval ka piisavalt diletantismi, ja mida kõvemad olid "ülemise otsa" tegijad, seda mannetumana näis või võib-olla ka oli "alumine ots".

Kuivõrd siinkirjutaja andis toimumust pealkirja all "Süvamuusikamürgitus" pikema ja operatiivse ülevaate 18., 19., 21. ja 25. augusti Pärnu Postimehes, piirduks selle väljaande raames üldisemate piirjoonte visandamisega. Muudugi, üks leht teist ei asenda, käesolevad muljed on rohkem retrospektiivset laadi.

Kammerkoosseisud

olid käesoleval festivalil esindatud päris soliidset hulgal, geograafilises mõttes idast läände, sekka kodumaiseidki. Pillikoosluste mõttes leidis nii traditsioonilist (klaveritrio, keelpillikvartetid) kui ka ebaharilikku (harfi ja *overdrive* kitarrid) duod oreliga, mandoliin ansambli kitarriga).

Kurvastusega peab aga nentima, et just kammerkoosseisudega seonduva osas oli kõige rohkem korraldajatepoolset ämbrikolinat. Kuigi Borodini-kvarteti näol saadi Pärnusse üks kahest festivali pärlist, oli kõik muu märksa juhuslikum. Noobel Nelik (12.08) sattus "tehnilistel põhjustel" Chaplini keskuse katusele Rannahotelli terrassile — ja selle tulemusel oli sunnitud mängima mikrofonidesse (mida nad ilmselt kuigi hästi ei oska, helimees ka ei aidanud ning loodki polnud selles situatsioonis kõige kõlblikumad); mandoliini- ja kitarrivirtuosid Boris Björn Baggeri sõpruskoonnast külmetasid selle suve tüüpilisel taites kliimas (16.08) ise ja piinasid vastu oma tahtmist ka seda suhteliselt väikesearvulist publikut, kes oleks lähedalt ära mahtunud näiteks hotelli restorani; harf (Tatjana Lepnurm) ei pääsenud Eliisabeti kirikus (15.08) lihtsalt mõjule vaatamata organisti Ines Maidre äärmiselt delikaatsele saatele (kurb tunnistada, aga vastupidiselt sama kontserdi teises pooles väga jõuliselt esinenud Ain Vartsile-Andres Ujbole ajasid naisterahvad lihtsalt haigutama). Suunima ämbri, Viini klaveritrio (11.08 Raekojas) kohta ütlesin ainult viisakalt, et järgmisel aastal tasuks ehk võtta mõned esinejad

muusikakeskkoolist — teevad vähemalt samal tasemel ega küsi liiga palju pappi.

Muudugimõista, nagu juba öeldud, üksi Borodini-kvarteti maaletoomise eest (kontsert 14. augustil Agape keskuses) peaks korraldajatele kõik eelneva andeks andma. Fakt, et üks maailma kuulsamatest keelpillikvartetidest põikab korraks Euroopa-tumeelt Eestisse, et anda üks kontsert Pärnus ja teine ...Haapsalus (ei mingit Tallinna ega Tartut), lisab nii festivalile soliidust kui pärnakatele eneseväärkust. Selle kontserdi külalastajad said igatahes 200-protsendilise Tšaikovski-nimelise muusikaelamuse osaliseks, koostöös tšellist Arvo Haasma ja tšellist Pärt Tarvasega esitati ka vähemängitav sekstett d-moll op.70. Kahju ainult, et kohalikke muusikuid vaieldamatul Aasta Sündmusel nii vähe kohal viibis; kas on nad siis purulaisad või lihtsalt ennasttäis, seda peab näitama juba aeg.

HENN SOODLA FOTO

Duo Detlef Tewes - Boris Björn Bagger
Pärnu Rannahotelli rõdul

Noored suured ja vanad veel suuremad koosseisud

Orkestri mõõtmetega kollektiivi oli võimalus kuulata kolmel korral, ja kõikidel juhtumitel leidis midagi muljetavaldavat.

Festivali avakontsert 10. augustil Eliisabeti kirikus tekitas allakirjutanus tänu Regeri Psalm 100 ettekandele isegi väikese eelneva hirmujudina. Tõtt-öelda polegi Pärnus head kohta, kuhu mahuks ära ERSO ja suur koor. Millal tuleb? Andrus Haugas, kultuuri- ja spordiameti juhataja on aastajagu tagasi öelnud: siis, kui Pärnus avastatakse naftat. Aga oleks vaja, enne kui ersokate ametiühing otsustab edaspidi nii ebainimlikes töötingimustes mitte mängida... Kava ise (avaloon Artur Kapi Orelikontsert Ines Maidre soleerimisel) oli monumentaalselt mõnes. Ning küllap pillimehed ja dirigent Leo Krämer ise teavad, kui palju peenviimistlused läks kaotsi tänu hullumeelsele akustikale ja kui palju tänu millelegi muule.

Noor rahvusvaheline kollektiiv Odysseus Sinfonieta, kes astus üles 13. augustil Endla teatris, on kollektiiv, kellel võib vägagi palju ees olla, ...kui nad oma kunstilise(d) juhi(d) välja vahetaksid või vähemalt dirigeerima ei laseks. Praeguses situatsioonis tundus küll, et on olemas muusikat, mis ei ole jõukohane ei mängijatele ega ka kapellmeistritele (Magnus Still). Õnneks oli ka

vas olemas ka teine pool, ning tänu Pergolesi koomilisele ooperile *La serva padrona* paranesid paugupealt nii kollektiivi renomee kui ka allakirjutanu halb tuju. Toimunut oleks võimatu ümber jutustada, ütlen seetõttu ainult, et meie ooperilavastajatel oleks vähemalt rekvisiidi animeerimise osas sellest lavastusest kõvasti šnitti võtta. Kena, parajate mõõtmetega lavastus, mida saab pakkida kohvrissi ja sõidutada kuhu tahes — miks siis suvepealinnas kohaliku ooperitegijad on nakatunud mingisse gigantomaaniasse?

15. augusti õhtul Rannahotelli terrassil ülesastunud Absolute Ensemble'i (NY, USA) kohta ütlesin juba 25.08 Pärnu Postimehes, et tegu oli absoluutse kultuurišokiga heas mõttes. Kui olla ühe kuulsa dirigendi poegja teise kuulsu dirigendi noorem vend, siis näibki olevat ainuke võimalus, olemaks Mina Ise, koguda kokku seltskond võimalikult hea haridusega mõttekaaslaste ning genereerida kõike pidevalt koos. See on Kristjan Järvil suure eduga ka õnnestunud: muusika tekkis täiesti pingevabalt ja ometi loominguilise põlemisega, seda ei ahistanud ei keerulised rütmimustrid ega helisüsteemid. Tasuks uurida, mida lombitagusel muusikaõpetuses ikkagi tehakse teistmoodi kui meil, ja siis sedasama järele proovida!

Õnnestunud oli juurtega spordivõistlustest pärinev võtte projitseerida kaadreid orkestri sisemusest suurele ekraanile. Seejuures asjalik tähelepanek: kontserdisaal pole kino, ja pikapeale tüütav üks ja seesama kaader tõesti ära. Nüüdseks on vist asi meilgi ära proovitud, Tamula järvel.

Ja veel üks pluss ameeriklastele: teoste annotatsioonid tulekski koostada sellise arvestusega, et mitte-kõrgharidusega kontserdipublikule ei tekiks nende lugemisest peavalu.

Quo vadis, Raemuusika Festival?

Korraldajad on igal juhul valmis jätkama. Täpsed kuupäevadki juba paigas. Kuidas paistab lugu publiku poole pealt?

Gurmaanidega on kõik korras. Nemad kas sokutavad endid *staffi* tööle, räägivad turvamehed pehmeks või hangivad endale pressipääsme lubadusega üht-teist paberile panna.

Kõik on korras ka välismaiste turistidega. Nende jaoks on hinnad häbematult odavad. Soome pensionärid on aga veel häbematumad ja küsivad kassaneiuult sooduspiletit. 20-30 EEK = 7,5-11,2 FIM !!! *No comments.*

Siin näibki olevat kõige tõsisem probleem eestimaise kuulaja jaoks: kellel on raha, seda huvitavad pompöössemad ja lühema kestvusega ettevõtmised *et vice versa*. Ilmselt ei saa Raemuusika festivali praegu siiski veel suuremaks ja esinduslikumaks paisutada. Kui seda aga teha, peaks tingimata välismaalastele kehtestama teistsugused pilethinnad. Ütleme samamoodi 1/16 miinimumpalgast nagu meiegi jaoks välja tuleb.

On teada, et jätkab ka David Oistrachhi festival. Juba käivadki vastastikused pinnasondeerimised. Tulemustest on esialgu vara rääkida, aga näib, et asjal on jumet. Kui ainult jõutaks kokkuleppele ühise perekonnanime suhtes!

MATI PÕDRA

KUMMARDUS KAMMERMUUSIKALE

11.-15.augustini toimusid IV Kuressaare Kammermuusika Päevad. See on praegu ainuke festival Eestis, mis on stiilipuhtalt keskendunud kõrgkammermuusikale. Viiel öhtul andsid kontserte eesti tippkammermuusikud ning kuulajateni toodi nii erinevatel ajastutel kui ka väga erinevatele koosseisudele kirjutatud muusikat.

KÕRGE TASE ON PARIM REKLAAM

Kuressaares on neli aastat tagasi külvatud seemnest võrsunud tugev ning elujõuline puu. Just selline mõte tuleb pähe, kui meenutada kõiki nelja kammermuusikafestivali. Kuressaare Kammermuusika Päevad on leidnud oma eripära tõttu kindla koha nii suvisel Saaremaal kui kogu Eesti muusikaelus. Kammermuusika päevade kunstiline juht Andres Paas on algusest peale pidanud väga oluliseks, et publikule pakutaks oma ala parimate esituses vaid kõrgetasemelist muusikat. Kõrvuti muusikaklassika tippteostega on igal aastal repertuaanis oluline koht ka haruldasematel ning Eestis vähetuntud teostel. Eraldi võiks välja tuua näiteks prantsuse muusika, mis on aastatega kujunenud justkui läbivaks teljeks. Traditsiooniks on muutunud ka galakontserdid, kus erinevate ansamblike esituses kõlab valik ühe helilooja kammerloomingut; siiani on tähelepanu keskmes olnud Messiaen, Poulenc, Franck, Brahms ja Rahmaninov.

Rõõm on tõdeda, et iga aastaga on publiku arv kasvanud ning ka muusikute seas on esinemine Kuressaare Kammermuusika Päevadel saanud prestiižikaks. Kes on kord käinud, see tahab tagasi tulla. Võib vist öelda, et festival on ise enda parim reklaam.

ESINEJATEKS EESTI TIPPKAMMERMUUSIKUD

Esinejaid võiks kõige üldisemalt iseloomustada kahe sõnaga - professionaalsus ja stabiilsus. Nad kõik on juba Eestis ja enamus ka välismaal tunnustust saanud interpreetid. Kontsertide ühtlaselt kõrge tase oli seega etteennustatav, kuid tegelikkus ületas kõik ootused. Kõik kammermuusikaõhtud moodustasid - nii igaüks eraldi kui ka tervikuna kokku - väga hea kompositsiooni. Siin tuleks tänusõnad öelda kunstilisele juhile, kes koordineeris nii esinejate kui ka repertuaari valikut.

HUVITAVAD KOOSSEISUD

Avakontsert oli pühendatud prantsuse muusikale, mida esitasid NYJD-Ensemble'i liikmed. Esineti kvarteti ja sekstetina ning

instrumentide koosseis oli suhteliselt harvakuuldav: Jana Peäske (klaver), Mihkel Peäske (flööt), Kalev Kuljus (oboe), Meelis Vind (klamet), Peeter Sarapuu (fagott) ning Kalle Koppel (metsasarv). Kogu festivali avaloona mõjus Saint-Saënsi Kapriis taani ja vene viisidel väga elurõõmsalt ning nakatavalt. Kontserdi suurimad elamused tulid aga lõppuole. Väga tugeva ansambli-tunnetuse ja väljendusrikkusega esitati Poulenci Sekstett. Francaix' sekstett "Karjase tund", mille alaosa pealkirjad - Kaunid vanakesed, Ahvatlevad kaunitarid, Väikesed närvilised - tekitasid juba ette elevust, kujunes nii muusika kui ka esinejate emotsionaalsuse ning väljendusrikkuse tõttu üldiseks lemmikkuks.

Kolmapäeval esinenud duo Vahur Luhtsalu (tšello) - Andres Paas (klaver) võitis publiku südamed juba eelmisel suvel suurepärase Rahmaninovi tõlgendusega. Selle aasta tipplooks kujunes Eestis esiettekandele tulnud ungari helilooja Dohnanyi Sonaat klaverile ja tšellole B-duur. Tundub, et just romantiline muusika on ansamblike kõige hingelähedasem. Haruldaselt täpne koostöö ning ühine emotsionaalne tunnetus olid terve kontserdi märksõnadeks.

Duol Ülo Kaadu (viul) - Tiit Peterson (kitarr) oli ainukesena võimalus esineda Linnuse kapiitlisaalis. Sealne interjöö ja akustika andsid kindlasti oma panuse sellise koosseisuga kontserdi õnnestumisele ning ka esinejate ja publiku meeleolule. See korvas ka mõningaid ebatäpsusi, eriti kadentsides. Esitati itaalia barokk- ning romantilist muusikat.

Tallinna Keelpillikvartett: Urmas Vulp, Toomas Nestor, Helli Eespere ja Henry-David Varema

FOTO: KERSTI GRÜNBERG

GALAKONTSERT "RAHMANINOV 125"

Selle aasta galakontsert oli pühendatud XX sajandi esimese poole ühele suurimale vene heliloojale Sergei Rahmaninovile, kelle sünnist käesoleva aasta aprillis möödus 125 aastat. Loomulikult ei

ole ühe kontserdiga võimalik anda ülevaadet kogu muusikageeniuse loomingust, kuid huvitav kavavalik ning erinevad koosseisud kõnelesid enda eest ise. Kontserdi alguses kõlas noorpõlves kirjutatud Eleegiline trio nr.1, mille esitasid Maano Männi (viul), Leho Karin (tšello) ning Tanel Joamets (klaver). Juba varemgi kammermuusikapäevadel esinenud trio tõi kuulajateni seni suhteliselt tundmatu tahu Rahmaninovi loomingust. Helilooja romansse esitasid Villu Valdmaa (bariton) ning Andres Paas (klaver). Väga hea fraasitunnetuse ning selge kontseptsiooniga pakuti ülevaade väga erinevate perioodide vokaalloomingust. Kontserdi teises pooles kõlasid Tallinna Klaveriduo - Nata-Ly Sakkose ja Toivo Peäske - esituses tõeliselt temperamentsed ning virtuosossed Sümfoonilised tantsud kahele klaverile op.45. See oopus jäigi heliloojal viimaseks.

KONTRASTIDEROHKE LÖPPKONTSERT

Lõppkontserdil astusid üles Tallinna Keelpillikvartett koosseisus Urmas Vulp (viul), Toomas Nestor (viul), Helli Eespere (vioola) ja Henry-David Varema (tšello) ning Ivari Ilja (klaver). Kavamuutuste tõttu kujunes lõppkontsert väga kontrastiderohkeks, pakkudes kuulajale põhjamaist Ellerit, traagilist Šostakoviitit (Keelpillikvartett nr.7 - kirjutatud II Maailmasõja ohvrite mälestuseks) ning romantilistest tunnetest pakatavat Schumanni (Klaverikvintett Es-duur op.44). Pärast raskemeelset Šostakoviitit mõjus elujaatav ning armastusest pulbitsev Schumann justkui vabanemisenä näi kuulajale kui ka esinejale endile. See oli igati väärikas lõppakord kammermuusikapäevadele tervikuna.

PILK OLİ PÖÖRATUD TULEVIKKU

Nimetatud kontserdid on kindel tõend sellest, et Kuressaare kammermuusikapuu on juba tugevalt juurdunud ning hulgaliselt poolehoidjaid võitnud. Pinnas vajas algul küll tugevat ettevalmistust, kuna 1995.aastal toimunud esimesed kammermuusikapäevad olid Saaremaal üle väga pika aja esimene regulaarseks süvamuusikafestivaliks pürgiv üritus, kuid nüüdseks on jõutud kaugemale. Peakorraldajate suurepäraselt tegutsev tandem Andres Paas ja

Kuressaare Kultuurikeskuse juhataja Tiit Villsaar on andnud endast parima; peale lõppkontserti väljendus mõlema nägudel rahulolu, kuid samas ei unustatud ka uute plaanide septsimist. Järgmine suvi tuleb ju juubelihõnguline!

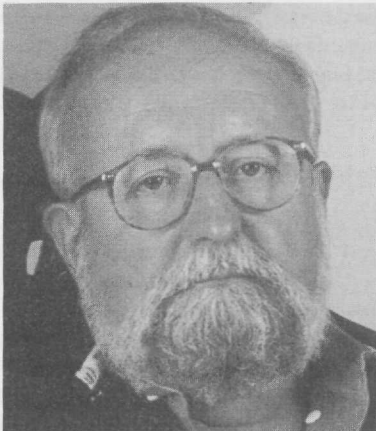
Maarja Kasema

SUVISED MUUSIKAFESTIVALID SAID OTSA

Selle suve muusikasündmusest kutsus Tallinna Suvemusika festival pressis esile elavaimat reageeringut. Oli ka põhjust - sajandi ühe suurima komponisti Krzysztof Penderecki autoriõhtu, Eri Klas oma Hollandi Raadio sümfooniaorkestriga, meil väga kuulsaks kuulutatud Absolute Ensemble New Yorgist, balalaikamängija Gennadi Zut ja palju põnevust põhjustanud "Porgy ja Bess" Tõrvas (millegipärast Tallinna festivali raames !?) moodustasid harukordse "buketi", mida andis hoolega arutada nii posi-kui negatiivsel moel.

Näiteks maestro Penderecki suursuguse dirigeerimise ja tema "Jerusalemma seitsme värava" taevani ülistamise kõrval tuli häbene-da meie kooride võimetust laulda Stabat Materit! Muide - kavamuutust ei teadustatud, bukleti ja pileti varemõstnu oli segaduses, koor mahtus vaevu ülesseatud orkestri taha, üheosaline kava lõppes juba 1/4 9...

Kuid see ei vähendanud kontserdilt saadud elamust. Avangardliku Penderecki looming oli meile omal ajal poola partituuride-nootide vahendusel ja "Varssavi sügisel" käinute muljete kaudu hulga kättesaadavam kui Lääne-Euroopa uus muusika. Kontserdi-eelsel kohtumisel väitiski Penderecki, et "Varssavi sügise" roll oli Ida-Euroopa muusikaelus ja temagi arengus väga suur. Kuigi maestro läbis n-õ samm-sammult kõik muusikastiilid "alates Debussyst", jõudis ta üllatavalt kiiresti oma isikupärase laadini ja kuulsuseni kogu maailmas, ka dirigendina.

K.Penderecki

Meil juhatas Penderecki vaid "Agnus Dei'd". Näis, et tal kui suurteost detailselt tundjal ja selle ideaalkuju korduvalt läbielanul jäi koorilt (RAM ja EK Oratooriumikoor) saamata oodatud vastupeegeldus.

Ega see koor kolmeks jagatultki rahuldanud täielikult "Jerusalemma seitsmes väravas", ent esituse "päästsid" esiettekandel osalenud suurepärase solistid Bozena Harasimowicz-Haas, Isabella Klosinska, Lilli Paasikivi, Wieslaw Ochman ja Radoslaw Żukowski ning ERSO püüdlikkus. Andres Mustoneni töö sajandi muusikasaavutusi kokkuvõtva gigantse oratooriumi kallal väärin

lugupidamist ka üksikuid loginaid märganu silmis-ega neljast kandist (koorid ka külg-, puhkpilliansambel tagarõdul) tervikut kokku koguda pole naljaasi!

Penderecki muusikast kohav energia ja missioonitundlikkus hoidis kogu ettekan-de vältel saali oma pingeväljas. Väga tõsisesse tegutsemisse tilgutasi pisut elevust V.-M.Kella - kuuldavasti solgitorudest - ehitatud tuubafonid, mille ähvardavalt publikusse suunatud torudest kaikus müstilisi "löökpilliheliseid".

Euroopa orkestrikultuuri tipptaset demonstreeris Raadio sümfooniaorkester Hollandist, sealset muusikakollektiivide süsteemi ja saavutusi peetakse muuseas maailma parimaiks. Orkesteri peadirigendiks on alates 1996.a. E.Klas.

See pole meil esimene eliitorkestri kogemus. Oleme kuulnud Detroiti, BBC, Stuttgardi orkestreid, aga võrdlema-reastama pole siiski pädevad, selleks peaks neid nagu konkurssidel kuulama kõrvuti. Ja kas ongi vajadust jagada välja kohti? Küll aga võib saadud kunstilisele elamusele toetudes väita, et hollandlaste äärmiselt dünaamiline, maksimaalselt pingestatud, tundeline ja dramaatiline Brahmsi IV sümfoonia eraldus kindlalt viimastel aastatel kuuldu "väljaannetest". Näis, et Klasi töö oma kollektiiviga on väga kaalukas - kui elastseks kujundas ta tempolised vahekorrad, kui tähendusrikkaks kõlapaleti, kui selgeks osade seesmised jõujooned!

Huvitav, et "äraleierdatud" Tšaikovski I klaverikontsert pakub ikka veel kuulamisrõõmu, isegi siis, kui tõlgitsusest midagi uut vastu ei vaata. Teadupoolest on Lauri Väinmaa trumpideks tehniline perfektsus, kontsentratsioon ja ülekaalukalt intellektuaalne muusikukarakter, paraku jääb teoses oodatav ülekeev kirglikkus tema amplituuda ääremaaadele.

Hollandi komponisti Wagenaari avamäng "Tõrksa taltsutus - hea konglomeraat headest eeskujudest - oli vahva alustus ja kelmikas-hoogne Brahmsi "Ungari tants" veel vahvam lõpetus.

Kristjan Järvi Absolute Ensemble'it oodati nagu töötatud maad, sest kuuldused selle menust Ameerikas hoidsid avalikkust ärevil. Nagu Kristjan oma intervjuudes väitis, on nende stiil mitte avangard, vaid nn. *cross culture*, nad ei tõmba piire üldmääratletud muusikastiilide vahele, pigem ületavad neid igas mõeldavas suunas ja kontekstis. Kontserdil vohas peamiselt džässilik-bluusilik-rokilik laad ja võidutses löökpillikanonaad. Ajuti jäi arusaamatuks 5 keelpilli "staatus", nende ponnistusi võis vaid aimata.

Arvestatavaima teosena kõlas teises pooles Adamsi Kammersümfoonia, mille Järvi kujundas rohkem tundemaailma puudutavaks. Selle eel püüti aga rahvast

lummata Presleyks riietatud fagotisti Martin Kuuskmanniga Daughtery loos "Sumud Elvis" - aplausi põhjal otsustades läks see korda! Dies irae motiiviga rabelalt ümberkäiva rock'n'rolli parodeeriv eesmärk tekitas põnevust, ent mitte kauaks.

Kontserdi I pooles soleerisid-improviseerisid pianist M.Herskowitz ja viulidaja M.Papastamou kaunis traditsioonilises vormis, kuid osavalt!

Festivali raames toimus ka NYJD Ensemble'i kammerkoosseisu ja Jüri Leiteni- Andres Uibo kontserdid.

Koos klaveriga (Jana Peäske) prantsuse heliloojate kvartette ja sekstette esitanud muusikud Mihkel Peäske (flööt), Kalev Kuljus (oboe), Meelis Vind (klaemet), Peeter Sarapuu (fagott) ja Kalle Koppel (metsasarv) ei seadnud endale ilmselt liiga tõsisid eesmärke. Seda näitas mõnusalalt lahe musitseerimine, kus sellistele "pisiasjadele" nagu häälestustäpsus, dünaamiline tasakaal või filigraanne koostöö ei pööratud küllaldast tähelepanu; aga ka kirevaks seatud kava. Mis parata, projektansamblite häda ju selles seisabki, et võimekate, lehest kõiki partiisid muretult lugevate pillimeeste ühismäng rahuldab pealtnäha täielikult, kuid tal pole seda, kauda koos istunud ansambli erilist aurat, millesse koondub praktilistele kogemustele lisaks n-õ ühine hingamine, loominguliselt läbitunnetatud fraseerimine, ka kiire kohanemine konkreetse saali akustikaga jpm. Kõige enam häiriski kõlaline üheplaanilisus, sage diferentseerimata ja pealetükkiv ff, kuhu näiteks täielikult "uppus" flööt.

Kavas oli kuulsa Kuuku liikmete Milhaud' (Sonaat) ja Poulenci (Sekstett) teravale, otsusekindlale, samas ka lüürilisele helikeelele vastandatud romantilist klassitsismi viljelnud Saint-Saënsi vaheldusrikas "Caprice sur des airs danois et russes" ja vanale muusikale uut elu andnud d'Indy "Saraband ja menuett", 19.sajandil Prantsusmaal loodu parimiku sünteesija Rousselli Divertissement ja Francaix' ulakalt parodeeriv süit "L'heure du berger". Viimase ülevoolav lust meeldis publikule kõige enam.

A.Uibo ja J.Leiteni ühist kontserti Nigulistest võib hinnata heatasemeliseks, sest tegemist on oma pille professionaalselt valdavate kunstnikega. Trompet kõlab koos oreliga suurepäraselt ka pika kajaga Nigulistest.

Clarke'i kõrgbaroklikest tantsuvormidest koosneva Süidi D-duur esitas ansambel meeleolukalt, erksate rütmilistemeloodiliste nüanssidega. Tüüri Spectrumis II oli süvenetud iga heli iseolemisse ja vormitud neist korrastatud tervik.

A.Uibo kasutas Bachi Prelüüdis ja fuugas a-moll, nagu ka Surzynski Improvisatsioonis ja Liszti Fantaasias ja

fiugas teemale BACH tulemuslikult oma head vormitunnet ja registrite valiku oskust; eriti suurejooneliselt vallutas kiriku Liszti romantiline paatos.

Festivali lõpetas meestelaul - Tallima Poistekoor esines Nigulistes, RAM Mustpeade Maja Valges saalis; vastavalt asukohale hoiti esimene kava vaimulikuna, teises vastandus "tuntud ekssootilisele".

1988.a. asutatud klassikaline segakoor poistest ja noormeestest valdab ulatuslikku repertuaari vanamuusikast tänapäeva lauludeni ja on Lydia Rahula käe all paindlik, väljendusaldis ja ilusa kõlakujundusega.

Kreegi "Mu süda ärka üles" aegu altari ette sammunud ja Tormise laulu "Lopetus ja kottiinlähth" lahkumiseks kasutanud koori kavas olid keskseiks 3 Ave Mariat, nende hulgas Tomi Rahula õigegei uudselt nähtu, mida ta kui koormeister ka ise dirigeeris ja kus väljapaistvalt soleeis Karl Sults. Tema ja Mikk Jürgensi osaks oli ka soolo Webberi Pie Jesu's. Väga sugestiivselt mõjus lõpulaul Tobiasi "Eks teie tea" (oreil A. Üibo). Aga jälle kord tuleb siunata Niguliste akustikat, mis ei too tagapool istujateni vaiksemaid (soolo või grupi) lõike ja "ajab segi" kiirema faktuuri. Nii läks näiteks hāgusaks Tormise "Lopetuse..." vaimukas helikude ja rütmimuster.

RAM-i ees seisis seekord Mikk Kütson (intervjuu temalt järgmises numbris). Ilusat kolmebassi-koorilaulu vältinud vokaalselt väga nõudlikku kava juhatas ta noorusliku hoo ja energiaga, pidades eelkõige silmas laulude struktuurset ülesehitust, dünaamilisi kontraste, muusikalise mõtlemise makromastaape. Teatud puudujääke peentöös ilmutasid fraaside "ārasõõdud" alguskonsonandid aeglastes ja kohatine rabedus kiiretes tempodes.

Tuntu alla liigitatud Tormise lauludest polnudki kõik nii tuntuks kuulatud - kaheksakümneandetest pärit üldimelt raskemeelseid "Kaksikpühendust" ja "Viru vannet", aga ka tähendusrikast "Tõmbetuult" A. Ratassepa mälestuseks ja "Juhan Liivi sarkasme" ei saa populaarsuselt küll võrrelda "Eesti kalendrilauludega" või "Pikse litaamiaga". Tormise rahvalaulude uurimis-tõõtlemitulemuste tipuks on muidugi sõna ja heli filigraanse kompositsioonitehnikaga siduvad kalendrilaulud, mille üht osa - Vastlalaule - võis selgi õhtul täiel rinnal nautida.

Eksootilise poole autoriteks oli Hämeenniemi, Ishii ja Takemitsu, aga peale esimese - soomlase! "Nattuvanari" otsekuu instrumentidele kirjutatud pöõraselt keerulise helitöö kulgesid teised õigegei traditsioonilisel rajal. Ishii "Raagus puu ja päkese laulu" teine osa meenutas magusast jõululaulu, mille kellukeseline vahemāng (Andres Paas klaveril!)

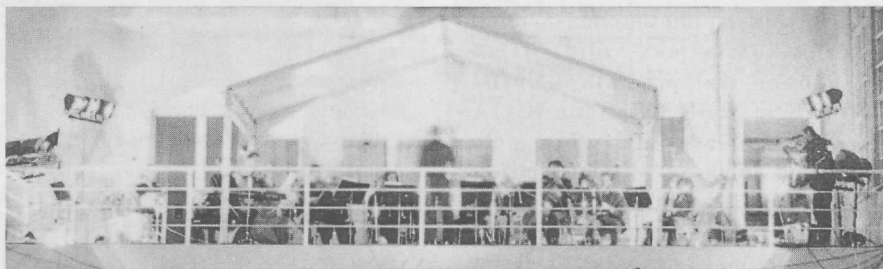
Tõõliseks eksootikakandjaks oli sel õhtul hoopis koorilaulja Robert Jürjendali elektroonilise "vāhelesegamisega" kitarrimprovisatsioon.

Ines Rannap

Järvi katuselt

HENN SOODLA FOTOD

Kristjan Järvit (26) seostatakse meil peaausjalikult Absolute Ensemble'iga seetõttu mõõdusidki tema varasemad kodumaal esinemised (ERSO Kammerorkestri, Kellade ansambli, Vanemuise Sümfooniikutega) vähemmārgatul. Aga nüüd tormati Kristjanit intervjuueerima ja ... kritiseerima.

Pärnu mõneti ebatavalisele Rannahoone kontserdile järgnenud hommikul oli teadagi esimeseks küsimuseks:

Kas tegutsesite katusel esmakordselt?

Muidugi! Ilm oli piisavalt jahe, aga õnneks ei sadanud, rahvast tuli palju ja võimendus tõi esitatute kõigile kätte.

Vaatame korraaks kümnekonna aasta taha, sils seisis Teil silme ees pianistikarjäär, võitsite ridamisi konkursse.

Õppisin Nina Svetlanova juures klaverit seni, kuni võisin 1995.a. lõpetada Manhattan School of Musici bakalaureusena. Aga need konkursid olid kõik kohaliku tähtsusega, näiteks New Jersey osanigi pianistide konkurs. Tegelikult tundsin tõmmet dirigeerimise poole juba ammu, eks isa ja vend andsid eeskujuga, kuigi sama elukutset oli riskantne valida. Nüüd näib, et läks korda!

Michigani Ülikoolis õppisite dirigeerimist vaid 1,5 aastat.

Tundsin, et lagi tuleb vastu, ei olnud enam huvitav, õpetaja maneer ei sobinud mulle. Leidsin, et võin praktiliselt töötades õppida ja areneeda hoopis rohkem.

Kas õpetaja või kooli vahetus ei tulnud kõne alla?

Kenneth Kiesler oli seal ainus dirigeerimispedagoog. Pealegi pole ma kuigi hea õpilane, mul on pidevalt oma, erinev arvamus asjadest ja ma ei saa läbi õpetajatega, kes suruvad vägisi peale omi põhimõtteid. Lisaks kõigele hakkasin juba dirigendina töötama, oma karjääri looma, asjad arenesid palju professionaalsemalt kui üliõpilaspõlves.

Kas dirigendiplomi puudumine pole karjääritegemisel takistuseks?

Ei, seda ei küsi keegi. Kui sa teed oma tööd hästi, pole paberit vaja ette näidata. Neile, kes ei oska ennast teisiti tõestada, on muidugi diplom hādavajalik näitamaks, et oled seda ametit õppinud.

Absolute Ensemble tekkis ju juhuslikult vajadusest esitada ühe kaasõpilase teost ja jälgida kokku.

See pole enam sama ansambel, mis tookord. Nüüdne koosseis on enamvähem stabiilne, aga olenevalt repertuaarist vajame vahel ka lisajõude. Varem olid põhilised keelpillid, nüüd on rohkem

puhkpile, harf, klaver, ka akordion, elektrikitarr, muidugi löõkpillid. Nii on meil palju võimalusi, kuigi balansi mõttes võib selline koosseis tunduda pisut imelik.

Siinne kava on rohkem džässilik, ega näiteks 20. sajandi klassiku Adamsi looming polegi nii kaugel džässist ja rokest. Tänapäeval on kõige tähtsam aspekt inimese emotsionaalne reageering, muusika peab meid liigutama. Vastasel juhul on tegu kokkukombineeritud helitootega, mida on hulga huvitavam lugeda partituurist.

Meie repertuaaris on ka väga tõsist muusikat, kasvõi seerias "Schönbergi seemned", kus mängime muuhulgas Mahleri 4. Sümfooniast, Debussy, Weberni jt. Sõja ajal ju orkestreid polnud, Schönberg ja ta väike sõpruskond tahtsid aga musitseerida ja nii sündisid need põnevad, hoopis teisiti nähtud seemned. Muide, me pöõrdume aeg-ajalt lausa vana muusika, näiteks Biberi poole, plaanis on ka Händel. Keskaegne muusika on nagu alternatiivne rokk, missugused rütmid seal kviivad!

Ega Te vist repertuaarist puudust ei tunne?

Spetsiaalselt meile on kirjutatud 40 teost. esietteandes on aga kõlanud 70!

Kas jääte oma ansamblile truuks?

See on minu instrument, teistel täpselt niisugust pole...kuigi, jah, on olemas Kronos, Modem, siin NYD Ensemble jt. Aga mina kujundasin selle n-õ klassikalise bāndi oma ideede ja kunstiliste tõekspidamiste kohaselt. Ansambel näitab minu iseloomu ja huvisid ning võimaldab mul eksperimenteerida erinevate stiilide, instrumentide, seadetega...

Ja kriitika on olnud toetav?

Ei saa nuireseda.

Kuidas isa suhtub Teie tegevusse?

Algul skeptiliselt, nüüd aga, kuulates mu kontsertide lindistusi, on põnevuses - vaat kui huvitavad rütmid ja kooskõlad! Eks temagi tegeles noorena modernse muusikaga, kasvõi Rāatsaga.

Kas elu New Yorgis tundub rahutuna?

Muidugi, seal on hea āra minna... Aga pärast on jälle hea tagasi tulla! Eluviis on NY-s kiire, nārviline, pingeline. Õnneks olen nüüd 15 nādalat aastas Los Angelesis, assistendiks sümfoonia-orkestri juures. Kahe linna vahe on tohutu, üks pūib üles, teine laotub tasapindselt - LA-s on liikumiseks vaja kindlasti autot. Aga māed, troopiline atmosfäär ja lahked inimesed kaaluvad üles suure linna paratamatud probleemid.

Küsis ja kuulas

Ines Rannap

Otsa-kooli õhkkond on ainulaadne

Muusikalehes ilmuna hakanud Tallinna G.Otsa nimelist Muusika-kooli käsitlevate artiklite seerias käsitles esimene kooli rahvapilli osakonda. See oli tehtud ajaloolisest vaatepunktist. Käesolevas kirjutises on juttu keelpilliosakonnast, minu vestluskaaslasteks olid sama osakonna tšelloõpetaja LEMBI METS ja kooli vilistlane KAIA TAMBI. Siinses kirjatöös pole lähtunud põhiliselt mitte ajaloolisest plaanist, vaid rohkem üldisemast keelpillerialaga seotud temaatikast. See on ka mõistetav, sest 13 aastat G.Otsa nimelises Muusikakoolis töötanud Lembi Mets ei saa rääkida niivõrd "igivanadest" aegadest, nagu seda tegid 40-aastase tööstaažiga Venda Tammann ja Heinrich Annion.

Otsa-kooli keelpilliosakonna lõpetajad koos õppejõududega 1992.a. Esireas vasakult teine Lembi Mets

Pr. Mets ise tunnistab, et nende 13 aasta jooksul pole tema osakonnas toimunud sisuliselt väga olulisi muutusi. Üldainete hulgas on muidugi ära kadunud nn punased ained ja olulisel määral on tõusnud eesti keele osatähtsus.

Otsa-kooli erilisus...

...seisneb aga L.Metsa arvates siin valitsevas üldises õhkkonnas, mis on üsna ainulaadne ja erineb näiteks täiesti Tallinna Muusikakeskkooli omast. See ei puuduta mitte ainult keelpilli osakonda, vaid kogu kooli. Ühest küljest on koolis tegutseva estraadiosakonna tõttu üldine olemine palju vabam. Teisest küljest on aga siia kooli tulnud inimesed, kes on midagi tõsiselt otsustanud. Ei ole mitte nii, nagu Muusikakeskkoolis, et alates 1. klassist on "pandud põlema roheline foorituli", mis näitab suunda kuni Muusikaakadeemiani välja. Otsa-kooli tulnud inimesed on tihtipeale saanud üsna kehvakese algõpetuse. Ühel hetkel on nad ikkagi leidnud, et nende kutsumus on siiski muusika. Läbi suurte valude ja vaevade on sellistest inimestest paljudel juhtudel saanud head muusikud. Lembi Mets selgitab: "On olnud aastaid, kus me lihtsalt oleme olnud sunnitud vastu võtma mõlemad viuldajad (? -A.P.), kuigi nende tase on olnud väga madal. Ühe viuldaja tase ei kannatanud mitte mingisugust kriitikat. Tahtmine oli tal aga väga suur. Kuna sel aastal avati koolimuusika osakond, võtsime me selle inimese siiski pärast aastat koolimuusika osakonnas õppimist vastu viulerialale. Nüüd ta on arenenud üsna tublisti ja leiab pärast kooli lõpetamist kindlasti oma koha elus. See on suur erinevus, mis meil on võrreldes Muusikakeskkooliga." Korraliku algpõhja saamist peab aga Lembi Mets väga oluliseks ja lisab, et ka temast poleks tulnud

tšellomängijat, kui ta poleks esimesest klassist alates saanud õppida Muusika-keskkoolis Laine Leichterit juures.

Pedagoogina on Lembi Metsal viimastel aastatel olnud mitu huvitavat kogemust selliste inimestega, kes ei alusta just mitte kõige nooremast east, aga on tänu suurele töötahtele paljugi saavutanud. Üks selliseid on ka meie teine vestluspartner - Kaia Tambi.

KT: "Ma ei võtnud oma tšelloõpinguid esialgu kuigi tõsiselt. Tšello erialale minemise algidee sain oma emalt. Kuna mul oli olnud lisapilliks alt, küsis ta mult ükskord, kas ma tšellot ei tahaks proovida. Mõtlesin, et miks mitte. Ajapikku hakkas tšello mulle viulist rohkem meeldima ja nüüd ma mängingi põhiliselt seda pilli."

LM: "Kaia oli 16-aastane, kui ta hakkas tšellot õppima. Aga tuli minu juurde Elleri-koolist ka 20-aastane neiu. Ta polnud varem selle pilliga kokku puutunud. Praegu läheb tal küllaltki hästi. Sellises vanuses õppima asudes tekib mitmeid probleeme. Näiteks omandab väike laps tehnilisi aspekte palju kergemini, 20-aastaselt inimesel läheb automatismide omandamine vaevulisemalt. Tal ei ole aga enam probleeme muusikateoreetilise ettevalmistusega. Vormitaju ja kõik muu on juba olemas. Ta võtab ette muusikateose ja näeb, mida ta sellega tahab teha. Kimpu jääb ta just tehnilise teostusega. Tuleb aidata tal reaalset teostada seda, mida ta tahab. Väikese lapse puhul on täpselt vastupidi: ta ei saa tihtipeale üldse aru, mida ta teeb. Erandiks on vaid üksikud väga andekad lapsed."

Seoses õpingute hilise algusega meenub mulle üks mu Otsa-kooli aegne koolivend Tiit Käosaar, kes on praegu üsna hinnatud jazzpianist. Temale hakkas muusika meeldima kuu aega enne Otsa-kooli sisseastumiseksameid, kui ta otsustas proovida

estraadiklaveri erialale sisse astuda. Siis umbes 20-aastane noormees polnud varem muusikaga põhjalikumalt kokku puutunud ega ühtegi pilli mänginud. Ta võeti kooli vastu, kuna nähti tema häid eeldusi.

Otsa-kooli keelpilli osakonna lõpetanutele on paljud läinud edasi õppima Eesti Muusikaakadeemiasse, osalt ka välismaale.

Üheks selliseks on Budapesti Muusikaakadeemia lõpetanud ja juba kodumaale naasnud Vahur Luhtsalu (vt. temast lähemalt ML 1997 nr 11, lk. 16 - toim). Lembi Mets oli tõsiselt üllatunud, et tema lõpetajal Vahuril õnnestus Budapestis sisse saada, sest konkurss oli suur: 8 kohale 30 tahtjat. Otsa-kooli keelpilli lõpetanutele on viimastel aastatel läinud välismaale õppima veel kitarrist Lauri Jõelet (Õpetaja Tiit Peterson) Barcelonasse, viuldaja Jana Mezina (õpetaja Eva Punder) Tel Avivi.

Küsin ka Lembi Metsalt, **millised õpetajad on tema arvates olnud Otsa-kooli keelpilli osakonna ajaloos tähtsaimad?**

Pr. Mets mainib kadunud Lemmo Erendyt, kellega ta ei ole küll koos töötanud, kuid keda teised kolleegid on meenutanud kui üht värvikamat kuju. Lemmo Erendyl oleval olnud tõelist "muusiku švungi", mida ta suutis ka oma õpilastele sisendada. Ta oleval olnud võimeline väljalangemise äärel õpilase kahe kuuga üles töötama nii, et see on lõpetanud "viiega" jne.

Teistest kolleegidest toob Lembi Mets esile kauaaegseid Otsa-kooli pedagooge Imbi Kuusi ja Neeme Saarevälja. Mõlemad on koolitanud välja palju häid pillimehi. Mainimata ei saa jätta ka kauaaegset pedagoogi ja osakonnajuhatajat Ines Rannapit, kes nüüd on pensionil.

Viimaste aastate lendudel on Lembi Metsa arvates märgata igakülget tõusutendentsi nii kvantiteedi kui kvaliteedi osas. Eelmisel kevadel kooli lõpetanutest olid kõige kõrgemate keskmiste hinnetega EMA vastuvõtueksamil just kaks Otsa-kooli keelpilli osakonna õpilast: Kaia Tambi ja Tatjana Golikova.

Kooli astujate arv on viimasel ajal oluliselt tõusnud. Näiteks eelmisel aastal oli keelpilliosakonda astuda soovijaid nii palju, et ei saadud mitmeid küllaltki sobilikke kandidaate vastu võtta - polnud enam vabu kohti. Kogenud tšellopedagoogi arvates on mööda saamas need ajad, kui ei tahetud üldse millegi vaimsega tegeleda. Kuna senini on jutt keerelnud viulidajate ja tšellistide ümber, palun oma vestluskaaslasi rääkida mõne sõnaga ka **Otsa-kooli aldimängijatest**. L.Mets: "Meil on väga hea aldiõpetaja Viljar Kuusk, kes on ka Muusikakadeemia õppejõud. Tema töömeetod on natuke teistsugune kui mõnel teisel õpetajal. Ta on väga emotsionaalne inimene ja ka oma õpilastes äratab ta ennekõike antud muusikalõigu või ka üksiku noodi tõlgendamiseks vajaliku emotsiooni. Väga oluline protsent eneseteostusest aldimängimises käibki just läbi emotsiooni. Ma leian, et see on väga hea. Meie majas tegutsevad aldimängijad on päris hea tasemega. Näiteks möödunud aastal EMAsse astunud Heidi Matkur sai sisseastumiskatsetel erialas peaaegu maksimumarvu punkte."

"Ise olen naljakas"

Kui jutt läheb naljakate juhtumite peale, väidab Lembi Mets, et talle ei meenu kahjuks midagi väga humoorikat. "Siin on tõsised inimesed. Sulguvad nelja seina vahele, teevad oma igapäevast tööd ja vaatavad, mis sellest lõpuks välja tuleb," on tšellopedagoog napolisõnaline.

Samas aga meenub talle üht-teist. "Ma ise oma hajameelsusega olen võib-olla selline, kelle kohta võib naljajutte rääkida. Näiteks üks selline lugu. Kord pidi üks mu kolleegidest kaheks nädalaks ära sõitma ja palus, et ma sel ajal tema kvartetti kuulaksin. Ka mul endal oli sel ajal üks kvartett juhendada. Mõlemas olid aldi- ja tšellomängija samad. Lähen mina ühel päeval Pärnu maanteel olevasse klassi ja näen, et üks kvartett harjutab seal. Pean neid oma kolleegi kvartetiks ja küsin neile mitte eriti tähelepanelikult otsa vaadates, millal neil on aega põhjalikumaks prooviks. Nad istuvad vaiksest ja vaatavad mind jahmunud nägudega. Siis ütlevad üks neist: "Õpetaja, aga me ei olegi Punderi kvartett, vaid teie oma.""

Pillid

Kui vahepealne jutt juba läks keelpillikvartetile, tuleb pr. Mets meelde, et see on Otsa-kooli keelpilli osakonna üks tugevamaid külgi. Koolis tegutseb mitu kvartetti ja nad on palju esinenud nagu Muusikakeskkooli omadki. Otsa-kooli kasvandikel on EMAsse astumisel reeglina selja taga juba korralik kvartetikogemus, seal

aga ollakse Lembi Metsa arvates selles osas tagasihoidlikumad.

Alates tänavusest aastast on keelpillimängijatele sisse viidud ka hääleseade ja hingamistehnika - selleks et õppida pillimängu juures valitsema oma keha. On ju küllaltki tüüpiline, et kõvasti pingutades on õlad püsti ja hing kinni. Varsti läheb silme ees mustaks ja jõudu pole enam üldse. Nende ainete õpetamine peab aitama seda vältida.

Otsa-kooli keelpilliõpilased saavad osaleda ka teistes ansamblikooslustes. Kuna koolis on palju pianiste, on enamikus tegutsevatest kammeransamblistest ka klaver sees. Kuid on ka klaverita ansambleid. Lembi Mets on veendunud, et kõige viljakam on ansamblimäng kooli tasandil siis, kui koosseisud ei ole mitte "kokku laulatatud", vaid pidevalt vahelduvad. Ainult keelpillikvartett on selles suhtes erand. Seal on vaja pikemaajalist koosmängukogemust.

Tunnen huvi kooli pillipargi vastu. **Kas kool on viimasel ajal keelpilli-osakonnale ka uusi pille muretsenud?**

LM: "Uusi pille me saanud ei ole. See on tõsine probleem. Hiljuti oli meil inventuur ja seetõttu võin täpselt öelda, mis meil on tšellode osas - 2 pilli hinnaga 100 krooni ja üks hinnaga 137 krooni."

Aaro Pertmann: **Tšello hinnaga 100 krooni!**

LM: "Jah. Need hinnad on jäänud küll rahareformi ajast. See, mis kunagi oli 1000 rubla, on nüüd 100 krooni ja nii see on jäänud, rahareformile eelnenud ja järgnenud inflatsiooni pole arvestatud. Sellegipoolest ei ole need mängupillid. Kui ma tahaksin saata mõne õpilase, kellel ei ole pilli, kusagile konkursile, siis ma seda teha ei saaks. Kahjuks on see nõnda. Eile just oli juttu Mart Laasiga, kelle üks õpilastest osaleb "Väikese muusiku" konkursil pilliga, mis saadi riiklikust pillifondist ja tehti kohalikus pillitöökojas 11000 krooni eest korda. See näitab, et ega 100-krooniste pillidega ikka tegelikult midagi ära ei tee küll. Minu õpilastel on praegu kõigil oma pillid, mis on saadud suure vaevaga. Kui neid ei oleks, oleks meil palju raskem tööd teha. Kui me aga tahame, et kooli keelpilli-või sümfooniaorkester kõlaks hästi, peaks kooli pillipark olema küll hoopis teistsugune.

Sellele vaatamata on noored muusikud entusiastlikud ja tahtmist täis. Too 20-aastane neiu, kes nüüd hakkas tšellot õppima, ütles, et talle väga meeldib. Orkester meeldib ja ansambel meeldib. Tšello meeldib ja kõik meeldib. Sellise suhtumisega võib elus kuhugi jõuda," on staažikas tšellopedagoog veendunud.

"Turg on tühi"

AP: **Aga kas on turgu? Kas kooli lõpetajatele jätkub töökohti?**

LM: Eestimaa turg on tegelikult täitsa tühi. Koolidesse korralikke muusika-

õpetajaid ei jätku, 90% ulatuses on kohad täitmata. Omaette probleemiks on muidugi õpetajate palgad ja provintsielu. Tööd väljaspool Tallinna on aga kõvasti. Näiteks Kaia käib Rakveres tšellokooli juhendamas vaheldumisi Peeter Paemurruga. Eelpoolmainitud Heidi Matkur õpetab Türil, mitmed EMA tudengid töötavad väljaspool Tallinna.

Mõnedes kohtades on küll häid viiuliõpetajaid ja elavnemist on märgata ka neis paikades, kus alles hiljuti peaaegu midagi ei olnud. Näiteks Orissaare, kus avati uus muusikakool. Seal on vilgas kultuurielu. Märtsikuus sõideti Tallinna tervest Eestist kokku vabariiklikele keelpillimuusika päevale. See oli väga põnev üritus. Lapsed erinevates vanustes mängisid erinevates keelpilli-ansambrites ja tegid seda väga innukalt. Repertuaar ulatus barokkmuusikast kuni ragtime'ideni välja. Orissaare rahvas jättis rabava mulje. Teismelised poisid tulevad kokku ja mängivad Vivaldit ning teevad seda himuga. Nad jooksevad õpetajal sabas - millal me jälle proovi teeme? Kui oleks õpetajaid, kes läheksid ja tahaksid midagi käima panna, ilmuks välja ka õpilasi, kes tahaksid õppida ega küsiks: "Milleks on mul seda vaja?" Muidugi - kõik, kes õpivad lastemuusikakoolis, ei peagi saama muusikuteks. Samuti ei pea saama kõik otseses mõttes muusikuteks, kes lõpetavad keskastme muusikakooli. Piisab sellest, kui nad teavad antud valdkonnast midagi, olles tööil näiteks Eesti Raadios, mõnes muusikaväljaandes või kultuuriministeriumis. Seal peavad olema asjatundlikud inimesed.

Lembi Metsa arvamus kohaselt ei **tohiks üldse püstitada küsimust muusikute koolitamise vajalikkusest**. "Muidugi, igaüks ei saa oma unistustele ja ideaalidele vastavat tööd. See on elus kahjuks üldse paratamatu, mitte ainult muusika valdkonnas. Ka meie küsisime omal ajal konservatooriumis õppides, kas saame tööd. Meie hulgas ei ole praegu küll kedagi, kes ei oleks seda leidnud. Praegu muutub olukord kiiresti: luuakse linnaorkestreid, igasse linna tekib väikseid rakukesi, kes kohapeal kultuurielu edasi viivad. Tallinna turg on küll täis, aga väga headele on ka siin ruumi. Tartu on koht, mida mina julgeksin küll kõikidele soovitada. Seal on ruumi palju ja see on vaimse kants. Kui sa lähed väikesesse kohta ja oled tugev, siis sind märgatakse. Kui jääd Tallinna ja oled tugev, siis läheb väga kaua aega, enne kui sind märgatakse. Selles mõttes on noorel inimesel väga perspektiivikas minna mõnda väiksemasse kohta," on pr. Metsa seisukoht.

Ülestähendusi tegi

Aaro Pertmann

Selle loo avaldamine on veninud. Mainumbrisse ei mahtunud ta sisse ja hiljem oli ebaotstarbekas avaldada algava koolivaheaja tõttu - toim.

Mõtteid Võru Vaskpillipäevade taustal

Võru Vaskpillipäevade idee tekkis mõned aastad tagasi Soomes toimuva *Lieksa Brass-Week* eeskujul. Valik langes minu kodumaakonna pealinnale Võrule, kus tundusid olevat suvekursuse korraldamiseks kõik eeldused: muusikakool, sajandivanune puhkpilliorkester, oma muusikatraditsioonid E.Tamme, H.Juurikase, H.Kostabi jt. tegevuse tulemusel ning peamine - puhkpillisõbralik publik.

Kuidas muuta noorte muusikute suvekursuste süsteem odavamaks ja kasulikumaks?

1995.aasta talvel sain põhimõtteliselt nõusse Võru Muusikakooli direktori härra Ilmar Kudu ja 1996.aasta augustis esimesed vaskpillipäevad toimusidki. Vasekursuse mõtet toetas ka tolleaegne EMA puhkpilliosakonna juhataja dotsent H.Kalaus nii õpetajana kui organisatorina. Esialgne meeskond - peakorraldaja Ilmar Kudu, õpetajad Kaido Otsing (como), Aigar Kostabi (trompet, ansambel, orkester), Heiki Kalaus (tromboon, ansambel), Udo Meier (ansambel) ja allakirjutanu on nüüd juba kolm korda suviti noori õpetanud, tänavu lisandusid noored - Tallinna Muusikakeskkoolist Vambola Krigul (löökpillid) ja EMA üliõpilane, Võrumaa mehest Mart Kivi (trompet).

Võru Vaskpillipäevad 1996,97,98 on teoks saanud tänu Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali, Võru kultuurkapitali, Võru linna, Rahvuskultuuri fondi ja haridusministeeriumi toetusele. Kontserdiprogrammi kordaminekule on igati kaasa aidanud Võru ja Vastseliina kirik. Ilmar Kudu koordineerimisel funktsioneerib organisatoorne külg laitmatult, kõigis muusikalistes küsimustes on ta usaldanud õpetajaid. Tekkimas on traditsioon ja ideaalne oleks stabiilse riikliku toetuse olemasolu, mis võimaldaks pikemalt ette planeerida juba järgmist suvekursust.

Tänavu 11.-16.augustini olid õppimas põhiliselt Võru, Tartu, Nõmme MK ja Tallinna

MKK vaseõpilased, üldse kokku 80 osavõtjat 11 koolist. Kolmandat korda toimunud suvekursus ja suvemuusikafestival tõestas oma elujõulisust ning oli sündmuseks Võru maakonna kultuurielus. Mitmekesiselt valgustas üritust kohalik ajaleht Võrumaa Teataja.

Suvekursuse peardõhk on ansambli- ja orkestrimängul. Tänapäeva pillimees, eriti vaskpillimängija, peab olema muusikaliselt kakskeelne - valdama nii süva- kui ka levimuusika stiile ja neid õppima paralleelselt maast-madalast. Nii moodustas 40-liikmelise laste festivaliorkestri repertuaarist suure osa swingil ja rockil põhinev muusika. Puupillide partiisid mängisid Võru MK lapsed, suu-repäranselt esinesid löökpillidel Põlva Gümnaasiumi orkestri mängijad, kasuks tuli orkestripartiide eelnev välja-saatmine osalejatele.

Tänu sellele, et Võru Muusikakoolis on suu-repärane saksofonist Jaan Randvere oma õpilastega, oli võimalik moodustada ka Big Band, kus lisaks temale improviseerisid soolistina nooredki. Ka Udo Meieri poolt juhutatud levimuusikaklassika leidis lõppkontserdil ülisooja vastuvõtu.

Üleüldse tundus, et Meier on edukas noortega suhtlemisel - väga hästi mängisid ka tema juhendatud noorte ja "vanade" (14-18-aastaste) kvintetid.

Lausa suurepäraselt esinesid K.Otsingu Väikeste cornode ansambel ja Aigar Kostabi Tuubakvartett. Trompetist Aigar on oma madalate pillide õpetamisega piltlikult öeldes tunginud trombooni-tuubaõpetajate valdkonda.

Kõige arvukam oli trompetiklass 28 osavõtjaga, nende hulgas ka Stockholmi muusikagümnaasiumi trompetiõpilane Taavi Seim, kes järgmisel õppeaastal kavatseb jätkata õpinguid Tallinna MKK trompetiklassis.

Esinesid veel 16 osavõtjaga noorte trompetite ansambel, trompetitrio ning -kvartett.

Meie kursus jätkub Tallinnas X Trompetipäevadel 4.-11.IV 99.

Võru suvekursuse õpetajad mängivad koos õpilastega ansambrites, orkestrites - pilli-õpetuses on tähtis õpetaja-õpilase koosmusitseerimine, meistri-õpipoisi usalduslik suhe.

Oli silmnähtavalt palju noori andeid: trombonist-euphonist-pianist Andres Kontus Tallinna Inglise Kolledžist (A.Kostabi trombooni-euphoniumi klass Nõmmelt), Igor Rootsi (como) Narvast, trompetistid Roman Petuhhov, Mart Kivi, Taavi Seim ja veel mitmed teised.

Võru Vaskpillipäevadel on senini õpetanud vaid eesti õppejõud. Kui rahalised võimalused avarduvad, tahame kutsuda ka välismaalasi, kuid ainult tõelisi meistreid, vältida seejuures minu arvates mõnel pool rakendatavat vale suunda kutsuda keskpäraseid välismaalasi ja maksta neile suuri rahasisi oma ettevõtmisele nime tegemiseks. Trompetipäevadele tulebki meile peaesinejaks nimekas rootslane Urban Agnas.

Noorema rühma trompetiansambel.
Juhatab MKK abiturient Endrik Üksvärav

See tuleb igal juhul odavam ja kasulikum kui saata noori suurte rahade eest õppima välismaale. Seda tahaks südamele panna ka meie haridus- ja fondide juhtidele ja seejuures kogu muusikute suvekursuste süsteemi väljakujundamise osas. Teine selliste kursuste osavõtjale odavamaks muutmise viis on ka nende korraldamine regiooni. Selles mõttes sooviksin, et edaspidi muutuksid Võru vaskpillipäevad veelgi Lõuna-Eesti- kesksmateks.

Aavo Ots,
suvekursuste trompetiõppejõud,
orkestri dirigent

KUUENDA PÕLVKONNA MUUSIK

Pianist-klaverisaatja VIIVA VÄINMAA saab 25.septembril 70-aastaseks. Juubilar elu on kulgenud läbi mitme ajalooetapi sõjaeelsest Eesti Vabariigist tänase EV-ni.

Viiva Väinmaa hinnangul oli tal ilus lapsepõlv ilusas kodus. Isa, põllumajandusministeeriumi geodeet, ema, keskkooli muusikaõpetaja, ning Viiva koos õe ja vennaga moodustasid harmoonilise perekonna, kus musitseerimine oli esikohal. Ema Ludmilla Väinmaa oli lõpetanud Tallinna Konservatooriumi kahel muusikaõpetaja ning oreli (A.Topman) erialal ja omandanud

Tallinna koolides tehtud töö tulemusena viljaka pedagoogi ja energilise muusikategelase kuulsuse. Isa oli n-õ amatöörmuusik, mängis viiulit ja tundis rõõmu laulmisest. Sellises koduses ilumaailmas oli loomulik, et lapsi tõmbas muusika rohkem kui miski muu.

6-7- aastaselt algasid väikese Viiva klaveriõpingud algul ema, hiljem Valentine Riivese ja Veera Hellati (vendade Lembade õetütar) juures. Mingit muusikutulevikku selle vankri käimalükkamisega silmas ei peetud. Ometi läks just nii. Tagantjärele võib V.Väinmaa saatust tänada veel ühe tollal teadmata ajaloo fakti pärast. Tutvunud

70 AASTAT TAGASI September 1928

Tartu suvised sümfoonia-kontserdid olid augustikuuga läbi saanud.

Puhkpilliorkestrid ei lasknud aga end nii kergesti talvepuhkusele sundida.

Garnisoni orkestri viimane kontsert 30.septembril oli kolletanud lehtedega Viljandi mõisa parki meelitanud suure rahvahulga. Juhatas J. Vaks.

Viimaseks looks sellel hooajal jäi Teike marss "Vanad sõbrad".

Pärnus oli lugu traagilisem. 1.oktoobril taheti 3.diviisi orkester likvideerida. See aga tähendas suvemuusika lõppu. Energiliste sammude tulenusena, kaasaarvatud märgukiri riigivanemale, õnnestus järgmiseks suveks säilitada orkestri vähendatud koosseis.

Viljandi sai endale noore võimeka muusikamehe. A. Pung oli edukalt lõpetanud Tallinna Konservatooriumi ja saadud teadmistega asus looma Viljandi Rahvatülikooli Seltsi laulukoori. Ühtlasi pidas ta linnagümnaasiumi muusikaõpetaja ametit.

Kas ikka on hea, et Eestil ja Soomel on üks ja seesama hümn? Muusikaringkondades oli pidevalt üleval mõte kirjutada uus hümn.

Lauljate Liidu muusikatoimkond pöördus Eesti Kirjanduse Liidu poole hünni sõnade saamiseks. Seejärel taheti korraldada võistlus heliloojate vahel.

Juba aastal 1928 oli autoriõiguse põhjal keelatud kodusel viisil noote paljundada. Seda siiski kokkuhoiu saavutamiseks tehti, võttes aga ühtlasi kirjastajatelt huvi noote trükkida. Selle vältimiseks peeti

vajalikuks, et koor iga laulja jaoks noodi ostaks, kusjuures 10 või enam noodi korraga ostmisel tuli maksta vaid pool hinda.

Uues algkoolide õppekavas oli tundide rohkuse tõttu välja jäetud koorilaul. Sellega ei tahetud leppida. Läbirääkimistel haridusministeeriumiga otsustas Tartu koorilaulu väljaspool õppekava edasi harrastada. Kulud lubas kanda linnavalitsus.

Estonia ainelised võimalused olid mõnevõrra paranenud. Orkester suurendati 28 liikmelt 34-le. Vajaduse korral taheti abiks kutsuda ringhäälingu pillimehi. Nii võis koosseis tõusta isegi 50 liikmeni, mis tegi võimalikuks nõudlikumate teoste kavva võtmise.

Teatrihooaeg avati aga 8.septembril E.Aava ooperiga "Vikerlased". "Kuigi ooper on heroilise tempoga, leidub selles ka imeilusaid õmu osakesi," ütles Vaba Maa. Ooper võeti vastu soodsalt. J.Aavik, T.Vettik ja vennad Lembad on ühel nõul, et tegemist on õnnelikult lahendatud ülesandega. L.Loo hiilgas Juta raskes osas kõrgete nootidega. A.Arderile oli Olavi tessituur sageli liiga madal ja ahastusstseenis viimases pildis lausa väsitav. Noort vägilast Ülot kehastas K.Ots, tema kasuõde Vaiket M.Rungi. Juhatas R.Kull, kes kaasmänguga nii mõneski kohas võinuks tagasihoidlikum olla.

20.septembril tuli Estonias lavale moodne operet "Yvette ja ta sõbrad", mis kujutas endast mingit stseenide pudi-padi, rabelevat tühjust, "charlestoni ja ko" jalgade mängu. Temperamentid jäi puudu paljudel, ka H.Eimeril. "Ta pidi kõigil

meestel meeled segi lööma. Laval oligi nii, kõigil meestel olid pead segi. Aga all saalis istuti päris rahuliselt," kirjutas R.Kangro-Pool. Puudust tunti aga A.Sällikust, kes teatavasti oli Estonias lahkunud.

Vanemuise opereti juhtivad jõud olid endiselt F.Pettai ja E.Pöder-Roht, muusikajuht J.Simm. E.Pöder-Roht oli end vahepeal Viinis, Pariisis ja Berliinis täiendanud, isegi esinenud Berliinis ja Hamburgis operetis "Suur auhind".

Tallinna Töölisteater tõi Saksa teatri ruumides 23.septembril lavale Donizetti "Armujooji". Asjaarmastajate orkester mõjus päris hästi, koor laulis rahuldavalt. Kui nüüd arvate, et ka osatäitjad olid asjaarmastajad, siis eksite. Peaosades olid M.Rungi, A.Arder, A.Kikas jt. tuntud suurused.

Endla hooaeg avati 16.septembril H.Hirschi operetiga "Dolly". Lavastas uus direktor V.Krull. Ta sai oma ülesandega hakkama, kuigi midagi uut ta ei pakkunud. Üleliigsest teatraalsusest oli vabanenud Dollyt mänginud pr.F.Hilden. V.Krull ise F.Normani osas ei tundnud end laval kõige paremini, kuid tal oli meeldiv hää ja selle, mis mängus puudu jäi, tasus ta laulus mitmekordselt. Koor ja orkester G.Davidi juhatusel esinesid korralikult.

Sügis-talvise kontserdihooaja Estonia konsertisaalis avas tuntud koloratuurlaulja M.Kurenko. Iseäranis hästi õnnestusid tal vene heliloojate Varlamovi, Bulahhovi ja Tšaikovski teosed. Oma suurepäraselt väljatöötatud koloratuurtunnetikat näitasta kõige ilmekamalt Rosina aarias Rossini "Sevilla habemeajajast". Kavas oli ka A.Lemba "Hällilaul".

R.Jõks andis Itaaliast tagasituleku järel esimese kontserdi Vanemuise saalis ja nagu ütleb "Postimees" – "võitis oma esimese lahingu". Ta oli Itaalias omandanud õige laulmise printsiibid, leidnud

kandva piano ja kerge voolava tooni. Meie lauluasjatundja L.Neuman lisas: "Jõksi kunst on tagasihoidlik, intiim, on tõsine ja tema loomulikule musikaalsusele on siin veel suureks abiks tema lihtne, meeldiv isik, mis ta laulus avaldub."

Ameerikast tulnud eesti lauljanna A.Tulk leidis 30.septembril "Estonia" kontserdisaalis publikult õige elava vastuvõtu. Tema kõlalisel tugev sopran helises selgemini kõrgemas registris. Hea oli tema piano.

Viulistikunstnik R.Peenemaa oli oma 23.septembri kontserdile Viljandi Koidus kokku meelitanud suure kuulajaskonna. Kavas oli Kreisleri raske "Viini kapriis" jt teosed, R.Peenemaa mängus olid ühendatud hiilgaval tehnikas ja sügavalt tunded. Imestati tema suurepärase arpedžo ja pizzicato üle.

Tallinlane J.Schwartz, kes end vene klaverikunstnikuks pidas, oli omal ajal siin tuntud kui prl.A.Segali muusikakooli andekas õpilane. Pärast Peterburi Konservatooriumi lõpetamist oli ta nüüd jälle Eestis esinemas. Talle sobisid rohkem väikesed tüürlilised palad.

Schuberti 100.surma-aastapäeva puhul korraldatud kammerkontserdil esinesid meistri Es-duur ja B-duur triodega V.Riives, J.Paulsen ja R.Böocke. Head ettekannet häiris vaid komertsikooli terava kõlaga klaver.

Schuberti soololauludega astus üles E.Vilde ja E.Bornhöhe sugulane prl.B.Brunberg.

Schuberti surm-istapäevale oli pühendatud ka J.Aaviku juhatusel aset leidnud sümfooniakontsert. Kõne pidas P.Ramul. Kavas olid "Lõpetamata sümfoonia" ja Sümfoonia nr.7 C-duur ning "Rosamunde" avamäng. Mitu soololaulu laulis O.Mikk-Krull. Viulid oli võrreldes tšellode ja kontrabassidega suhteliselt vähevoitu. Muide-kontrabassirühmas mängis sel õhtul kuulus L.Juht.

Mati Märtn

oma pere ajalooa siis, kui see hakkas huvi pakkuma, selgus, et Viiva on kuendat põlve muusik-õpetaja köster-kooliõpetajate suguvõsas. Muide, Viiva Väinmaa on senini ka põhiline maakodu hoidja Tudulinna, kust möödunud sajandil sai see elukutse alguse.

Ilus elu katkestati juhmalt 1940.aastal. Isa kadus Venemaa väljajadele, ema aga jäi kolme lapsega okupatsiooniaegade heitlikku elu elama.

Ka sõja ajal jõuti muusikaga tegelda. Viiva õppis mõnda aega isegi tšellot Martin Levaldi ja Udo Topmani juures ning 1943.a. astus Tallinna Konservatooriumisse. Seda muidugi keskastme tasemele ja klaveri erialale. Sisseastumiskatsetel sai Viiva teada, et tal on absoluutkuulmine. Alfred Karindi, kes võttis vastu solfedžooksamit, pani tähele, et üks sisseastuja hakkas helistikkude teadmata diktaadimeloodiat selle tutvustamise ajal kohe kirjutama. Diktaat sai valmis enne, kui teised kirjutama jõudsid hakata ja Viiva teada, et sellist kuulmist pole kõigil.

Viiva Väinmaa oli 1949.aastani Tallinna Konservatooriumis, seejärel viis aastat Anna Klasi õpilaseks. Anna Klasi järjekindel ja väsimatu

nõudlikkus muusikakeelse väljendusoskuse lihvimisel on Viival tänaseni meeles ja abiks.

Konservatooriumi lõpetamisel pidas Viiva Väinmaa maha lahingu dekaan B.Lukiga üsna omapärasel teemal. Üks edukamaid tolleaegeid diplomande, kelle lõpuks ennustas suurepäraselt solistikarjääri, soovis oma diplomil näha mitte solisti, vaid klaverisaatja ametinimetust. B.Luki vastupidine seisukoht ei jäänud ägedale vaidlusele vaatamata peale: Väinmaa oli nii otsustanud.

Kogu oma töö-elu on Viiva Väinmaa olnudki väga nõutud klaverisaatja. Eesti Raadio segakoori kontsertmeistriks oli juubilar 32 aastat. Kõik suurvormid valmistati ette nii koori kui solistide osas V.Väinmaa abiga. Estonia Teater oli viiekümne aastate peale nagu Väinmaa teiseks töökohaks. Elsa Maasikust, Tiit Kuusikust, Vootele Veikatist alates on ta saatnud mitut põlvkonda tuntud ooperilauljaid.

Eraldi tuleks maimida nn valvesaatja rolli. Telefonikõne on kutsunud Viiva

Viiva Väinmaa

70

Eestiaegne härrasmees

Venno Laul on muljetavaldav isiksus. Juba oma välimusega - kahemeetrise kõrgusest vaatavate tõsiste silmade, lumi valge juuksepehmaka ja sügava pehme häälega- loob ta enda ümber aukartustäratava aura. Seda eriti väikese poisi jaoks. Mina olin seitsmeaastane, kui mind võeti vastu tollase RAMi poistekoori ettevalmistusrühma.

Praegu, kui sellest on möödunud peaaegu 25 aastat, võin öelda, et olen üks neist, kes on läbinud Venno Laulu kooli. Neid on hämmastavalt palju - igal aastal vahetub ju poistekoori koosseisust häälemurde tõttu välja ligi neljandik. Seda enam paneb mind ikka ja jälle hämmastama Venno Laulu võime kõiki "oma poisse" nime ja perekonnanime järgi mäletada, olgu möödaks kasvõi 10 aastat.

Poistekoor on tõepoolest kool poistele, kus põhiline on muusika. Kuid selle kõrval õpetatakse ka palju muud, nagu viisakust, korrektsust, ausust jne. Õpetatakse kõiki põhi väärtusi, mida kasvuaeg poistele on hädasti vaja. Venno Laul on hea pedagoog. Ta on poiste jaoks suur autoriteet. Ääretult korrektne, oskab olla ühtviisi range ja pehme. Ta ei hiline kunagi ja tema sõna peale võib loota kaljukindlalt. Muusikas ei tunnista ta kompromisse, ei heida armu endale ega poistele seni, kuni tulemus on perfektne. Tema energia ja järjekindlus võetud eesmärkide saavutamiseks on hämmastavad. Tulemustest räägib poistekoori ajalugu ja saavutatud maine. Venno Laulu kohta kehtib tõeliselt hästi väljend "Eestiaegne härrasmees".

Erki Meister,

Eesti Poistekoori koormeister

Laulva revolutsiooni välissaadikud

Ma olen vist õnnesärgis sündinud, sest minu laulmine RAMi (Eesti) Poistekooris, sellest 5 aastat koorivanemana, langes aega, kui koor reisis väga palju. Algul Nõukogude Liidus, pärast kaugetele mandritele - Ameerikasse, Austraaliasse. Me olime justkui laulva revolutsiooni välissaadikud ja meie käimisi jälgis kogu eesti rahvas.

Kuigi Venno Laul oli erinevate funktsioonide jaoks mitmeid abilisi, oli tema kui dirigendi peal siiski põhivastutus. Ja ta tuli suurepäraselt toime. Võib-olla mõnikord isegi ülipüüdlikult. Paistis, et meid välismaal öösiti vedavate busside juhid eriti ei hoolinud sellest, et me neile tänutäheks laulsime.

Väga tähtis oli, et väikesed poisid käituksid välismaal väarikalt nagu tõelised eesti rahva saadikud. Venno Laul, keda abistasid "papaad" - häälemurde läbitenud noormehe-, saavutas selle oma nõudlikkusega, kuid samal ajal sisseelamisega iga mehehakatise probleemidesse. Korrektse käitumise üks eeldus on teadmine, et ülemus hoolitseb kõigepealt teiste, siis alles enda eest. See eeldus oli olemas. Mäletan, kui magasime Leningradis kahekesi klaveri all, sest kui lauljad olid ära mahutatud, selgus, et dirigendile ei jätkunud enam ruumi.

Venno Laul ise oli välismaal hea Eesti saadik. Tema kui korrektse, samal ajal oma pikakasvulisusega endale tähelepanu tõmbava inimese ümber kogunes pärast esinemist info saamiseks alati palju inimesi, eriti daame. Laulul oli mõnigi kord raskusi nende hulgast väljapääsemisega.

60

Ning leidlikkus keerulistes olukordades. Me tegime laulva revolutsiooni saadikuina mugavates tingimustes kalleid mandritevahelisi reise Moskva rahadega, mis anti meile kui Nõukogudemaa rahusaadikuile. Austraaliast tagasilennuga oli meil raskusi: väliseestlaste poolt ilusa laulu eest annetatud raha eest olid poisid ostnud kokku igasugust kaupa. Määrustevastasel suure pagasi pärast ei tahtud meid võtta Aerofloti lennukisse. Aga lõpptulemusena tõi Aeroflot meid mitte ainult Moskvasse, vaid - mis polnud üldse ette nähtud - koguni Tallinna.

On mõnus meenutada neid aegu ja ühtlasi soovida Venno Laulule palju edu edaspidiseks.

Enn Tammesson

Minu kokkupuuted hr. Venno Lauluga

Kõik meie kontaktid on olnud tõisel pinnal ning tema alati otsustaja rollis. Lapsena Tallinna Muusikakeskkoolis käies ning RAMi Poistekooris laudes olin mina alatihi see, keda tuli üleametuste pärast korraldada kutsuda. Asi läks isegi nii kaugemale, et kui oli ees mõni kontserdieris, paluti minu emal igaks juhuks ka kaasa sõita. Siiski sai hr. Laul minu kantseldamisega kenasti hakkama, sest mul on sellest perioodist säilinud tõesti head mälestused. Proovid (osa neist algasid 8.10 hommikul) ja esinemised sujusid minu arvates kenasti ja olid hästi ja huvitavalt organiseeritud.

Muide, peale muusikailmas praeguseks tuntud või väga tuntud nimede laulsid minu ajal kooris ka mitmed mujal ilma teinud poisid: pankurid Jens Haug ja Jürgen Vester, filmistaar Lauri Tallerna jne.

Minu hilisemad kokkupuuted olid juba umbes kümne aasta pärast - olin just tulnud konservatooriumi raamatukokku tööle ja hirmsasti väge täis, et midagi organiseerida.

Sellal (1990) saigi organiseeritud ajakiri Scripta Musicalia, millest hiljem kasvas välja ka tänane "Muusikaleht". Hr. Venno Laul konservatooriumi rektorina toetas üritust igati, kuigi, arvestades minu mittemuusikalist kõrgharidust (olen

lõpetanud TPedI informaatika ja raamatukogunduse eriala), leidis tekkiva ajakirjale igaks juhuks teise, tollal konservatooriumis muusikalist kõrgharidust omandava peatoimetaja hr. Andrus Kallastu. Kokkuvõttes - ega see väga halvasti ei mõjunudki, sest m. Kallastu-liinist on tänaseks välja kasvanud .M. Valk-Falgu poolt toimetatav elitaarsele muusikahuvilisele mõeldud Scripta Musicalia, minu osaks jäi Muusikalehe väljaarendamine.

Põnev oli ka tollal läbi viidud muusikakeskkooli ja konservatooriumi nn "rohelistamine". Algselt oli asi mõeldud 3-4 korda grandioosemana (palmid, suured lillekorvid jms). Otsustamise faasis arvati, et on tähtsamad asju, pole veel mõtet jne. Õnneks olime me julgenud omal riisikol juba ära tellida lillekorvid. Kui need saabuma hakkasid, polnud luupeetud rektoril peale esialgselt pahandamist enam muud teed kui ka lilled osta. Ja pärast sain ikka kiita ka!

Soovin enda ja Muusikalehe poolt hr. Venno Laulule edu ka edaspidiseks ja loodan, et meie teed veel ristuvad.

Mart Vainu

Väinmaad kümneid ja enamaid kordi "päästma" kontserte, kus põhisatja mingil põhjusel ootamatult puudus. Väinmaa noodilugemise oskus, abivalmidus ja suur kogemus tegid ta selle rolli jaoks asendamatuks.

Üle kõige armastab V. Väinmaa oma sõnul aga õpetamist. Paljud teada-tuntud tänased pianistid, Arbo Valdmast alates, on oma esimesed klaverisaatja tunnid saanud temalt. Ja G. Otsa-nim. koolile on ta truuks jäänud tänaseni.

Täpselt üks kuu pärast Viiva Väinmaa juubelit algab Eesti esimene klaverimuusika festival. Küsisin selle ajaloolise sündmuse

käivitajalt, VII põlve pianistilt-pedagoogilt Lauri Väinmaalt, kas ja kui, siis kuidas on tema ema seotud selle idee tekkega. L. Väinmaa: "Selle festivali kujundamise juures vast mitte, küll aga minu muusikaliste arusaamade olulise mõjutajana läbi aastate. Pärnis lapsena laulis minuga palju vanaema. Keskkoolis, konservatooriumis ja hiljem on ema nõuanded olnud asendamatud. Ta on range kriitik ja tugev pöidlahoidja. Eluaegne muusikategemise kogemus paneb teda ikka rõhutama olulisimat: loomulikkust, lihtsust ja sisemist loogikat."

Valdur Roots

Septembri lõpus on sündinud kolm Vanemuise solisti 5-20- aastaste vahedega

(Johannes Lükki meenutab)

Ernst Kruuda (28.IX 1903

Saadjärve vald - 24.I 1974 Tartu).

Lavale tuli ta 1925.a. ooperikoori lauljana ja draamanäitlejana, aastast 1940 oli laulusolist. Mina tutvusin temaga 1942.a., kui ta astus mu garderoobi ja tutvustas end elegantselt. Koos olime Vanemuises 30 aastat. Ta oli sõbralik inimene, tegi palju tööd. Ringreisidel oli vaikne.

Teise tenori ulatusega baritoni Ernst Kruuda järglasteks võib lugeda Hem Paid ja Jüri Pärja. Ta häälelised eeldused polnud eriti suured, kuid tal oli eriline anne osadesse sisseelamiseks. Ma ei mäleta, et Rigoletto osas oleks keegi oma sooje tundeid tütre vastu üles näidanud Kruudast armsamalt. Suurepäraselt mängis ta ka "Pajatsites" Tonio. "Toscas" Scarpia osa jne. Esinesime koos paljudes eesti ooperites. Ta leidis tee publiku südamesse.

Mis on Ernst Kruudast jäänud veel iseloomulikke meelde? Ta valdas vabalt saksa ja vene keelt, luges palju venekeelseid lehti, jutustas neis leitud lugusid edasi kolleegidele oma arvamust peale surumata. Tollastel poliitikateisipäevadel esitas Kruuda lektorile alati palju küsimusi.

Juhtus, et tal ei tulnud laval sõnad meelde ja ta improviseeris mingi kummalise teksti, aga ei jätnud loosse auku sisse. Siis öeldi, et Kruuda laulis täna hiina keeles.

Ernst Kruuda

95

Evald Tordik (26.IX 1923 Saru

vald - 5.I 1969 Tartu).

Ta oli Benno Hansoni järeltulija. Oma võimsa bassihäälega ja suure musikaalsusega võib teda pidada maailmaklassi lauljaks. Ta oli konservatooriumis Aleksander Arderi õpilane ja tuli Vanemuisesse 1958.a. Esimest korda laulsime koos laval Tšaikovski "Kuldkingakeses". Hilisematest meenuvad "Windsori lõbusad naised", Tormise "Meestelaulud".

Evald Tordik oli suur jahimees ja jutuvestja. Rahvamees, kellel palju sõpru. Kui Evald kambas, oli alati naeru ja nalja kuhjaga. Ta oskas laulda lõkketule ääres reipaid laule.

Eriti avanes Evald Tordiku hing ringreisidel. Kuhu ta tee läks, oli tal küla peagi tuttavaid täis. On meelde jäänud, kui pärast Ernesaksa "Kosilased Mulgimaalt" Kuressaares ettekandmist mandrile naastes põigati Muhusse Tordiku tuttava poole pulma. Evald laulis Peremeest, oli lõbus. "Ja saare õlu kui vahe mõök, mees kohe peajagu lühem". Vanemuislastest "pulmalised" ei jõudnud õigele praamile ja hilinesid õhtusele Pärnu külalisetendusele.

Kolleegide teada oli Evaldil ajaloo pöördtuultes tulnud veeta osa aastaid vanglas (EMBLi andmeil aastail 1950-53 - toim.) Haigused ja operatsioonid saatsid ta varakult manalateele.

Evald Tordik

75

Endel Aimre (26.IX 1918 Tartu).

Ta oli hulk aastaid mu garderoobikaaslane. Väga sooja tämbriga laulja, samanes Georg Otsaga. Ilus poiss, ilus laul. Inimesena väga südamlük.

Ja väga korralik. Enne etendust oli alati varem kohal ja seadis ennast omungisse. Oli nõudlik grimmi ja kostüümid suhtes. Ka oli tal tavaks enne etendust tükki garderoobis läbi laulda.

Oleme temaga koos esinenud mitmetes Eesti algupärastes operettides. Ka "Marizats" ja "Linnukauplejas". On lauldud koos mitmel pool Eestis ringreisidel. Ka Moskvas, Leningradis, Kiievis.

Kord, kui Ukraina televisioonis Endel Aimre ja Johannes Lükki laulsid koos Körveri "Mis sina, maamees, merest tead", käis äkki kõmakas ja klirin. Laulmist jätkati. Pärast selgus, et stuudios oli vanemuislaste peade kohal lõhkenud suur pim. Ukrainlased imetlesid: "Küll on need põhjamaalased kõva närviga, lasevad sellise mürtsu järel laulu pausita edasi."

Kui Lükki sai selle aasta algul 85-aastaseks, käis Aimre tal külas, arutati koos teatri- ja ilmaelu üle.

Jah, Evald Tordikuga täpselt samal päeval, kuid 5 aastat varem

sündinud Endel Aimre on elus, nagu ka temast omakorda 5 aastat vanem Lükki. Seega ei pea me piirduma vaid Johannes Lükki meenutustega, vaid saame ka Endel Aimrega endaga juttu vesta.

60 aastat Vanemuise laval

on ta olnud. Täpsemalt saab täis tuleval aastal. Seda juubelit kavatsetakse teatris väheke pidutseda. Kas nüüd just kontserdiga operettidest, mida Endel Aimre on laulnud, nagu siis, kui ta sai 75-aastaseks, aga kuidagi ikka. Tänavu, kui täitub 80 eluaastat, piirduakse ainult fotonäituse ülespanemisega teatris. Nii on direktor Villeriga kokku lepitud. "Lõpukontserti pole minu jaoks teatrimajas olnud. Olen ikka hingekirjas, osakesigi on pakutud." Ja kuigi viie aasta eest lõppesid suuremad esinemised, on ta draamalavastustes olnud aeg-ajalt laval.

aga oleks võinud kujuneda ka teisiti. Käsitöölise perekonda kolmanda lapsena sündinud

Aimret võlus nooruses esmajoones sport. Kodusel mängumaal - Peetri kiriku ümbruses, Raadi pargis, Emajõe lihal - tõukas ta koos teiste poisikestega kuuli, mängis jalgpalli. Põhiline eeskujuga oli tollane odaviskekuulsus Gustav Sule. Pärast 6-klassilise kooli lõpetamist sai temast Tartu Telefonivabriku puuduosakonna õpipoiss.

Teine huviala - film - viis aga Endel Aimre hoopis teatriteele. Alguspunktiks võiks lugeda Ameerika filmi "Laulev nari", kus teda võlus Al Johnsoni kaunis laul. Päris teatritee algusesse jõudis Aimre läbi Tartu Meestelaulu Seltsi koori (varem oli ta laulus kirikukooris), mida juhatas Eduard Tubin. Ühtlasi oli ta Vanemuise dirigent. Ja oma koorist võttiski ta lauljaid appi teatrikoori laulma. Esmakordselt pääses Endel Aimre sel kombel Vanemuises lavale 1939.a. ooperis "Vaikne Don" laulma kasakate koori.

1947.a. sai lüürlisest tenorist Endel Aimrest opereti solist. Eelnenud oli vokaalõpe Salme Kanni (kelle käe all ta laulis juba poisikesena kirikukooris), Rudolf Jõksi ja Maria teatris laulnud proua L. Aaviku käe all. Järgmisest, 1948.a. aastast on eriti meelde sõõbinud kaks juhtumit: üks koomiline, teine eluline. Koomiline oli see, kui "Tasuleekide" vabaõhuetendusel Siimustes panid lavatöölised dekoratsioonina üles rüütillilossi asemel Kremli torni ja müürid. Rüütillid selles kohas kutsusid muidugi esile naerulagina.

Eluline oli see, er Rombergi "Kõrbelaulus" oli Punaverina osalenud Endel Aimre poolõe Azurina laval Virve Liik, kellest sai tema elukaaslane. Kuid mitte enam lavakaaslane, sest Virve õppis kõrvatohtriks, on aga edaspidi olnud tubli rollide arvustaja. Nagu tütar Lemmigi, kes kena sopranihäälega on teinud kaasa mitmes lavastuses. elukutselt on aga kübermeetik.

Lüürlilisele tenorile Endel Aimrele on kõige südamlähedasemad olnud lüürlilise armastaja rollid: peale Punaveri "Kõrbelaulus", mis püsis laval aastaid, veel Jim "Rosemaries" (selles rollis sai ta oma esimese suure lillebuketi), Edwin "Silvas", August Urm "Lamelilles". Sander "Kuradirat-suris", aga ka peategelane Arro Normeti "Rammu

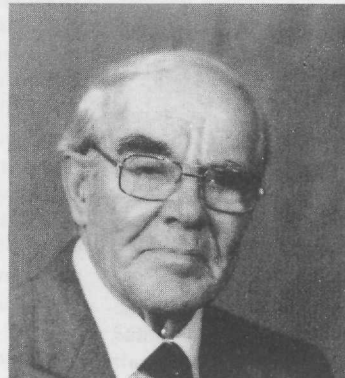
Jüris". Palju on esinetud ka kontserdilauljana.

Suuri ebaõnnestumisi Endel Aimre ei mäleta. Ei laval ega eraelus, kus ta on vabal ajal armastanud uidata perega looduses, sõita paadiga Emajõel. Tehnikamees pole ta olnud, autod ei huvita.

Küll aga on ta hitanud endale Ahja jõe äärde väikese suvekodu (nooruses õpitud puutööoskus kuhus marjaks ära) iluaia, sauna ja kaminaga. Seal ta tavaliselt suve veedab koos kahe tütre tütreaga. "Aiamaja on mu tore tugiala, hingeraha ja mõnus enesetunne tuleb looduses olles."

Muusikalehele andis Endel Aimre intervjuu siiski oma Annelinna korteris. Seal käib ta vahetevahel suvelgi, kui tahab teatri- ja ilmaeluga rohkem kurssi saada. Neil teemadel on mõnus vestelda naaberkorteris elava Ülo Tontsiaga.

Malle Elvet

Endel Aimre

80

Alfred Schnittke mälestuseks

3. augustil suri ALFRED SCHNITTKE, 60-ndate aastate põlvkonna üks suurimaid meistreid.

Ta sündis 24.XI 1934.a. Volga sakslaste vabariigi pealinnas Engelsis, tema isa oli juudi tõlk Frankfurdist, ema töötas ajakirjas Internationalnaja literatura. 1958. aastal lõpetas Schnittke Moskva konservatooriumi Jevgeni Golubevi klassis. 1961-72 töötas ta Moskva konservatooriumis teoreetiliste ainete ja kompositsiooni õppejõuna. Vaatamata sellele et A.Schnittke sai heliloojana võrdlemisi kiiresti kuulsaks, keelati tema muusikat Nõukogude Liidus sageli ettekandeks. 1978.aastani seda praktiliselt ei avaldatud, helilooja elatus tol ajal filmimuusikast, mida ta lõi rohkesti. Tema muusika esiettekannetel Moskvas oli sageli dissidentlike demonstratsioonide iseloom. 1985.aastast asus Schnittke raske südamehaiguse tõttu elama Saksamaale, sellest ajast on tema teosed loodud põhiliselt Lääne tellimustel.

Schnittke erakordset populaarsust võib seletada kõigepealt sellega, et ta suutis - praktiliselt ainukesena heliloojana oma põlvkonnast - jätkata ja edasi arendada klassikalise euroopaliku sümfonismi traditsioone Beethovenist Mahleri ja Šostakovitsini. Tal on 9 sümfooniat (millest esimene kanti ette 1974.a., viimane aga vähem kui kuu aega enne tema surma), 9 instrumentaalkontserti, 4 *Concerto grosso*, rohkesti kammermuusikat, kooriteoseid (sh suurvorme), kantaate, oratooriume, 3 balletti, 1 ooper, filmi- ja teatrimuusikat. Tema ainukeses elektronmuusika oopuses on ka tunda sümfonismi.

Schnittke muusika problemaatika on sama, mis klassikatel. Kõigepealt Headuse ja Kurjuse vastandamine. See opositsioon läbib kõiki tema teoseid. Schnittke väljendas oma eetilisi ideale religiooniga seotud kujundis. Siit ka vaimulike teoste küllus tema pärandis. Neljandas sümfoonias (1984) on see ideaal antud isegi "puhtal" kujul - intonatsiooniliselt demonstreeritakse judaismi, katoliikluse, õigeusklikkuse ja luterluse põhimõtteline ühtsus. Teine sümfoonia (1980) kujutab endast missat kommentaariga. Samad ideaalid on ka paljudes kooriteostes, nagu "Reekviem" (1975), "Kontsert

koorile" (1986), "12 patukahetsuse salmi" (1988) jt.

Schnittke ise rääkis, et viuli tämber assotieerub tal inimhäälega (keelpilliteoste küllus - esimese viulikontserdi lõi ta juba konservatooriumi IV kursusel ja meisterlikkus instrumentide kasutamises tekitas omal ajal võrdlemisi püsiva legendi, et helilooja õppis esialgi viuldajaks).

Enamik teostest keelpillidele kannab sügavalt psühholoogilist iseloomu. Need on klassikalise struktuuriga mitteprogrammilised teosed. Headuse ja kurjuse seesmise ja välise konflikti vahel puudub täpne piir. Nii on *Concerto grosso* nr.1 (1977) üles ehitatud nagu liikumine väljast sisse ja tagasi - *Preludio* ja *Postludio* (I ja VI osa) raamivad teost, rangetes *Toccata*'s ja *Rondo*'s (II ja V osa) on konflikt väline, vabas *Recitativo*'s ja *Cadenza*'s (II ja III osa) seesmine.

Sellelaoline probleemide ring on omane ka Schnittke Esimesele sümfooniale (1969-72), mis on üldse helilooja üks sügavamaid teoseid. Schnittke püstitab siin küsimuse inimsivilisatsiooni rollist. Neljaosalisesse kvasiklassikalisesse struktuuri on sisse pressitud hulk teemasid - sümboleid, 14 gregooriuse koraali ja Beethoveni Viies sümfoonia, *Dies irae* ja XX sajandi estraadimuusika, Chopini leinamarss ja nõukogude massilaul, dodekafoonia ja Straussi valss. Tšaikovski Esimene kontsert ja "letkajenka"... Tulemuseks on Cage'i elektronmuusikat meenutav struktuur, selle vahega, et Schnittke sümfoonia on ka etendus. Orkestrandid tulevad, lähevad ära, liiguvad laval, vahetavad pille, mängivad kaarte jne.

Seda on tõlgendatud pildina tsivilisatsiooni hukkumisest, kus kunst ja vaimsed väärtused on kaotanud juba oma funktsiooni, muutunud elu taustaks. Kuid need on ikkagi inimese sünnitised. Ja see lubab Schnittkel

lõpetada sümfooniat lootusekiirega - tsitaadiga Haydni Lähkumissümfoonias, mida mängivad kaks viuldajat küünalde valgel. Esimese sümfoonias muutub lõpuks inimese enda probleemiks mitte ainult kogu tsiivilisatsioon, vaid isegi ürgne kaos. See sõnakujund on üldse Schnittkele iseloomulik - üks tema programmiline artikkel kannab pealkirja "Kaos ja korra vahel".

Veel kaugemale jõuab Schnittke selles suunas kantaadis "Lugu doktor Johannes Faustist" (1983). Siin on Kurjus esitatud kui psühholoogilise kahestumise tulemus. Mefistofeelse partiid laulavad kaks solisti, kontratenor ja madal naishäääl, kes esitavad vastavalt "võrgutavat" ja "naeratavat" Saatanat. Fausti hukkamise naturalistlik pilt on kirjutatud tango rütmis, mis on vastandatud teistele muusikastiilidele. Sellega on väljendatud mõte, et Kurjus on labasus, hinge puhtuse vältimine.

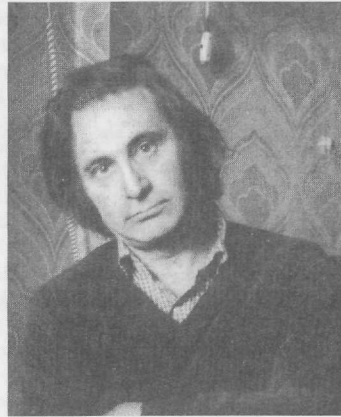
Vastastikuse mõju mastaabid Headuse ja Kurjuse vahel on Schnittkel alati väga suured. Juba konservatooriumi üliõpilasena oratooriumis "Nagasaki" (1958) on tegu ülemaailmse tähtsusega ideega, samuti paljudes hilisemates teostes. Balletis "Peer Gynt" (1987) teeb Schnittke järgmise sammu. Mõte, mis oli juba olemas enamikes teostes, formuleeritakse ka sõnaliselt - balleti epiloog toimub "väljaspool maailma", irrealses ruumis, kusjuures see ruum on mõnes mõttes kangelas tegede tulemus.

Paljuski üldistas ballett "Peer Gynt" Schnittke otsinguid teemale "Inimene ja kaas-aeg". Schnittke teoste (ka nende väheste oopuste, kus puudub isegi varjatud programmlisus) "tegevus" toimub üldreeglinna meie ajastul. Nii "Nagasaki" kui ka Esimese ja Neljanda sümfoonia konfliktid on tänapäeva konfliktid. Pöördumine traditsiooniliste vormide poole, olgu see reekviem või koonkontsert, pole Schnittke jaoks põgenemine kaasajast, see on toetus traditsioonile, mille viimase lülina ta ennast tunnetab. Samuti oli tõlgendatud tema poolt ka "Peer Gynti" süžee.

Teatavasti oli "Peer Gynt" möödunud sajandi lõpul isegi populaarsem kui Goethe "Faust" - patusel XIX sajandil oli Faust juba vananenud. Kuid seda tüüpi kaksipidine inimene on jäänud aktuaalseks ka praegu. Teda põlatakse just tema kaksipiduse tõttu. Kuid lõppkokkuvõttes mahutab ta endas rohkem elu kui paljud "helged" ja "puhtad" kangelas. Mõjususe süvendamiseks asetab Schnittke balleti peategelase ümber nii ajas kui ruumis - Peer Gynt lendab õhus, tsiteerib Goethe "Fausti", külastab trolle, muutub XX sajandi Hollywoodi näitlejaks, ilmub üheaegselt erinevates maailmajagudes, kohtab teel kogu Saatanat ja hukkab oma kaksikute-maskide hulgas, jõudes sel moel irrealsesse ruumi. Tulemusena osutub Headuse ja Kurjuse konflikt igaveseks, eksisteerib Schnittke juures väljaspool ruumi ja aega.

(Järgneb)

Mark Rais

Hilinenud juubeliõnnitlus Kanadasse

3. augustil 1998.a. sai 70-aastaseks üks meie teenekas, kauaaegne bajaani eriala õpetaja Betty DVOSNIK-GORDIN.

B.Gordin oli üks esimesi lõpetajaid Leopold Vigla akordioniklassist.

Palju aastaid töötas B.Gordin Tallinna Lastemuusikakoolis akordioni ja bajaani eriala õppejõuna. See bajaaniklass oli üks vähesi lastemuusikakoolides (ka Narvas oli bajaaniklass), mis eksisteeris eraldi, kuna algul oli soovijaid bajaani erialale palju, hiljem mitte.

70-ndatel aastatel töötas B.Gordin Georg Otsa nimelises Muusikakoolis.

Tema juures on õppinud paljud. Ka Jaan Soomer ja Edvin Vendt (Võru Muusikakool).

B.Gordin andis ka akordionitunde Tallinnas keskkoolide juures tegutsenud muusikaklassides. Oli ju akordioni õppida soovijaid palju, pealinnas sai seda õppida aga vaid kahes lastemuusikakoolis (Tallinna, Nõmme). Ruumide puudumine on ka praegu Tallinnas suur probleem. Igas linnaosas peaks olema laste jaoks muusikakool.

Soovime praegu Kanadas Torontos elavale B.Gordinile head tervist ja edu edaspidiseks!

Juta Kirs,

Tallinna Lastemuusikakooli rahvapilli osakonna kauaaegne juhataja ja õppejõud.

B. Gordin ongi "tundmatu" ML nr. 4 lk. 3 fotol - toim.

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

MUUSIKAFONDIST

Kompaktplaadid

Adam, Adolphe. Giselle: ballet-pantomime en deux actes/perf. by London Symphony Orchestra, cond. by Michael Tilson Thomas.

Canteloube, Joseph. Chants d'Auvergne: folksongs/arr. by J. Canteloube; perf. by Frederica von Stade (mezzosoprano), Royal Philharmonic Orchestra, cond. by Antonio de Almeida.-Sony.

Chaconne/ various composers; perf. by Markku Turunen (guitar).

Gesualdo, Carlo. Lecons de Ténèbres: répons de l'Office Ténèbres du Jeudi Saint; premier, second et troisième nocturnes/ esit. Deller Consort, dir. Alfred Deller.- Harmonia Mundi.-

Guridi, Jesus. Works/ perf. by Basque National Orchestra, Orfeon Donostiarra (choir), Ricardo Requejo (piano), cond. by Miguel A. Gomez Martinez.- Claves.

Kyr, Robert. Unscen rain / perf. by Ensemble Project Ars Nova, The Back Bay Chorale, cond. by Beverly Taylor.- New Albion Rec.

McCartney, Paul. Standing stone / perf. by London Symphony Orchestra, London Symphony Chorus, cond. by Lawrence Foster.- EMI.

Messiaen, Olivier. Turangalila-Symphonie / perf. by Paul Crossley (piano), Tristan Murail (Ondes Martenot) Philharmonia Orchestra, cond. Esa-Pekka Salonen.- Sony.

Mozart, Wolfgang Amadeus. Requiem in d minor K. 626 / perf. by soloists, Cheur Regional Nord-pas de-Calais, cond. Jean-Claude Malgoire.- Sony.

Piazzolla, Astor. Soul of the tango / perf. by Yo-Yo Ma (cello).

Schumann, Robert. Szenen aus Goethes Faust / vogetr. von Solisten, Tölzer Knabenchor, Schwedischer Rundfunkchor, Eric Ericson Kammerchor, Berliner Philharmoniker, dir. Claudio Abbado.

Taverner, John. Innocence / perf. by vocal and instrumental soloists, English Chamber Orchestra, Westminster Abbey Choir, cond. Martin Neary.- Sony.

Wagner, Richard. Der fliegende Holländer, vogetr. von Solisten, Metropolitan Opera Chorus, dir. James Levine.- Sony.

Wolf, Hugo. Lieder on poems by J. von Eichendorff / perf. by Boje Skovhus (baritone), Helmut Deutsch (piano).- Sony.

Kassetid

Bier und Lied. Saksa šlaagrüd 3 / 1998.

Folk Highlights O' - Tallinn.

Karavan. Ainult üks.- Tallinn, 1998.

Kukerpillid. Tahan lennata.- Tallinn 1998.

Laulukarusell' 98: eesti parimad noored lauljad / esit. laululapsed, ansambel, "Lastekraani Muusikastudio" koorid, juh. Aarne Saluveer ja Lii Leitmaa.- Tallinn, 1998.

Lux. Ainult roose sul toon...

Murakas, Mati. Elumere laenete: lusti-, lõõtsa- ja lõbulood. 1998.

Ojakäär, Valter. Meeletu maailm / Valter Ojakäär, erinevad esitajad.- Tallinn, 1998.

Suveniir'98 / esit. Olev Vestmann ja Toivo Nikopensius (lauljad).- 1998.

EESTI KONTSERDI KONTSERDID

OKTOOBRI

1.X kell 20 Estonia Kontserdisaal -RAHVUSVAHELINE MUUSIKAPÄEV, ERSO, RAM, ORATOORIUMIKOOR, Solist **ELISO VIRSALADZE** (klaver) Dirigent **ANDRES MUSTONEN**, Chopin, Berlioz

Raamatukauplus EURO PUBLICATIONS

teatab, et on kolinud Kunstiakadeemia majja **TARTU mnt 1** (sissekäik Tallinna Kaubamaja vastast). Müügil on ikka muusikaraamatud, näiteks:

■ OPERA HOUSES OF EUROPE	605 kr
■ FRANCIS POULENC. Echo and Source' Selected Correspondence	299 kr
■ GOSPEL MUSIC ENCYCLOPEDIA	159 kr
■ A HISTORY OF EUROPEAN FOLK MUSIC	832 kr
■ CASSELL COMPANION TO 20 th -CENTURY MUSIC	579 kr
■ PIANO. Entwicklung, Design, Musiker	298 kr
ja noodid, näiteks:	
■ MARCHES (sarjast I Can Play That)	155 kr
■ BACH (I Can Play That)	155 kr
■ HANDEL (I Can Play That)	155 kr
■ The JOY of TWO PIANOS	216 kr
■ The JOY of PIANO DUETS	216 kr
■ The JOY of BAROQUE	216 kr
■ The JOY of IRISH MUSIC	216 kr
■ The JOY of ENGLISH MUSIC for PIANO	186 kr

Nootide ja raamatute tellimisvõimalus.

Avatud E - R 10 - 18, L 11 - 17
tel. 64 10 812

6.X kell 19 Estonia Kontserdisaal -ACADEMY OF ST. MARTIN IN THE FIELDS (Inglismaa)Kunstiline juht **KENNETH SILLITIO**, Holst, Mendelssohn, Grieg, Suk

7.X kell 19 Estonia Kontserdisaal - ROOTSI AEG 1998- 1999, **BOBO STENSON TRIO** (Rootsi), jazz

8.X kell 17 Jõgeva muusikakool, 16.X kell 20 Käina kultuurikeskus - **NOOBEL NELIK**

9.X kell 19 Estonia Kontserdisaal - Vokaalansambel **BLACK VOICES** (Inglismaa)

11. X kell 16 Rakvere Kauri kool -**MOONIKA SUTT** (metosopran), **VELLO JÜRNA** (tenor), **HEILI VAUS** (klaver). Tubin, Donizetti, Bellini, Brahms, Gounod, Bizet

13.X kell 18 Jõhvi muusikakool -**ALLIKATUND, TATJANA LEPNURM** (harf), **VIRGO VELDI** (saksofon). Ravel, Debussy, Tournier, Massenet, Trnceek

13.X kell 19 Mustpeade Maja Valge saal, 14.X kell 19 Otepää raekoda - **KUHMO TRIO, YOSHIKO ARAI** (viul), **SEPPO KIMANEN** (tsello), **VJATŠESLAV NOVIKOV** (klaver). Mozart, Beethoven, Šostakovitš

14.X kell 19 Niguliste -**HELILOOJAD-JUUBILARID** -**RUDOLF TOBIAS, ARTUR, VILLEM JA EUGEN KAPP, RAM.** Dirigent **ANTS ÜLEOJA**

15.X kell 19 Puritse linmus, 16.X kell 19 Tallinna raekoda -**SUUR MUUSIKAAKADEEMIA. ANDRES MUSTONEN** (viul), **IVO SILLAMAA** (klaver). Schubert

17.X kell 16 Estonia Kontserdisaal - PEREKONTSERT. **ERSO.** Dirigent **PEETER SAUL**

18.X kell 15 Narva kultuurimaja Energeetik, 20.X kell 18 Valga muusikakool, 21.X kell 19 Tallinna raekoda, 22.X kell 19 Tõrva kirik -kammersaal, 23.X kell 19 Viljandi kultuurimaja - RAEJAZZ. **ALEKSANDER Rjabov - 70 DAVID GOLOŠTŠOKIN** (muusikainstrumentalist), **TIIT PAULUS** (kitarr), **TOIVO UNT** (kontrabass), **AIVAR VASSILJEV** (löökpillid).

22.X kell 18 Kuressaare muusikakool -**WILLIAM SHAKESPEARE MUUSIKAS, VIILU VALDMAA** (bariton), **MARTTI RAIDE** (klaver). Schubert, Schumann, Brahms, Fortner, Finzi, Sibelius, Rautavaara

22.X kell 19 Estonia Kontserdisaal - **ERSO, RAM.** Dirigent **ARVO VOLMER.** Liszt, Tubin, Brahms

24.X kell 16 Väravatorn, 25.X kell 14 Mäetaguse mõis, 25.X kell 19 Paide raekoda - ÖHTUMAASE KULTUURI VARAJANE MITMEHÄALSUS 10.-12.SAJ. **HORTUS MUSICUS**

KLAVER' 98 I RAHVUSVAHELINE PIANISTIDE FESTIVAL

26.X - 1.XI Estonia Kontserdisaalis. **FESTIVALI KUNSTILINE JUHT LAURI VÄINMAA. PRODUSENT MADIS KOLK.**

26.X kell 16 UUE GENERATSIOONI KONTSEERT Jaan Kapp, Jaan Ots, Liidia Ilves, Maksim Ššura, Mihkel Poll, Sten Lassmann, Age Jurikas, Hando Nahkur.

26.X kell 19 **ANDREI GAVRILOV.** Schumann, Tšaikovski

26.X kell 19 Tartu Ülikooli aula, 27.X kell 19 - **KALLE RANDALU** Mozart, Tubin, Vihmand, Schumann, Brahms/Reger.

27.X kell 10 Eesti Kontserdi kammersaal - **ANDREI GAVRILOVI** meistiklass

27.X kell 16 - **PEETER LAUL** (Peterburg). Skrjabin, Liszt

28.X kell 16 - **FREDERIK ULLÉN** (Rootsi).

28.X kell 19 - **ALEKSANDRA JUOZA PENAIITE-EESMAA** Haydn, Beethoven, Schubert

29.X kell 19 - **ERSO.** Dirigent **LAURENT WAGNER** (Prantsusmaa) Solist **ROGER MURARO** (Prantsusmaa). Ravel, Messiaen

30.X kell 10 Eesti Kontserdi kammersaal - **ROGER MURARO** meistiklass

30.X kell 16, 31.X kell 16 Rakvere Kauri kool - **NILS MORTENSEN** (Norra). Grieg, Skrjabin, Liszt

30.X kell 19 - **MATTI RAEKALLIO** (Soomes). Debussy, Poulenc, Saint-Saëns, Skrjabin

31.X kell 10 Eesti Kontserdi kammersaal - **MATTI RAEKALLIO** meistiklass

31.X kell 16 - **MARKO MARTIN.** Brahms, Reinvere, Liszt, Balakirev

31.X kell 19 Estonia Kontserdisaal - **CUPRIEN KATSARIS - meie aja tuntumaid pianiste.** Grieg, Chopin, Schumann.

1.XI kell 10 Eesti Kontserdi kammersaal - **CYPRIEN KATSARISE** meistiklass

1.XI kell 19 - **JOHN LILL** (Inglismaa). Beethoven, Brahms, Haydn, Schumann

MIKS JUST DMITRI HVOROSTOVSKI?

Selle baritonitõe soolokontsert Estonia Kontserdisaalis käesoleva aasta 20. juunil möödus meie publiku jaoks kuidagi märkamatu ja üsna mitmedki küsisid avameelselt kes ta üldse on?

Lühidalt vastates võib öelda, et Dmitri Hvorostovski on sündinud Krasnojarski linnas 1962. aastal. Õppis mõned aastad klaverit kohalikus lastemuusikakoolis, osales ka kergemuusika ansambelis ning pärast lauluõpinguid Jekaterina Joffeli juures aastail 1982-86 sai temast Krasnojarski Ooperiteatri solist.

Agaga juba 1988. a. võitis ta esikoha hinnatud rahvusvahelisel lauljate võistlusel Toulouse'is ning aasta hiljem oli parim ka BBC poolt korraldatud võistlusel Cardiffis. Sama aasta detsembris toimus Hvorostovski debüüt kontsert Londoni publiku ees ning The Timesi kriitik kirjutas prohveticlikud read: "Ta tuli, laulis ja võitis".

1990. a. ilmus Hvorostovski esimene laserplaat Verdi ja Tšaikovski ooperiariatega (Rotterdamis Filharmoonia orkestrit dirigeeris Valeri Gergijev) ning seejärel avanesid kiiresti maailma parimate ooperiteatrite ja kontserdisaalide ukseid. Pärast seda kui ta 1992. a. oli laulnud Milano La Scalas ja Londoni Covent Gardenis, sai Hvorostovski alaliseks elukohaks London ning sellest linnast algavad tema turneed maailma teistesse paikadesse. Kord aastas põikab ta kindlasti ka Siberisse oma sugulasi vaatama, tema abikaasaks on endine tantsijanna Svetlana ning nende peres on kolm last. Peaaegu kõik.

Kuid paljud küsimused algavad ja jäävad. Miks just temast on saanud oma põlvkonna üks kõige enam nõutud baritone, kelle populaarsus ja kõrged honorarid teevad kadedaks nii paljusid kolleege. Ühed ütlevad, et ta on lihtsalt õnnetähe all sündinud, teised väidavad, et Hvorostovskil ei ole eriti suur hääli ning tema nime on rahvusvaheliselt tuntuks teinud heliplaadifirma Philips.

Arne Mikk ja Dmitri Hvorostovski

Kuid edasi võib omakorda küsida mispärast on siis Philips oma projektidesse kaasa haaranud just Hvorostovski? Ta on "Jevgeni Onegini" värskema plaadikomplekti nimiosaline, "Traviatas" laulab ta koos Kiri Te Kanawa ning Alfredo Krausiga, veelgi varem oli tema hääli jäädvustatud "Talupoja au" Alfiona, kusjuures Santuzza laulab Jessye Norman!

Kui mul möödunud aasta lõpul oli võimalus lavastada Buenos Airese Teatro Colonis Tšaikovski ooperit "Jevgeni Onegin", siis olin ma väga rõõmus, kui öeldi, et nimiosa laulma on kutsutud Dmitri Hvorostovski. Samal ajal oli tal ka hirm millist sisulist töökontakti võib üldse tekkida, kui ta jõuab kohale ainult nädal aega enne esietendust ning on seda vene

baritonide tipprolli varem laulnud juba Veneetsias, Pariisis ja Londonis ning, nagu öeldud, teinud ka silmapaistva heliplaadistuse. Ometi kujunes meie lühikesest tööperioodist väga meelde jääv ja usalduslik sõprus.

Mis oli tema puhul kõige olulisem? Tal ei ole tõepoolest vägevalt kõmised hääli, mis kajaks vastu üle 3000 istekohaga Coloni igast nurgast. Kuid Hvorostovskil on just need omadused, mis iseloomustavad nii Dietrich Fischer-Dieskau, Hermann Prey kui Georg Otsa lava-

loomingut. Kõigepealt väga suur täpsus autori nüansside suhtes, suu-repärane diktsioon ja suveräänne muusikaline kindlus, mis ei ahelda teda kunagi dirigendi kepi külge. Tema lavaline käitumine on alati loogiline ning emotsionaalsete nüansside kaudu väljendusrikas. Ja niiviisi jõuad taas igikestva tõe juurde, et hingestatud laulmine kõigi oma pooltoonidega lummab publikut alati rohkem kui sihitult säravad kõrged noodid või väliselt aktiivne "mängutegemine".

(Järgneb)

Arne Mikk

Maret Hurt

3.08.1933 - 8.09.1998

Meie hulgas pole enam Maret Hurta, kes oli Eesti Naislaulu Seltsi eesotsas selle asutamise peale 1994. a. Nagu olid meie esiemadele töö ja laul lahutamatud, nii ka põllumajandusliku haridusega Maret Hurdale. Ta laulis kahes kooris kuni oma lõpliku lahkumiseni.

Maret Hurdas kehastus eesti naiste traditsioonide jätkumine uutest ajaloolistest tingimustes. Põllumajanduslik haridus viis ta tööle pealinna ja rahvamuusika on tänapäeval jagunenud kahte harru, mille suhted pole alati kõige paremad: professionaalseks ja taidlusmuusikaks. Maret Hurt oli elukutseliste muusikute hulgas omainimene - tema lähikonnas, perekonnaski, oli tunnustatud professionaalseid muusikuid. Tema endalgi oli eeldusi selleks saada, kuid ta valis taidlusmuusiku, organiseerija tee.

Taidluse, sh. taidlusmuusikal on eluterve ühiskonna kujunemiseks väga tähtis osa. Täisväärtuslik ühiskonnaliige on vaimselt arenenud ja "ise ilutegeja". Maret Hurt tegi väga palju, et see ei kipuks meie asisel ajal ununema - viimaste aastate naiskooride laulupäevad, võistlulamine, isadepäeva kontserdid, üle-eestilise neidude koori loomine jne. Väga naiseliku ja võluva inimesena vedas ta mehelikku koormat.

Maret Hurda jaoks olid professionaalsus ja taidlus Suure Muusika kaks võrdselt vajalikku ja teineteist täiendavat osa. Seda ka tema kirjutistes Muusikalehele, kes jääb kogu Eesti muusikaavalikkusega teda tänutundes mäletama.

Muusikalehe üksiknumbreid võib Tallinnas osta EMA valvurilt ja helikabineti, Eesti Kontserdi valve-lauast, Estonia teatri raamatuletist, Eesti Kooriühingust ja Otsa-kooli valvurilt